

דוחות ליום 31 במרס 2009

(בלתי מבוקרים)

תוכן העניינים:

3	1. דוח תמציתי של הדירקטוריון
62	2. נתונים כספיים עיקריים
63	3. סקירת הנהלה
72	4. הצהרות המנכ"ל והחשבונאי הראשי
75	5. תמצית הדוחות הכספיים

דוח תמציתי של הדירקטוריון לדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2009

דירקטוריון הבנק מתכבד להגיש בזה את הדוחות הכספיים המאוחדים הכלתי מבוקרים של הבנק והחברות המאוחדות שלו ליום 31 במרס 2009. הדוחות הכספיים ערוכים על פי הנחיות המפקח על הבנקים ומוצגים ב"סכומים מדווחים".

1. התפתחויות כלכליות

מרבית האינדיקטורים הכלכליים מצביעים על המשך מגמת ההאטה בפעילות העסקית במשק גם ברבע הראשון של שנת 2009, בהמשך למגמה שהסתמנה במחצית השניה של שנת 2008 (סקירה מפורטת על המשבר הכלכלי והשלכותיו נכללה בפרק 7 א', להלן).

על פי אמדנים מוקדמים, נרשמה ברבע הראשון של שנת 2009 ירידה בשיעור של 3.6% בתוצר המקומי הגולמי, בהמשך לירידה בשיעור של 0.5% שנרשמה בנתון זה ברבע האחרון של שנת 2008. גם התוצר העסקי ירד ברבע הראשון של השנה בשיעור של 4.2%, בחישוב שנתי, בהמשך לירידה בשיעור של 1.6% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

המדד המשולב לבחינת מצב המשק ירד בחודש מרס 2009 בשיעור של 0.9% והשלים ירידה רבעונית מצטברת בשיעור כולל של 3.4%, בהמשך לירידה בשיעור של 3.1% שנרשמה בנתון זה במחצית השניה של שנת 2008.

מדד הייצור התעשייתי ירד בתקופה דצמבר 2008 - פברואר 2009 בשיעור של 2.9%, בחישוב שנתי, בהמשך לירידה בשיעור של 7.6%, בחישוב שנתי, שנרשמה ברבע הקודם.

הפדיון בענפי המסחר והשירותים ירד בתקופה דצמבר 2008 - פברואר 2009 בשיעור של 10.2%, בחישוב שנתי, בהמשך לירידה בשיעור של 6.4%, בחישוב שנתי, שנרשמה ברבע הקודם. מאידך, נרשמה עליה בשיעור של 2.3%, בחישוב שנתי, במכירות רשתות השיווק ברבע הראשון של שנת 2009, לעומת ירידה בשיעור של 0.9%, שנרשמה בנתון זה ברבע האחרון של שנת 2008.

הגירעון המסחרי של ישראל הסתכם בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2009 בסך של כ-1.3 מיליארד דולר, המהווה ירידה בשיעור של כ-53.6% בהשוואה לגירעון המסחרי בתקופה המקבילה אשתקד.

יבוא הסחורות הסתכם ברבע הראשון של שנת 2009 בסך של כ-10.5 מיליארד דולר, ירידה בשיעור של 35.6% לעומת התקופה המקבילה אשתקד - בעיקר עקב ירידה בשיעור של 28.4% שנרשמה ביבוא חומרי גלם - המהווה כ-40% מכלל היבוא, ירידה בשיעור של 27.9% ביבוא מוצרי השקעה - המהווה כ-18% מכלל היבוא, וירידה בשיעור של 45.5% ביבוא חומרי אנרגיה - המהווה כ-16% מכלל היבוא.

גם נתוני המגמה (בניכוי עונתיות) מצביעים על ירידה בשיעור של 35.3%, בחישוב שנתי, בהיקף יבוא הסחורות (למעט יהלומים, אניות ומטוסים וחומרי אנרגיה) ברבע הראשון של שנת 2009, בהמשך לירידה בשיעור של 39.8% שנרשמה בנתון זה ברבע האחרון של שנת 2008.

יצוא הסחורות הסתכם בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2009 בכ-9.2 מיליארד דולר, ירידה בשיעור של 31.8% לעומת התקופה המקבילה אשתקד - בעיקר עקב ירידה בשיעור של כ-22.5% ביצוא התעשייתי - המהווה כ-82% מכלל היצוא, וירידה בשיעור של 61.0% ביצוא היהלומים - המהווה כ-14% מכלל היצוא.

גם נתוני המגמה מצביעים על ירידה בשיעור של 33.4%, בחישוב שנתי, ביצוא הסחורות (למעט יהלומים) ברבע הראשון של השנה, בהמשך לירידה בשיעור של 43.1% שנרשמה ברבע הקודם - בעיקר עקב ירידה בשיעור של 10.8% שנרשמה ביצוא תעשיות ה"טכנולוגיה העילית" - המהווה 51% מכלל היצוא התעשייתי, למעט יהלומים (בהמשך לירידה בשיעור של 17.2%, שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם).

מספר הלינות במלונות התיירות הסתכם ברבע הראשון של השנה בכ-3.6 מיליון לינות - ירידה בשיעור של כ-15% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. הירידה במספר הלינות נובעת מקיטון בשיעור של 26% במספר לינות התיירים ומירידה בשיעור של 4% במספר הלינות של ישראלים.

הכנסות המדינה ממיסים ירדו ברבע הראשון של שנת 2009 בשיעור של 17.4% לעומת התקופה המקבילה אשתקד והסתכמו בכ-42.4 מיליארד ש"ח.

הירידה בהכנסות המדינה נובעת, בעיקר, מקיטון בהכנסות ממיסים ישירים שהסתכמו ברבע הראשון של שנת 2009 בכ-21.4 מיליארד ש"ח, לעומת 26.4 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסות ממיסים עקיפים ירדו ברבע הראשון של 2009 בשיעור של 12.5% לעומת התקופה המקבילה אשתקד - לסך של כ-20.0 מיליארד ש"ח, וגם בהכנסות מאגרות נרשמה ירידה בשיעור של 21.7% - לסך של כ-1.1 מיליארד ש"ח.

הגירעון בפעילות המקומית של הממשלה הסתכם ברבע הראשון של שנת 2009 בסך של כ-4.8 מיליארד ש"ח. נתון זה בולט לרעה על רקע העודפים שנרשמו מדי שנה ברבע הראשון - בכל אחת מהשנים האחרונות (עודף בסך של 5.6 מיליארד ש"ח ברבע המקביל אשתקד ועודף בסך של 6.5 מיליארד ש"ח ברבע הראשון של שנת 2007). ביום 14.5.2009 אישרה הממשלה את מסגרת התקציב לשנים 2010 - 2009. מסגרת התקציב מבוססת על העלאת יעד הגרעון התקציבי לשנת 2009 לשיעור של 6% ביחס לתוצר המקומי הגולמי (בשנת 2010 - 5.5%). על פי הערכות מוקדמות הרחבת הגרעון צפויה להגדיל את שיעור האינפלציה במשק בשיעור של 1.3 נקודות האחוז.

על פי נתוני המגמה לחודש פברואר 2009, הסתכם שיעור הבלתי מועסקים במשק בכ-6.9% מכוח העבודה האזרחי, המהווה עליה בשיעור של 0.2 נקודות האחוז ביחס לנתון זה בחודש דצמבר 2008. גם נתוני שרות התעסוקה לחודש מרס 2009 מצביעים על עליה בשיעור של 2.3% במספר דורשי העבודה, לעומת החודש הקודם - לסך של 226 אלף איש.

מדד המחירים לצרכן ירד ברבע הראשון של השנה בשיעור של 0.1%, המדד "בניכוי מחירי הדיור" ירד בשיעור של 0.6%, והמדד "בניכוי ירקות ופירות" ירד בשיעור של 0.2%.

במהלך הרבע הראשון של שנת 2009 המשיך בנק ישראל ביישום המדיניות המוניטרית המרחיבה שננקטה על ידו החל מהרבע האחרון של שנת 2008 - והפחית את הריבית במכרז המוניטרי ברבע הראשון של השנה, בשיעור של 2.0 נקודות האחוז - לשיעור של 0.5%. בסוף חודש אפריל 2009 הודיע בנק ישראל על תכניתו המוניטרית לחודש מאי, לפיה - החליט בנק ישראל להותיר את הריבית במכרז המוניטרי ללא שינוי.

ציפיות האינפלציה של הציבור לשנה הקרובה (הנגזרות מההפרש שבין תשואת אגרות החוב "הצמודות" לתשואת אגרות החוב "השקליות"), עלו ביחס לרמת הציפיות שנרשמה בסוף שנת 2008 (0.1%-) והן מסתכמות בסוף הרבע הראשון של שנת 2009 - בשיעור של כ-0.7%. ציפיות אלו נמוכות מעט מתחום יעד האינפלציה שקבעה הממשלה (3% - 1%).

אמצעי התשלום במשק עלו בשלושת החודשים הראשונים של 2009 בשיעור של כ-19.9% והסתכמו בכ-86.2 מיליארד ש"ח, בסוף חודש מרס 2009.

ברבע הראשון של שנת 2009, נחלש השקל ביחס למרבית המטבעות הזרים: ביחס לדולר של ארה"ב נחלש השקל בשיעור של 10.2%, ביחס לאירו בשיעור של 5.2%, ביחס ללירה שטרלינג בשיעור של 8.0% וביחס ליין היפני בשיעור של 1.2%.

2. התפתחויות בשוק ההון

הרבעון הראשון של שנת 2009 התאפיין בעליות שערים חדות בשוקי המניות בארץ ובעולם. גם בשוק אגרות החוב נרשמו עליות שערים בשעריהן של אגרות החוב הצמודות למדד, הצמודות למטבע חוץ ואגרות החוב הלא צמודות - שהקיפו הן את אגרות החוב הממשלתיות והן את אגרות החוב ה"קונצרניות". עליות השערים בשוק המניות המקומי הושפעו מהגורמים הבאים:

- המדיניות המוניטרית המרחיבה שננקטה על ידי בנק ישראל - במסגרתה הופחתה הריבית לזמן קצר לשיעור חסר תקדים של 0.5%.

- רכישת אגרות חוב על ידי בנק ישראל.

- עליות שערים שנרשמו בבורסות בחו"ל בעקבות השקת תכניות ייצוב על ידי בנקים מרכזיים בעולם (שקיזזו את השפעתם של נתונים מקרו כלכליים שליליים שפרסמו החברות).

בסיכום הרבע הראשון של שנת 2009 נרשמו עליות שערים בכל מדדי המניות: מדד "ת"א 25" עלה בשיעור של כ-11.4%, מדד "ת"א 100" עלה בשיעור של כ-18.3% ומדד "ת"א 75" עלה בשיעור של כ-45.4%.

המחזור היומי הממוצע במניות וניירות ערך המירים הסתכם ברבע הראשון של השנה בכ-1,209 מיליון ש"ח, המהווה ירידה בשיעור של כ-45.5% לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

היקפי הסכומים שגויסו מהציבור בשוק הראשוני על ידי החברות - באמצעות הנפקת מניות, אופציות, אגרות חוב ואגרות חוב להמרה - הסתכמו ברבע הראשון של שנת 2009 בכ-4.6 מיליארד ש"ח בלבד, ירידה בשיעור של כ-65% לעומת התקופה המקבילה אשתקד - המוסברת במשבר הפוקד את שוק ההון.

בשוק אגרות החוב הממשלתיות נרשם ברבע הראשון של שנת 2009 גיוס הון חיובי, נטו, בסך של כ-7.9 מיליארד ש"ח, עליה בשיעור של כ-295% לעומת התקופה המקבילה אשתקד - הנובעת מההכרח להגדיל את החוב הממשלתי עקב העליה בגירעון השוטף של הממשלה.

שערי אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד עלו ברבע הראשון של שנת 2009 בשיעור של כ-5.6%, אגרות החוב הלא צמודות עלו בשיעור של 2.9% ואגרות החוב הצמודות למטבע חוץ עלו בשיעור של 10.2%. התשואות לפדיון ברוטו, באגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד, נעו בסוף חודש מרס 2009 בשיעורים שבין 0.27% באגרות החוב קצרות הטווח, לכ-3.17% באגרות החוב הארוכות.

ברבע הראשון של השנה נרשם גיוס חיובי, נטו בשוק קרנות הנאמנות בסך של כ-5.6 מיליארד ש"ח - לעומת גיוס שלילי נטו (עודף פדיון) בסך של כ-0.7 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

התפלגות הסכומים שגויסו בקרנות הנאמנות - בחתך אפיקי השקעה - מצביעה על גיוס בסך 4.0 מיליארד ש"ח בקרנות ה"שקליות", כ-4.3 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות ה"אג"ח", וכ-0.1 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות ה"מניטיות". מאידך, נרשמו פדיונות בסך של 2.6 מיליארד ש"ח בקרנות ה"כספיות", וכ-0.2 מיליארד ש"ח נפדו מקרנות "חו"ל".

3. התוצאות העסקיות של הבנק

רווח ורווחיות

הרווח הנקי של הבנק בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2009 הסתכם ב-26 מיליון ש"ח, לעומת 34 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, המהווה ירידה בשיעור של 23.5%.

תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי בתקופת הדוח הסתכמה בשיעור של 7.1% לעומת 10.2% בתקופה המקבילה אשתקד ותשואה בשיעור של 10.3% בכל שנת 2008.

הגורמים העיקריים שהשפיעו על התוצאות העסקיות של הבנק בשלושת החודשים הראשונים של השנה, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, היו:

- ירידה ברווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים - מ-167 מיליון ש"ח אשתקד, ל-145 מיליון ש"ח בתקופת הדוח.
- עליה בהפרשה לחובות מסופקים - מ-33 מיליון ש"ח אשתקד, ל-36 מיליון בתקופת הדוח.
- עליה בהכנסות התפעוליות והאחרות - מ-76 מיליון ש"ח אשתקד, ל-95 מיליון ש"ח בתקופת הדוח.
- עליה בהוצאות התפעוליות והאחרות - מ-158 מיליון ש"ח אשתקד, ל-163 מיליון ש"ח בתקופת הדוח.
- עליה בשיעור המס האפקטיבי - משיעור של 34.6% אשתקד, לשיעור של 36.6% בתקופת הדוח.

הכנסות והוצאות

הרווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים הסתכם בשלושת החודשים הראשונים של השנה ב-145 מיליון ש"ח לעומת 167 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - קיטון בשיעור של 13.2%. הקיטון ברווח מפעילות מימון מוסבר על ידי:

- ירידה בסך 7 מיליון ש"ח ברווחים ממימוש אגרות חוב.
- הפסד בסך 26 מיליון ש"ח שנרשם בתקופת הדוח (לעומת 13 מיליון ברבע המקביל אשתקד), בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - עקב אי הקבלה בין השיטה לחישוב שוויים של נכסי הבסיס בגין עסקאות אלו (הנמדדים על "בסיס צבירה"), לבין השיטה לחישוב שוויים של המכשירים הנגזרים ששימשו לכיסוי נכסי הבסיס (הנמדדים על "בסיס השווי ההוגן").
- ירידה בשיעור של 0.7 נקודות האחוז ברווח הפיננסי (מזה כ-0.5 נקודות האחוז, בגין הפערים במדידת התוצאות מעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים, כאמור לעיל).
- מאידך, מותנה הירידה ברווח מפעילות מימון בגידול בשיעור של 7.4% ביתרות הממוצעות של המכשירים הפיננסיים המניבים.
- פער הריבית הכולל בבנק בשלושת החודשים הראשונים של השנה הסתכם בשיעור של 2.07% בהשוואה לפער ריבית בשיעור של 2.80% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן נתונים לגבי התפתחות הרווח מפעולות מימון - בחתך מגזרי פעילות:

שינוי	לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 31 במרס		
	2008	2009	
מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
4	42	46	משקי בית
(1)	*49	48	עסקים קטנים
-	*27	27	בנקאות מסחרית
6	*24	30	בנקאות עסקית
(1)	*13	12	בנקאות פרטית
(30)	12	(18)	ניהול פיננסי
(22)	167	145	

* סווג מחדש

ההפרשה לחובות מסופקים הסתכמה בשלושת החודשים הראשונים של השנה ב-36 מיליון ש"ח, לעומת 33 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 9.1%.

העליה בהפרשה לחובות מסופקים נובעת, מגידול בסך 1 מיליון ש"ח בהפרשה הנוספת לחובות מסופקים, לעומת ירידה בסך 2 מיליון ש"ח שנרשמה במרכיב זה ברבע המקביל אשתקד.

להלן נתונים לגבי התפתחות ההפרשה לחובות מסופקים - בחתך מגזרי פעילות:

שינוי	לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 31 במרס		
	2008	2009	
מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
9	4	13	משקי בית
5	9	14	עסקים קטנים
1	3	4	בנקאות מסחרית
(12)	17	5	בנקאות עסקית
3	33	36	

שיעור ההפרשה לחובות מסופקים ביחס לאשראי לציבור (מאזני) הסתכם בתקופת הדוח בשיעור של 1.01%, לעומת 0.99% בתקופה המקבילה אשתקד ו-0.86% בכל שנת 2008.

היתרה המצטברת של ההפרשה הנוספת והכללית לחובות מסופקים הסתכמה ליום 31.3.2009 ב-66 מיליון ש"ח, והיא מהווה כ-0.30% מסיכון האשראי הכולל לציבור באותו מועד, לעומת 0.29% ביום 31.12.2008.

ההכנסות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של השנה ב-95 מיליון ש"ח, לעומת 76 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 25.0%. העליה בהכנסות התפעוליות נובעת, בעיקר, מרווח בסך 10 מיליון ש"ח, נטו, שנרשם ביעודה לפיצויי פרישה ומגידול בשיעור 11.8% בהכנסות מעמלות.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של השנה ב-163 מיליון ש"ח, לעומת 158 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 3.2%. הגידול בהוצאות התפעוליות נובע מעליה בשיעור של 16.0% בהוצאות אחזקה ופחת בניינים וציוד - בעיקר עקב השקת מערכות מידע חדשות במחצית השניה של שנת 2008, במסגרת פרויקט חידוש תשתיות המחשב המרכזי (ראה גם פרק 9 להלן).

ההפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות הסתכמה בשלושת החודשים הראשונים של השנה ב-15 מיליון ש"ח לעומת כ-18 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור ההפרשה למיסים ביחס לרווח מפעולות רגילות בתקופת הדוח הסתכם ב-36.6%, לעומת יחס בשיעור של 34.6% אשתקד. העליה בשיעור המס האפקטיבי, נובעת מגידול בסך של 1 מיליון ש"ח שנרשם בתקופת הדוח בהפרשה הנוספת לחובות מסופקים (שאינה מותרת בנכוי לצרכי מס) - לעומת ירידה בסך של 2 מיליון ש"ח שנרשמה במרכיב זה בתקופה המקבילה אשתקד. גידול זה קוזז בירידה בשיעור של 0.9 נקודות האחוז בשיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק.

התפתחויות עיקריות בנכסים, בהתייבויות ובהון

להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים (במיליוני ש"ח):

שיעור השינוי (ב-%) לעומת					
31.12.2008	31.3.2008	31.12.2008	31.3.2008	31.3.2009	
4.4	12.8	20,384	18,864	21,278	סך כל המאזן
6.1	51.6	3,396	2,378	3,604	מזומנים ופקדונות בבנקים
39.7	11.3	2,098	2,632	2,930	ניירות ערך
(0.9)	7.0	14,326	13,276	14,202	אשראי לציבור
5.4	13.7	17,037	15,801	17,963	פקדונות הציבור
(4.4)	(12.1)	636	692	608	כתבי התחייבות נדחים

סך המאזן של הבנק ליום 31.3.2009 הסתכם ב-21,278 מיליון ש"ח, המהווה עליה בשיעור של 4.4% בהשוואה ליתרתו ביום 31.12.2008.

האשראי לציבור בבנק ליום 31.3.2009 הסתכם ב-14,202 מיליון ש"ח, המהווה ירידה בשיעור של 0.9% בהשוואה ליתרתו ביום 31.12.2008.

להלן נתונים לגבי התפתחות האשראי לציבור - בחתך מגזרי פעילות:

שיעור השינוי	*31.12.2008	31.3.2009	
אחוזים	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
4.4	2,966	3,097	משקי בית
(5.4)	2,776	2,627	עסקים קטנים
(5.7)	3,213	3,031	בנקאות מסחרית
2.0	5,236	5,343	בנקאות עסקית
(23.0)	135	104	בנקאות פרטית
(0.9)	14,326	14,202	

* סווג מחדש

פקדונות הציבור בבנק ליום 31.3.2009 הסתכמו ב-17,963 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של 5.4% בהשוואה ליתרתם ביום 31.12.2008.

להלן נתונים לגבי התפתחות פקדונות הציבור - בחתך מגזרי פעילות:

שיעור השינוי	31.12.2008*	31.3.2009	
אחוזים	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
10.3	4,454	4,913	משקי בית
(16.2)	1,680	1,408	עסקים קטנים
43.8	514	739	בנקאות מסחרית
(3.8)	1,728	1,662	בנקאות עסקית
6.7	8,661	9,241	בנקאות פרטית
5.4	17,037	17,963	

* סוג מחדש

ההון העצמי של הבנק ליום 31.3.2009 הסתכם בכ-1,578 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של כ-6.7% בהשוואה ליתרתו ביום 31.12.2008.

העליה בהון נובעת הן מהרווח השוטף שנרשם בתקופת הדוח, והן מגידול בסך של 73 מיליון ש"ח, נטו - שנרשם בערכה של הקרן ההונית מ"התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", על רקע הירידה שנרשמה בתקופת הדוח בתשואות אגרות החוב הצמודות למדד ואגרות החוב הבלתי צמודות.

יחס ההון העצמי לסך המאזן ליום 31.3.2009 הסתכם בכ-7.4%, לעומת כ-7.5% ביום 31.3.2008 ולעומת 7.3% ביום 31.12.2008.

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 31.3.2009 הסתכם בכ-12.8%, לעומת 12.7% ביום 31.12.2008 ו-12.9% ביום 31.3.2008 - ולעומת יחס מינימלי בשיעור 9%, שנקבע על ידי בנק ישראל. יחס ההון ה"ראשוני" לרכיבי סיכון (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל) ליום 31.3.2009 הסתכם בכ-10.5%, לעומת 10.1% ביום 31.12.2008.

ליום 31 במרס 2009, מהווים כתבי ההתחייבות הנדחים (שניתן להכיר בהם כ-"הון משני") - 19.8% מ"ההון הראשוני" של הבנק (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל) - לעומת 23.1% ביום 31.12.2008 - ולעומת יחס מכסימלי בשיעור של 50% שנקבע על ידי בנק ישראל.

במטרה לשמר את חוסנו הפיננסי הגבוה של הבנק, וכהכנה לקראת יישום הוראות "באזל 2" (ראה פרק 8 להלן) החליט דירקטוריון הבנק ביום 27.12.2007, לשמר בבנק יחס הלימות הון מינימלי בשיעור של 12%.

יצוין בהקשר זה, כי ביום 7 באפריל 2009, הגיש הבנק (באמצעות חברת מרכנתיל הנפקות בע"מ) לאישור הרשות לניירות ערך - טיוטת "תשקיף מדף" לגיוס כתבי התחייבות נדחים סחירים בהיקף ובתנאים שטרם נקבעו. ביום 25 במאי 2009 התקבל היתר מאת הרשות לניירות ערך, לפרסום התשקיף.

4. מגזרי פעילות

א. כללי

על פי הכללים שנקבעו בהוראות בנק ישראל הוגדר "מגזר פעילות" כמרכיב בתאגיד הבנקאי שמתקיימים בו שלושה מאפיינים:

- המרכיב עוסק בפעילויות עסקיות אשר מהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות.
- תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון, לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר והערכת ביצועיו.
- קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

בהתאם להגדרות אלו ולהנחיות בנק ישראל, סווגה פעילותו העסקית של הבנק ל-6 מגזרי פעילות עיקריים, כדלקמן:

מגזר משקי בית - מהווה תת מגזר של הבנקאות הקמעונאית וכולל את השרותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות הפרטיים של הבנק, שסממני פעילותם אופיינים לאלו של משקי בית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 200 אלפי ש"ח ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלפי ש"ח. כמו כן נכללה במגזר זה פעילות הבנק בתחום ההלוואות לדיור.

מגזר עסקים קטנים - מהווה אף הוא תת מגזר של הבנקאות הקמעונאית וכולל את השרותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות עסקיים (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על מיליון ש"ח.

מגזר בנקאות מסחרית - במסגרת זו נכללים שרותי בנקאות שמספק הבנק ללקוחותיו העסקיים בעלי היקף פעילות בינוני (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם עולה על מיליון ש"ח ואינם משתייכים למגזר הבנקאות העסקית.

מגזר בנקאות פרטית - במסגרת זו נכללים השרותים בתחומי הבנקאות ושוק ההון שמספק הבנק ללקוחותיו (יחידים ותאגידים), בעלי עושר פיננסי בינוני ומעלה (בדרך כלל לקוחות שהיקף חסכונותיהם והשקעותיהם עולה על 500 אלפי ש"ח).

מגזר בנקאות עסקית - במסגרת זו נכללים שרותי הבנקאות שמספק הבנק לתאגידים גדולים (שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 15 מיליון ש"ח) וחברות ציבוריות- המטופלים על ידי החטיבה העסקית של הבנק. כן כולל המגזר את פעילות הבנק בתחום הנדל"ן ו"ליווי הבניה". יצוין בהקשר זה, כי ביום 1 בינואר 2009 נערך שינוי ארגוני בחטיבה העסקית, במסגרתו הוקם בחטיבה העסקית "אגף נדל"ן" - המטפל בכל חברות הנדל"ן הפועלות בבנק - שהיקף האשראי שניתן להן עולה על 15 מיליון ש"ח. אגף הנדל"ן קלט עם הקמתו את פעילותה של מחלקת ליווי בניה (שהעניקה שרותים בנקאיים לחברות העוסקות בתחום ייזום נדל"ן), ואת הפעילות הבנקאית של יחידות מטה אחרות שסיפקו שירותים לחברות נדל"ן אחרות העוסקות בקבלנות ביצוע, נדל"ן מניב ואחזקות נדל"ן. נתוני ההשוואה סווגו מחדש בכדי לתת בסיס נאות להשוואת הנתונים בין תקופות הדווח השונות.

מגזר ניהול פיננסי - במסגרת זו נכללת הפעילות הפיננסית שאינה משויכת ללקוחות הבנק (כגון: פעילות בתיק ניירות הערך של הבנק).

יצוין כי מאחר שהמבנה הארגוני של הבנק אינו חופף במלואו למגזרי הפעילות המדווחים, מבוססים נתוני הרווחיות, בשלב זה, על הנחות ואומדנים שונים (בעיקר בנושא הקצאת עלויות). בעתיד, לאחר שהמידע המופק מהמערכת יילמד וינותח לאורך זמן, ייתכן שיחולו שינויים בהנחות ובאומדנים הנ"ל.

להלן תמצית הנתונים לגבי ההכנסות והרווח הנקי בבנק, כחתך מגזרי פעילות, ברבע הראשון של שנת 2009 - בהשוואה לרבע המקביל אשתקד.

	רווח נקי (הפסד)			הכנסות		
	שינוי	31.3.2008	31.3.2009	שינוי	31.3.2008	31.3.2009
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
משקי בית	1	8	9	14	70	84
עסקים קטנים	(2)	*13	11	2	*74	76
בנקאות מסחרית	1	*7	8	1	*38	39
בנקאות עסקית	10	*-	10	8	*28	36
בנקאות פרטית	-	*5	5	-	*22	22
ניהול פיננסי	(18)	1	(17)	(28)	11	(17)
	(8)	34	26	(3)	243	240

* סווג מחדש

ב. ניתוח התוצאות הכספיות של מגזרי הפעילות

(1) מגזר "משקי הבית"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות ה"רפורמה בשוק ההון" - ראה פרק 11 להלן.
- באשר להשלכות האפשריות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים", החל מיום 1 בינואר 2010 - ראה פרק 16 א' להלן.

השרות וההפצה ללקוחות המגזר

במסגרת יישום מדיניות הבנק - הרואה במגזר זה יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית של הבנק הוחלט על פתיחה של עד 6 סניפים נוספים במהלך שנה זו - מרביתם באזורים בעלי פוטנציאל גבוה למתן שרותי בנקאות למגזר "משקי בית" - ומהם סניף אחד באזור "עכו" (שמרבית לקוחותיו מתגוררים ביישובים בהם קיים רוב לאוכלוסיה הלא יהודית).

במהלך הרבע הראשון של שנת 2009 לא פתח הבנק סניפים חדשים.

נתונים לגבי תת מגזר "הלוואות לדיור"

היקף ההלוואות לדיור שבוצעו ברבע הראשון של שנת 2009 הסתכם בכ-101 מיליון ש"ח, מזה כ-12 מיליון ש"ח בגין הלוואות שמוחזרו (בתקופה המקבילה אשתקד כ-66 מיליון ש"ח, וכ-4 מיליון ש"ח, בהתאמה).

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר "משקי בית" - בחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס							
2008				2009			
סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים
רווח מפעילות מימון							
32	1	16	15	41	1	10	30
10	-	(15)	25	5	-	(6)	11
42	1	1	40	46	1	4	41
הכנסות תפעוליות ואחרות							
28	2	-	26	38	3	-	35
70	3	1	66	84	4	4	76
סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים							
4	-	(1)	5	13	-	1	12
8	-	-	8	9	(1)	1	9
רווח נקי (הפסד)							

ההכנסות במגזר "משקי בית" הסתכמו ברבע הראשון של שנת 2009 בסך של 84 מיליון ש"ח, לעומת 70 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 20.0%.

העליה בהכנסות נובעת בעיקר מגידול בסך של 10 מיליון ש"ח בהכנסות התפעוליות ומגידול בסך 4 מיליון ש"ח ברווח מפעילות מימון - בעיקר בתחום הלוואות לדיור.

בסיכום הרבע הראשון של שנת 2009 נרשם במגזר זה רווח בסך 9 מיליון ש"ח, לעומת 8 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 12.5%. הגידול ברווח הנקי נובע מהגידול בהכנסות, וקוזז בעליה בסך 9 מיליון ש"ח בהפרשות לחובות מסופקים.

(2) מגזר "עסקים קטנים"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות ה"רפורמה בשוק ההון" - ראה פרק 11 להלן.
- באשר להשלכות האפשריות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים", החל מיום 1 בינואר 2010 - ראה פרק 16א' להלן.

(2) מגזר "עסקים קטנים" (המשך)

התפתחויות בשוקים של המגזר

במסגרת הצעדים שננקטו על ידי הממשלה במטרה לבלום את ההאטה הכלכלית במשק - הקימה הממשלה קרן למתן הלוואות לעסקים בינוניים (שהכנסותיהם השנתיות נעות בין 22 מיליון ש"ח ל-100 מיליון ש"ח). ההלוואות תינתנה בערבות מדינה (בשיעור של 70% ובתנאי שהסכום הכולל של השתתפות המדינה לא יעלה על 20% מסך ההלוואות שניתנו באמצעות הקרן). בחודש ינואר 2009 פרסם החשב הכללי במשרד האוצר מכרז המציע לבנקים להשתתף בקרן זו עד לסכום מכסימלי של 1.3 מיליארד ש"ח.

עם פרסום תוצאות המכרז, התברר כי הבנק נבחר כבנק המממן העיקרי של הקרן (בהיקף הלוואות מכסימלי בסך 600 מיליון ש"ח). עד כה אושרו על ידי הבנק הלוואות באמצעות הקרן בהיקף של כ-20 מיליון ש"ח.

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר "עסקים קטנים" - בחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס							
2008				2009			
סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*
רווח מפעילות מימון							
57	-	2	*55	53	-	2	51
(8)	-	(1)	(7)	(5)	-	(1)	(4)
49	-	1	48	48	-	1	47
הכנסות תפעוליות ואחרות							
25	1	-	*24	28	1	-	27
74	1	1	72	76	1	1	74
סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים							
9	-	-	9	14	-	-	14
רווח נקי (הפסד)							
13	-	-	13	11	(1)	-	12

* סוג מחדש

ההכנסות במגזר "עסקים קטנים" הסתכמו ברבע הראשון של שנת 2009 בסך של 76 מיליון ש"ח, לעומת 74 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 2.7%. העליה בהכנסות נובעת בעיקר מגידול בשיעור של 12% בהכנסות התפעוליות והאחרות.

כסיכום הרבע הראשון של שנת 2009 נרשם במגזר זה רווח בסך 11 מיליון ש"ח, לעומת 13 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה ברווח הנקי נובעת מגידול בסך של 5 מיליון ש"ח בהפרשות לחובות מסופקים.

(3) מגזר ה"בנקאות המסחרית"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות ה"רפורמה בשוק ההון" - ראה פרק 11 להלן.
- באשר להשלכות האפשריות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים", החל מיום 1 בינואר 2010 - ראה פרק 16'א' להלן.

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר ה"בנקאות המסחרית" - בחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס								
2008				2009				
סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	
								רווח מפעילות מימון
45	-	*5	*40	35	-	3	32	- מחיצוניים
(18)	-	*(3)	*(15)	(8)	-	(2)	(6)	- בין מגזרי
27	-	2	25	27	-	1	26	
								הכנסות תפעוליות ואחרות
11	-	-	11	12	-	-	12	
38	-	2	36	39	-	1	38	סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים
3	-	(1)	4	4	-	(1)	5	
7	-	2	5	8	-	1	7	רווח נקי

* סווג מחדש

ההכנסות במגזר "בנקאות מסחרית" הסתכמו ברבע הראשון של שנת 2009 בסך של 39 מיליון ש"ח לעומת 38 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 2.6%. העליה בהכנסות נובעת מגידול בשיעור של 9% בהכנסות התפעוליות.

בסיכום הרבע הראשון של שנת 2009, נרשם במגזר זה רווח בסך 8 מיליון ש"ח, לעומת 7 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, המהווה עליה בשיעור של 14.3%. העליה ברווח הנקי נובעת מהגידול בהכנסות, כאמור.

(4) מגזר ה"בנקאות העסקית"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות האפשריות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים" - החל מיום 1 בינואר 2010 - ראה פרק 16א' להלן.

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר ה"בנקאות העסקית" - בחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס								
2008				2009				
סך הכל	שוק ההון	נדל"ן	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	נדל"ן	בנקאות ופיננסים	
רווח מפעילות מימון								
63	-	*11	*52	42	-	16	26	- מחיצוניים
(39)	-	*(7)	*(32)	(12)	-	(5)	(7)	- בין מגזרי
24	-	4	20	30	-	11	19	
הכנסות תפעוליות ואחרות								
4	-	1	3	6	-	2	4	
28	-	5	23	36	-	13	23	סך ההכנסות
הפרשה לחובות מסופקים								
17	-	(1)	18	5	-	(1)	6	
רווח נקי (הפסד)								
-	-	4	(4)	10	-	6	4	

* סווג מחדש

ההכנסות במגזר "בנקאות עסקית" הסתכמו ברבע הראשון של שנת 2009 בסך של 36 מיליון ש"ח, לעומת 28 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 28.5%.

העליה בהכנסות נובעת מגידול בשיעור של 25% שנרשם ברווח מפעילות מימון - ומוסברת בעיקר, בעליה ברווח המימוני בתחום הנדל"ן.

בסיכום הרבע הראשון של שנת 2009, נרשם במגזר זה רווח בסך של 10 מיליון ש"ח, לעומת רווח זניח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח הנקי נובע הן מגידול בהכנסות, כאמור - והן מירידה בסך של 12 מיליון ש"ח שנרשמה בהפרשות לחובות מסופקים.

(5) מגזר ה"בנקאות הפרטית"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות ה"רפורמה בשוק ההון" - ראה פרק 11 להלן.

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר ה"בנקאות הפרטית" - בחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס					
2008			2009		
סך הכל	שוק ההון	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	בנקאות ופיננסים
(56)	-	*(56)	(29)	-	(29)
69	-	*69	41	-	41
13	-	13	12	-	12
9	5	4	10	5	5
22	5	17	22	5	17
-	-	-	-	-	-
5	-	5	5	1	4

רווח מפעילות מימון

- מחיצוניים

- בין מגזרי

הכנסות תפעוליות

ואחרות

סך ההכנסות

הפרשה לחובות

מסופקים

רווח נקי

* סווג מחדש

ההכנסות במגזר "בנקאות פרטית" הסתכמו ברבע הראשון של שנת 2009 בסך של 22 מיליון ש"ח, בדומה לאשתקד. מחד, נרשמה ירידה בשיעור של 7.7% ברווח מפעילות מימון עקב קיטון במרווחי הריבית על פיקדונות הציבור - שקוזה, מאידך, בעליה בשיעור של 11.1% בהכנסות התפעוליות.

בסיכום הרבע הראשון של שנת 2009, נרשם במגזר זה רווח בסך של 5 מיליון ש"ח - זהה לרווח שנרשם בתקופה המקבילה אשתקד.

(6) מגזר "ניהול הפיננסי"

ההפסד במגזר הסתכם ברבע הראשון של שנת 2009 בסך של 17 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך 1 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה בתוצאות הכספיות במגזר זה נגרמה, בעיקר, מקיטון בסך של 30 מיליון ש"ח ברווח מפעילות מימון, המוסבר בעיקר על ידי הגורמים הבאים:

- הפסדים בסך של 26 מיליון ש"ח שנרשמו בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים (הנובעים מאי הקבלה בין השיטה לחישוב שוויים של נכסי הבסיס בגין עסקאות אלו, לבין השיטה למדידת שוויים של המכשירים הנגזרים), לעומת הפסד בסך 13 מיליון ש"ח - שנרשם בגין מרכיב זה ברבע המקביל אשתקד.
- ירידה בסך של 7 מיליון ש"ח ברווחים ממימוש אגרות חוב.
- הפסד בסך של 5 מיליון ש"ח, הנובע מקיטון בשווי ההוגן של "אופציות משוכצות".
- קיטון בתרומת ה"הון הפעיל", עקב ירידת שיעורי הריבית בכל המגזרים.

ג. פעילות במוצרים

המידע הכלול בפרק זה מפרט את תוצאות הפעילות של הבנק בחתך מוצרים מסוימים ומהווה מידע משלים - לתוצאות הפעילות בחתך מגזרי פעילות. המידע המפורט להלן מתייחס לפעילות ב"שוק ההון" וב"משכנתאות".

(1) "שוק ההון"

- באשר לתאור פעילות הבנק ב"שוק ההון" - ראה פרק 10 להלן.
- באשר להשלכות "הרפורמה בשוק ההון" על התוצאות הכספיות של הבנק - ראה פרק 11 להלן.

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות ב"שוק ההון" - בחתך מגזרי פעילות (במיליוני ש"ח):

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס					
2009					
משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל
רווח מפעילות מימון					
- מחיצוניים	-	-	-	-	1
- בין מגזרי	-	-	-	-	-
					1
הכנסות תפעוליות ואחרות	1	-	-	5	9
סך ההכנסות	1	-	-	5	10
רווח נקי (הפסד)	(1)	-	-	1	(1)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס					
2008					
משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל
רווח מפעילות מימון					
- מחיצוניים	-	-	-	-	1
- בין מגזרי	-	-	-	-	-
					1
הכנסות תפעוליות ואחרות	1	-	-	5	8
סך ההכנסות	1	-	-	5	9
רווח נקי	-	-	-	-	-

(2) משכנתאות

פעילות הבנק כוללת מתן "הלוואות לדיור" (ללקוחות הפרטיים) ו"משכנתאות מסחריות" (ללקוחות העסקיים הקטנים וללקוחות המסחריים). השירות והתמיכה המקצועית בתחומים אלו מבוצעת על ידי מערך המשכנתאות - בכפיפות לחטיבה "לבנקאות קמעונאית".

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות בתחום "המשכנתאות" - בחתך מגזרי פעילות (במיליוני ש"ח):

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס								
2008				2009				
מסקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	סך הכל	מסקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	סך הכל	
16	2	*5	23	15	2	3	10	רווח מפעילות מימון
(15)	(1)	* (3)	(19)	(9)	(1)	(2)	(6)	- מחיצוניים
1	1	2	4	6	1	1	4	- בין מגזרי
-	-	-	-	-	-	-	-	הכנסות תפעוליות ואחרות
1	1	2	4	6	1	1	4	סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים
(1)	-	(1)	(2)	-	(1)	-	1	רווח נקי
-	-	2	2	2	1	-	1	

* סווג מחדש

5. מצב הנזילות ומדיניות גיוס המקורות

כללי

הרכב תיק הנכסים שבידי הציבור הושפע מהמשבר הפיננסי והריאלי העולמי שפרץ בשלהי שנת 2007, ונתן את אותותיו גם במשק המקומי החל מהמחצית השנייה של שנת 2008 - תוך ירידות שערים חדות שנרשמו בשוק המניות, ובשוק אגרות החוב. במטרה לכלול את מגמת ההאטה ולעודד את הרחבת הפעילות הכלכלית במשק ניהל בנק ישראל מדיניות מוניטרית מרחיבה (בדומה לצעדים מקבילים שנקטו על ידי בנקים מרכזיים אחרים בעולם).

להלן נתונים לגבי האינדיקטורים הכלכליים שאיפנו את הרבע הראשון של שנת 2009:

- רמת אינפלציה נמוכה, שהסתכמה ברבע הראשון של שנת 2009 בשיעור שלילי של 0.1% (-) (מתחת ליעד האינפלציה השנתי שנקבע על ידי הממשלה).
- החלשות בשער החליפין של השקל מול מרבית המטבעות הזרים, (על רקע הורדת שיעורי הריבית השקלית לזמן קצר, כאמור) - שהתבטאה בירידה בשיעור של עד 10% בשער השקל לעומת המטבעות העיקריים.

- ירידה בשיעור של 2.0 נקודת האחוז בשיעור הריבית במכרז המוניטרי של בנק ישראל, כפועל יוצא מהמדיניות המוניטרית המרחיבה שננקטה על ידי בנק ישראל (במטרה לבלום את ההאטה בפעילות הכלכלית במשק - שנגרמה עקב העמקת המשבר הפיננסי והכלכלי בעולם). בסוף הרבע הראשון של שנת 2009 הסתכם שיעור הריבית במכרז המוניטרי בשיעור של 0.5%, לעומת 2.5% בסוף שנת 2008.
- עליה בהיקף ההנפקות של אגרות חוב על ידי ממשלת ישראל, שהסתכמו ברבע הראשון של שנת 2009 בכ-8 מיליארד ש"ח, לעומת כ-2 מיליארד ש"ח, כלכד, בתקופה המקבילה אשתקד. העליה בהיקף ההנפקות נובעת מירידה בהכנסות המדינה ממיסים, על רקע ההאטה שנרשמה בפעילות הכלכלית במשק.
- התבססות ציפיות האינפלציה של הציבור ברמה נמוכה - שהסתכמה בסוף הרבע הראשון של שנת 2009 בשיעור של 0.7%, לעומת כ-0.1% בתחילת השנה.

הבנק

מדיניות גיוס המקורות בבנק מכוונת ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים ורווחיים לאורך זמן. מקור המימון העיקרי לפעילות הבנק הינו ציבור הלקוחות בסניפי הבנק השונים הפרוסים בכל רחבי הארץ וכוללים לקוחות מסחריים ועסקיים, מלכ"רים, לקוחות קמעונאיים ומשקי בית.

פקדונות - הבנק פועל להרחבת בסיס הלקוחות הבינוניים והקטנים - במטרה ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים, בין היתר באמצעות העמקת הפעילות עם חוסכים בהפקדות חודשיות, פעילות התורמת לקשר ארוך טווח עם הלקוח ולתזרים שוטף של הפקדות בתכניות חסכון.

היקף פקדונות הציבור ליום 31.3.2009 הסתכם ב-17,963 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של כ-5.4% מתחילת השנה. מנייתוח השינויים בפקדונות הציבור בחתך מגזרי הצמדה עולה, כי הגידול נובע, בעיקר, מעליה בשיעור של 5.6% בפקדונות לזמן קצוב במגזר הלא צמוד, ועליה בשיעור של 36.9% ביתרות הפקדונות לפי דרישה - במגזר המט"ח.

כתבי התחייבות נדחים - במסגרת המדיניות לגיון תמהיל המקורות ולשיפור יחס הלימות ההון שלו, מגייס הבנק מעת לעת גם כתבי התחייבות נדחים. היקף כתבי התחייבות הנדחים ליום 31.3.2009 מסתכם ב-608 מיליון ש"ח (31.12.2008 - 636 מיליון ש"ח). כתבי התחייבות דורגו על ידי חברת "מעלות S&P", בדרוג "A+", הנמוך בדרגה אחת מהדרוג שנקבע ליתר התחייבויות של הבנק ("AA-"). הפער בדרוג נגזר מתודולוגיית הדרוג של חברת הדרוג הבינלאומית "S&P" (חברת האם של "מעלות S&P") - לפיה יפחת דרוג כתבי התחייבות הנדחים בדרגה אחת מתחת לדרוג המנפיק.

עקב התפתחות המשבר הכלכלי בתקופת הדוח, והחשש שהמשבר יפגע בתוצאות העסקיות של המערכת הבנקאית בישראל - נערכה על ידי "מעלות S&P" בחינה מחדש של דרוגי הבנקים בישראל. על אף סממני המשבר, כאמור, החליטה חברת "מעלות S&P" ביום 30.4.2009 לאשרר את דרוג הבנק (דרוג מנפיק: "AA-") ודרוג כתבי התחייבות: "A+", ולא להפחיתו (כפי שהוחלט לגבי בנקים אחרים), כפועל יוצא ממיצובו העסקי הטוב של הבנק ויחס הלימות ההון הגבוה ממנו הוא נהנה. עם זאת, עדכנה "מעלות S&P" את אופק הדרוג של הבנק מ"ציב" ל"שילי".

היבט נוסף במדיניות גיוס המקורות - הינו ניהול סיכון הנזילות בבנק. במסגרת זו, ועל רקע ההתפתחויות השליליות במשק בכלל, ובתחום הבנקאות בפרט (ראה פרק 7 א' להלן) - מיישם הבנק מדיניות שנועדה לשפר את יחסי הנזילות בבנק. שיעור הנכסים הנזילים בבנק (מזומנים, פקדונות בבנקים לתקופה של עד שלושה חודשים וניירות ערך סחירים) מכלל הנכסים בבנק, ליום 31.3.2009 - הסתכם בכ-25.5%, לעומת כ-21.8% ביום 31.12.2008. הבנק מודד באופן שוטף פרמטרים שונים המשמשים להערכת מדדי הנזילות השונים - בין היתר, באמצעות מודלים שפותחו בבנק.

6. מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים

א. כללי

הדוחות הכספיים של הבנק לתקופת הדוח ערוכים על פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם פורט בכאור 1 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008 ובכאור 1 בדוחות הכספיים לתקופת הדוח - תוך התאמות לכללי דוח מקובלים לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים. יישומם של כללי חשבונאות אלו על ידי הנהלת הבנק בעת עריכת הדוחות הכספיים, דורש לעיתים שימוש בהנחות, הערכות ואומדנים שונים, שחלקם כרוך במידה רבה של אי ודאות או רגישות למשתנים שונים. אומדנים והערכות מסוג זה שהשתנותם עשויה להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים לאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים".

סקירה תמציתית של ההערכות והאומדנים בנושאים חשבונאיים קריטיים, נכללה בדיון וחשבון של הבנק לשנת 2008. כללי החשבונאות שיושמו בעריכת תמצית הדוחות הכספיים לתקופת הדוח, אינם כוללים אומדנים והערכות ב"נושאים קריטיים" מעבר לנושאים שפורטו בדוחות הבנק לשנת 2008, כאמור.

ב. הצגת מכשירים פיננסיים על פי שוויים ההוגן

כאמור בדוחות הבנק לשנת 2008, נמדדים המכשירים הנגזרים וההשקעות בניירות ערך על פי שוויים ההוגן.

מרבית המכשירים הנגזרים וחלק מניירות הערך - אינם נסחרים בשוק פעיל. לפיכך, מוערך שוויים ההוגן של מכשירים אלו בעזרת מודלים או הערכות שווי של מומחים. הערכות אלו חשופות לשיקול דעת סובייקטיבי ולתנודות ניכרות ולפיכך נחשבות ל"אומדנים בנושאים קריטיים".

להלן התפלגות יתרות המכשירים הפיננסיים הנמדדים על בסיס שוויים ההוגן - בחתך המודל ששימש לקביעת השווי ההוגן:

(1) מכשירים נגזרים

31.12.2008	31.3.2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(129)	(101)	לפי מודל פנימי - הוון תזרימי מזומנים
11	7	- מודל B & S
(118)	(94)	

(2) ניירות ערך זמינים למכירה

31.12.2008	31.3.2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,892	2,707	לפי מחירים מצוטטים בשוק פעיל
128	140	לפי הערכת שווי של מומחה
18	18	אחר (מבוסס על השווי המאזני)
2,038	2,865	

7. מדיניות ניהול הסיכונים

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים - כרוכה בנטילת וניהול סיכונים שהעיקריים שבהם הם: סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכוני נזילות. תהליך ניהול הסיכונים כולל: הגדרת הסיכונים, מדידתם וקביעת מגבלות לחשיפה לסוגי הסיכונים השונים.

במסגרת ניהול הסיכונים השוטף מתבסס הבנק על תחזיות והערכות להתפתחויות שוטפות בתחומי: אינפלציה, שינוי שער חליפין, שינוי ריבית ומגמות כלכליות בענפי המשק השונים.

א. סיכוני אשראי

סיכון האשראי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שהצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בהתחייבויותיו (באופן חלקי או מלא).

ככלל, הבנק רואה את עצמו כ"בנק אוניברסלי" המשרת את כל מגזרי הפעילות בתחום מתן האשראי - לרבות: עסקי, מסחרי וקמעונאי. עם זאת, לאור הנסיון וההתמחות שצבר הבנק במהלך השנים, הושם דגש בשנים האחרונות על התמקדות הבנק בפלחי אוכלוסיה השייכים למגזר הקמעונאי (משקי בית, שכירים, עסקים קטנים).

מדיניות הטיפול בסיכוני האשראי בבנק מתבטאת בפיזור תיק האשראי - על מנת להקטין את הסיכון הגלום בו, ולצורך ניהול סיכונים מבוקר. פיזור תיק האשראי נבחן במספר היבטים, כגון: מספר הלווים, פיזור בין ענפי המשק השונים ופיזור גיאוגרפי.

הקצאת האשראי בין ענפי המשק השונים, נבחנת (מעבר להיבט ריכוזיות האשראי) על סמך ההתפתחויות הכלכליות הצפויות במצב המשק בכלל ובאזורים ספציפיים בפרט. לפרטים נוספים באשר להשלכות המשבר הכלכלי העולמי על מדיניות ותהליכי מתן האשראי בבנק - ראה הרחבה בנושא זה להלן.

מערך ניהול האשראי בבנק כולל פונקציות ניהול מדורגות - כמפורט להלן, וכן מערכי בקרה, פיקוח וביקורת על תהליכי מתן האשראי, התפעול והמעקב אחרי ההתפתחויות באשראי.

להלן פירוט יחידות ניהול האשראי בבנק, כחתך מבנה ארגוני:

- דירקטוריון הבנק.
- ועדת אשראים של הדירקטוריון.
- ועדת אשראי (הנהלה), בראשות מנכ"ל הבנק.
- ועדות אשראי חטיבתיות - בראשות מנהלי החטיבות: החטיבה העסקית והחטיבה לבנקאות קמעונאית.
- ועדות אשראי אזוריות ומנהלי האזורים בבנק.
- מנהלי הסניפים בבנק.

בנוסף, כולל מערך ניהול סיכון האשראי שתי יחידות לטיפול בחובות בעייתיים:

- יחידה "לאשראים מיוחדים", הפועלת בבנק החל מיום 1 בינואר 2007. היחידה פועלת במסגרת החטיבה העסקית בבנק, ומטפלת בניהול וגביית אשראים בעייתיים - שחכות כל אחד מהם עולה על 4 מיליון ש"ח (עד ליום 1 בינואר 2009, טיפלה היחידה רק בלקוחות שחכותם עלתה על 15 מיליון ש"ח).

• מערך לטיפול בחובות בעייתיים בחטיבה לבנקאות קמעונאית. המערך החל לפעול ביום 20.11.2008 ועוסק בסווג, הסדרה, גביה ומדידת הפרשות להפסדי אשראי של לקוחות בעייתיים - שהחבות של כל אחד מהם אינה עולה על 4 מיליון ש"ח.

מערכות הפיקוח והבקרה לגבי תהליכי מתן אשראי, התפעול והמעקב לגבי ההתפתחויות בו, כוללות:

- כלכלנים ובקרי אשראי במנהלות האזור ובחטיבות האשראי.
 - יחידת פיקוח ובקרה העוסקת באיתור וזיהוי התפתחות סממנים בעייתיים בקרב לוי הבנק - בשלבים מוקדמים ככל האפשר.
 - ביקורות פנים שוטפות בסניפים הנערכות על ידי אגף הביקורת הפנימית.
- תהליכי ניהול סיכון האשראי בבנק מבוססים על נהלי אשראי מפורטים המגדירים את תהליך מתן האשראי, תדירות חידוש מסגרות האשראי, מדיניות הבטחונות, תהליכי התפעול והבקרה על האשראי שניתן - לרבות טיפול שוטף בחריגות אשראי, וסווג חובות בעייתיים.

הבנק נעזר לצורך ניהול סיכון האשראי בכלים ממוחשבים הכוללים:

- מערכת לדרוג לווים, המבוססת על מודלים לדרוג לווים שפותחו בבנק - באמצעותה מדורגים לקוחות הבנק בעלי אשראי העולה על 400 אלפי ש"ח. הערכת רמת הסיכון של הלווה, במודלים האמורים, מבוססת על כושר החזר של הלווה ועל מבנה ורמת כיסוי הבטחונות לאשראי. המודלים מושתתים הן על פרמטרים כלכליים וניהוליים והן על הערכות ספציפיות לגבי כל לווה ולווה, בהתבסס על הנסיון שנצבר לגביהם בתקופת פעילותם בבנק.
- מערכת לפילוח האשראי בבנק בחתך ענפי משק ובחתך מדרגות לווים.
- מערכת "אורות אדומים" לקבלת התראות על קשיים פוטנציאליים במצבם העסקי של לקוחות הבנק.
- מערכת לדווח על חשיפות אשראי "גדולות" וחשיפות אשראי "גדולות מאד".
- מערכת לדווח על סיכון אשראי במטבע חוץ.
- מערכת לדווח על אשראי שניתן לענף הבניה.
- מערכת למעקב אחרי חריגות אשראי בחשבונות עובר ושכ.
- מערכת לניהול דווח על חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2009, המשיך הבנק להגביר את הפיקוח והבקרה על לקוחות הבנק הפועלים בענפי הבניה (לרבות קבלני ביצוע), ההובלה, התיירות ושירותי ההסעדה. כן הודק המעקב והפיקוח על לקוחות הפועלים בחו"ל (בעיקר בענף הנדל"ן) - שמימנו את פעילותם באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון (ראה הרחבה להלן). במידת הצורך, פועל הבנק במגמה להקטין את חשיפת האשראי ללקוחות ספציפיים המשתייכים לענפים הנ"ל, בדרך של הקטנת מסגרות ויתרות אשראי ללווים אלו ו/או באמצעות קבלת בטחונות נוספים.

לפרטים נוספים לגבי הערכות הבנק בתחום האשראי על רקע המשבר הפיננסי והכלכלי בעולם - ראה להלן.

להלן התפתחות החובות הבעייתיים בהתאם לסווגים שנקבעו בהוראות בנק ישראל:

31 בדצמבר 2008	31 במרס 2008	31 במרס 2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			חובות בעייתיים¹:
388	438	427	שאינם נושאים הכנסה
85	31	28	שאורגנו מחדש ²
15	6	15	מיועדים לארגון מחדש ³
51	90	61	בפיגור זמני
548	425	577	בהשגחה מיוחדת ⁴
1,087	990	1,108	סה"כ אשראי מאזני ללוים בעייתיים ¹
*235	*334	214	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים בעייתיים ^{5,1}
24	*20	27	אג"ח של לווים בעייתיים
1,346	1,344	1,349	סיכון אשראי כולל בגין לווים בעייתיים ¹

- 1 לא כולל חובות בעייתיים המכוסים על ידי בטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים (הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313).
- 2 אשראי שאורגן מחדש במהלך השנה השוטפת וכן אשראי שאורגן מחדש בשנים קודמות עם ויתור על הכנסות.
- 3 אשראי ללוים אשר לגביו קיימת החלטה של הנהלת הבנק על ארגון מחדש, אך הארגון מחדש טרם בוצע בפועל.
- 4 האשראי בהשגחה מיוחדת ליום 31.3.2009 כולל חובות (למעט אשראי לדיור שבגינו קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור) בגינם קיימת הפרשה ספציפית בסך 53 מיליוני ש"ח ואשראי לדיור שבגינו קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור בסך 4 מיליוני ש"ח (31.3.2008: 112 מיליוני ש"ח ו-5 מיליוני ש"ח בהתאמה; 31.12.2008: 29 מיליוני ש"ח ו-4 מיליוני ש"ח בהתאמה).
- 5 כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, למעט בגין ערבויות שנתן לווה להבטחת חבות של צד שלישי.
* הוצג מחדש

המשבר הפיננסי והריאלי בעולם - והשלכותיו על המשק והבנקאות בישראל

1. המשבר בעולם

(א) כללי

מזה כשנתיים מתמודד המשק העולמי עם משבר פיננסי וכלכלי חמור בעצמה ובהיקף שלא נראו ב-80 השנים האחרונות.

שורשיו של המשבר נעוצים במדיניות אשראי מקילה שנהגה בשוק המשכנתאות בארה"ב בעשור האחרון ואיפשרה מתן משכנתאות ללוים בעלי כושר החזר נחות (לווי SUB - PRIME). מדיניות זו בצרוף מדיניות מוניטרית מרחיבה שננקטה על ידי הבנק המרכזי בארה"ב מתחילת המאה - גרמו בהדרגה להיווצרות "בועת נדל"ן".

בשנים האחרונות התפתחו סממנים אינפלציוניים במשק האמריקאי - שאילצו את הבנק המרכזי בארה"ב לנקוט במדיניות מוניטריות מרסנת ולהעלות את שיעור הריבית - תהליך שהקשה על הלווים לעמוד בהחזרי חובות המשכנתא שלהם.

מהלכים אלו גרמו להתפוצצות "בועת הנדל"ן" - ולקריסת בנקים רבים למשכנתאות בארה"ב (לרבות בנקים שנחשבו לבנקים מובילים בתחומם), כפועל יוצא מכך.

בנוסף, הסדרי מימון שהתפתחו בארה"ב בשנים שקדמו למשבר בתחום המשכנתאות - התבססו על הנפקת אגרות חוב ומכשירי הון מורכבים אחרים שהתבססו על תזרימי המזומנים של לווים בתחום המשכנתאות.

מכשירי הון אלו דורגו על ידי חברות לדרוג אשראי כמכשירים בעלי סיכון נמוך מאד, מחד - והבטיחו תשואה גבוהה יחסית, מאידך - והפכו לפיכך לנכסי השקעה פופולריים בקרב מוסדות פיננסיים רבים ברחבי העולם.

עם התפוצצות "בועת הנדל"ן" - קרסה הפעילות במכשירי הון אלו ושוויים ההוגן הדרדר בתלילות. עקב הירידה בשוויים ההוגן וקריסת השוק בו נסחרו מכשירים אלו - סווגו המכשירים הנ"ל כ"נכסים רעילים" והסבו הפסדים כבדים לגופים הפיננסיים שהשקיעו בהם - עד כדי קריסה של מוסדות פיננסיים מובילים (כגון: בנקי ההשקעות "בר סטרנס" ו"ליהמן ברדרס") - וחשש כבד לגבי יכולתם של מוסדות פיננסיים רבים אחרים לעמוד בהתחייבויותיהם - ללא סיוע חיצוני.

ארועים אלו הוּו את הבסיס להתפתחות המשבר הכלכלי בעולם - שלווה בהתפתחויות נוספות, כגון:

משבר נזילות - שהתחולל בעקבות קריסת שוק ניירות ערך "מגובי המשכנתאות", שנרכשו על ידי מוסדות פיננסיים רבים - והסבו להם הפסדים כבדים - עם פרוץ המשבר. בעקבות הפסדים אלו קרסו מספר מוסדות פיננסיים והתגבר החשש ליציבותם של מוסדות אחרים. חששות אלו לוו במשיכת פקדונות וחוסר יכולת של המוסדות הפיננסיים לתפקד כעושי שוק בתחום האשראי.

פגיעה במערכת המוניטרית העולמית - קריסתם של בנקים רבים, כאמור - והחשש שגורל דומה צפוי גם לבנקים אחרים - גרם לבנקים רבים לצמצם למינימום את פעילותם הבינבנקאית ולהסיטה לפעילות עם בנקים מרכזיים (או בנקים מהשורה הראשונה בלבד), בריבית נחותה. ערעור הפעילות המוניטרית הבינבנקאית כאמור - הובילה להעלאת שיעורי הריבית הבינבנקאית.

התערערות ענף הביטוח - עקב המשבר נפגעו גם חברות ביטוח שביטחו השקעות במכשירים מגובי משכנתאות - מפני הפסדי אשראי.

קריסת שוקי ההון - קריסתם של מכשירי ההשקעה מגובי המשכנתאות והתרחבות המשבר הפיננסי, למשבר ריאלי - הובילה לירידות שערים חריפות בשוקי המניות ובשוקי אגרות החוב. בעקבות ירידות שערים אלו, השתרר קפאון בשוק ההון שמנע מהחברות להמשיך ולגייס הון באמצעות שוק זה.

משבר כלכלי - קריסת שוקי המשכנתאות, הפיננסיים וההון שלווה בחדלות פרעון של לווים רבים ופיטורי מאות אלפי עובדים שהועסקו בשווקים שנפגעו - גרמה לגידול באבטלה, האטה כלכלית ולנקיטת צעדי התייעלות חריפים במרבית החברות, במטרה להתמודד עם האטה הכלכלית - צעדים שאך החריפו את המשבר הכלכלי. הירידה בכיקושים הובילה לירידה במחירי הסחורות וחמרי הגלם - ופגעה בכלכלות המדינות שהכנסותיהן מבוססות על יצוא הסחורות.

2. המשבר בישראל

(א) כללי

המשבר הפיננסי והכלכלי שפרץ בארה"ב במחצית השנייה של שנת 2007, כאמור - התרחב למשבר כלכלי גלובלי ונתן את אותותיו גם במשק המקומי - החל מהמחצית השנייה של שנת 2008, תוך שהוא מלווה בהתפתחויות הבאות:

הפסדים בגין השקעות באגרות חוב מגובות נכסים - במקביל להתפתחות המואצת שנרשמה בשימוש במכשירים אלו בעולם בעשור האחרון - החל להתפתח, בשנתיים האחרונות שקדמו לתחילת המשבר, השימוש במכשירים אלו - כנכסי השקעה - גם בקרב בנקים ישראלים ומוסדות פיננסיים אחרים. עם זאת, השימוש שנעשה בישראל במכשירים אלו - היה בהיקף מצומצם - והסב הפסדים מוגבלים, יחסית, למוסדות הפיננסיים בישראל - באופן שלא סיכן את יציבותם.

המשבר בשוק ההון - ההאטה הכלכלית שהתפתחה במשק המקומי בעקבות המשבר הכלכלי בעולם - הובילה בשלהי שנת 2008 לירידות שערים חדות בשוק ההון הישראלי בכלל, ולקריסתם של ניירות ערך שהונפקו על ידי חברות נדל"ן בעלות פעילות משמעותית בחו"ל - בפרט.

המשבר בשוק הנדל"ן בחו"ל (שלווה בירידה חדה בשווי נכסי הנדל"ן), מחד - והקפאון שהשתרר בשוק ההון המקומי ומנע מהחברות לגייס אשראי בשוק החוץ בנקאי, מאידך - גרם לקשיים תזרימיים בחברות הפועלות בענפים ובאזורים שנפגעו מהמשבר הכלכלי - ומימנו את פעילותן באמצעות אשראי חוץ בנקאי. חוסר יכולתן של חברות רבות לממש נכסים (עקב הצמצום בביקושים), מחד - או ל"מחזר" את חובם בשוק האשראי החוץ בנקאי, מאידך - העלה ספקות לגבי יכולתן של חברות אלו להמשיך ולפעול בעתיד ללא קבלת סיוע חיצוני.

(ב) ההתמודדות עם המשבר בעולם

המשבר הכלכלי שפרץ ופגע בכלכלותיהן של מרבית המדינות - מסתמן כאחד המשברים החריפים ביותר בהיסטוריה המודרנית. לאור מחקרים שנערכו בעקבות משברים כלכליים קודמים (לפיהם מדיניות פискаלית ומוניטרית פסיבית - מעצימה את המשבר), נקטו מרבית הממשלות והבנקים המרכזיים בצעדים כלכליים נמרצים עם פרוץ המשבר - בכדי לצמצם את מימדיו ככל הניתן.

צעדים אלו כללו, בין היתר:

- הפחתה חדה של שיעורי הריבית בשווקים, במטרה לעודד את הפעילות הכלכלית.
- הרחבת ביטוח הפקדונות, במטרה להגן על המפקידים ולשמר את אמון הציבור במערכת הבנקאית.
- הזרמת כספים למערכת הבנקאית במטרה להגן על הבנקים מפני קריסה, מחד - ולעודד את הפעילות הכלכלית באמצעות מתן אשראי, מאידך.
- הלאמת מוסדות פיננסיים משמעותיים שלא ניתן היה לשקמם באמצעים אחרים, או מתן תמריצים לרכישתם על ידי מוסדות פיננסיים יציבים.
- הזרמת הון לחברות עסקיות מובילות - בכדי למנוע את קריסתן ולצמצם את מימדי האבטלה.
- השקת "תכניות חילוץ" שכללו: רכישת "נכסים רעילים", הזרמת כספים לחברות בקשיים ורכישת אגרות חוב במטרה לייצב את שוק ההון.

הפסדי אשראי בגין חשיפה לבנקים בחו"ל - בעקבות קריסתם של מוסדות פיננסיים רבים בחו"ל, כאמור - רשמו הבנקים בישראל שקיימו קשרים עסקיים עם מוסדות אלה - הפסדים בגין פקדונות והשקעות שהיו להם במוסדות שקרסו.

לאור ארועים אלה - נבחנו מחדש על ידי הבנקים בישראל היקפי הפעילות הקיימים עם בנקים בחו"ל. בעקבות בחינה מחודשת זאת - נמשכו פקדונות וצומצמה הפעילות הבנקאית של בנקים בישראל עם בנקים בחו"ל - שהסתמן חשש לירידה בדרוג האשראי שלהם. מקצת הפקדונות שנמשכו, כאמור - הופקדו בבנק ישראל, בתשואה נחותה.

עליה ברמת הסיכון של תיק האשראי הבנקאי: המשבר הכלכלי שגרם להאטה בפעילות העסקית במרבית הענפים מקשה על פעילותם של מרבית הלקוחות העסקיים בבנק. לפיכך, עלתה רמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי.

בנוסף, הירידה בשערי המניות של חברות רבות וקריסת שעריהן של אגרות החוב שהונפקו על ידי אותן חברות (שהעלו את התשואות באותן אגרות לדרגת: "אג"ח חדלות פירעון") - הגבירו את החשש במערכת הבנקאית לגבי יכולתם של לקוחות מסוימים שמימנו את פעילותם, כשנים האחרונות, באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון, לפרוע את התחייבויותיהם בגין אגרות חוב אלו.

החששות מתמקדים בלקוחות הפועלים בחו"ל (בעיקר בענף הנדל"ן) - לאור ההאטה שנרשמת בכלכלות שונות בעולם, בכלל - ובענף הנדל"ן, בפרט.

המשך ההאטה יקשה על לווים אלו לעמוד בפרעון או מיחזור חובם למחזיקי אגרות החוב - הן בשוק ההון (עקב הקיפאון שנרשם בשוק זה ושיעורי הריבית הגבוהים השוררים בו), והן במערכת הבנקאית (עקב מגבלות "הלימות הון" ו"גודל לווה" - המוטלות על המערכת הבנקאית).

(ב) ההתמודדות עם המשבר בישראל

במהלך החודשים האחרונים ננקטו מספר צעדים כלכליים על ידי הממשלה ובנק ישראל והוגשו תכניות נוספות (שטרם אושרו) - במטרה לבלום את התפתחות המשבר הכלכלי. הצעדים והתכניות כללו:

- הפחתה חדה של שיעורי הריבית המוניטרית לטווח קצר על ידי בנק ישראל, במטרה לאושש את ההשקעות והפעילות במשק.
- המשך רכישות מטבע חוץ על ידי בנק ישראל, בהיקפים גדולים - במטרה לייצב את שער החליפין שבין השקל למטבעות הזרים - בכדי לאושש את ענף הייצוא.
- רכישת אגרות חוב ממשלתיות לטווח בינוני וארוך - במטרה להפחית את שיעורי הריבית לטווח ארוך ולעודד את פעילות ההשקעה של הפירמות העסקיות.
- הרחבת פעילות הקרנות לעסקים קטנים ובינוניים בערבות המדינה במטרה להקל על מחנק האשראי במשק.

- הקמת "קרנות מנוף" בערבות המדינה בהיקף של כ-5 מיליארד ש"ח שיופעלו על ידי גורמים בעלי נסיון מוכח בניהול אשראי וסיכוני אשראי. הקרנות יעסקו בגיבוש הסדרי חוב וב"מיחזורי חובות" של אשראי חוץ בנקאי - לחברות שנקלעו לקשיי נזילות עקב המשבר הכלכלי.

עד כה טרם החלה הפעילות בקרנות אלו.

- השקת תכנית למתן ערבות מדינה בהיקף של כ-6 מיליארד ש"ח (שהיקפה הוגדל מאוחר יותר לכ-12 מיליארד ש"ח) למערכת הבנקאית שתשמש את המערכת הבנקאית לגיוס כתבי התחייבות נדחים בערבות המדינה - במטרה להגדיל את בסיס ההון של המערכת הבנקאית, מחד - ולאפשר להגדיל את היקפי האשראי שיכולה המערכת הבנקאית לספק. עד כה טרם הוצאה תכנית זו מהכח לפועל.

- במטרה לפתור את בעיית "מיחזור" האשראי החוץ בנקאי ולייצב את שוק ההון - הוגשה על ידי הרשות לניירות ערך בחודש מרס 2009 תכנית, לפיה - תנתן ערבות מדינה לגופים שיירכשו אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות עסקיות ("תכנית גושן").

עד כה, למרות שהתכנית זכתה לתמיכתם של גורמים רבים בבנק ישראל ובמערכת הפוליטית - טרם יצאה התכנית אל הפועל.

(ג) השלכות המשבר על הבנק

המשבר חושף את הבנק להפסדים בשלושה מגזרים:

- חשיפה לגידול בהפסדי האשראי עקב ההאטה בפעילות הכלכלית.

- חשיפה להפסדי אשראי בגין פעילות עם בנקים בחו"ל.

- חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעות באגרות חוב לא ממשלתיות (אג"ח "קונצרניות").

(1) חשיפה להפסדי אשראי בגין לקוחות במגזר הבנקאות העסקית

כאמור, החשש לגידול בהפסדי אשראי נובע בין היתר מחשיפת האשראי ללווים הפועלים בחו"ל (בענף הנדל"ן, בפרט) - שמימנו את פעילותם באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון.

עקב החשש שלווים אלו לא יוכלו לעמוד בפרעון או מיחזור חובם למחזיקי אגרות החוב - צנחו שעריהן של אגרות החוב שהונפקו על ידי לקוחות אלו, באופן שהביא את תשואות השוק הגלומות בהן לרמה המאפיינת אגרות חוב "חדלות פרעון" (אג"ח "זבל").

בעקבות התפתחויות אלו מקיימת הנהלת הבנק דיונים שוטפים לגבי חשיפות האשראי של הבנק בגין לקוחות בעלי רמת מינוף גבוהה שקיימת סכנה לשחיקה בכושר הפרעון שלהם - בעקבות המשבר הכלכלי - ופועלת לצמצום חשיפות אלו באמצעות הקטנת מסגרות אשראי, מימוש נכסים, או חיזוק לבטחונות.

בהמשך לדיונים אלו החליטה הנהלת הבנק לבחון את פעילותם ומצבם העסקי של מספר לקוחות, שלהערכת הבנק חלה עליה ברמת הסיכון שלהם - לרבות הרחבת הפיקוח על סמכויות האשראי וצמצום דרגות החופש להגדלת חשיפות האשראי ללווים אלה.

(2) חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעה באגרות חוב

ליום 31.3.2009					ענף פעילות	
הפסדים שטרם מומשו	רווחים שנצברו	שווי הוגן	עלות מותאמת	דרוג האג"ח		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח			
					א. אגרות חוב לא ממשלתיות	
					(1) אגרות חוב סחירות	
5	1	47	51	BBB+ T2 AAA		כינוי ונדל"ן
5	9	228	224	A T2 AAA		שירותים פיננסיים ועסקיים
3	-	23	26	AA- T2 AA		מסחר
-	1	31	30	AA T2 AA+		תקשורת
-	1	22	21	AA		חשמל ומים
4	-	17	21	AA		תעשייה
17	12	368	373			
3	-	87	90	AA T2 AAA		(2) אגרות חוב שאינן סחירות
-	-	13	13	AA-		חשמל ומים
-	1	26	25	AA- T2 AA		נדל"ן
-	-	14	14	AA-		שירותים פיננסיים
-	-	14	14	AA-		תעשייה
3	1	140	142			
20	13	508	515			סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות
-	62	2,217	2,155			ב. אגרות חוב ממשלתיות
20	75	2,725	2,670			סך הכל אגרות חוב בתיק הזמין למכירה

ליום 31.12.2008					ענף פעילות	
הפסדים שטרם מומשו	רווחים שנצברו	שווי הוגן	עלות מותאמת	דרוג האג"ח		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח			
					א. אגרות חוב לא ממשלתיות	
					(1) אגרות חוב סחירות	
11	-	40	51	A T2 AAA		כינוי ונדל"ן
12	3	231	240	A+ T2 AAA		שירותים פיננסיים ועסקיים
9	-	17	26	A+ T2 AA		מסחר
-	-	31	31	AA- T2 AA+		תקשורת
-	-	43	43	AA+		חשמל ומים
6	-	15	21	AA		תעשייה
38	3	377	412			
6	-	85	91	AA+ T2 AAA		(2) אגרות חוב שאינן סחירות
1	-	12	13	AA		חשמל ומים
1	-	24	25	AA		נדל"ן
1	-	24	25	AA		שירותים פיננסיים
7	-	7	14	A+		תעשייה
15	-	128	143			
53	3	505	555			סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות
5	7	1,401	1,399			ב. אגרות חוב ממשלתיות
58	10	1,906	1,954			סך הכל אגרות חוב בתיק הזמין למכירה

(2) חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעה באגרות חוב (המשך)

להלן התפלגות ההפסדים שנצברו וטרם מומשו בגין אגרות חוב אלו ליום 31.3.2009 כחתך של שיעור ההפסד מתוך עלות ההשקעה ופרק הזמן שבו נצברו הפסדים אלו.

31 במרס 2009					שיעור ההפסד ביחס לעלות
תקופת צבירת ההפסדים					
עד 6 חודשים	מ-6 ועד 9 חודשים	מ-9 ועד 12 חודשים	מעל 12 חודשים	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
4	1	2	4	11	א. אגרות חוב לא ממשלתיות
					עד 20%
-	-	4	5	9	20% - 40%
4	1	6	9	20	
-	-	-	-	-	ב. אגרות חוב ממשלתיות
4	1	6	9	20	סך הכל

31 בדצמבר 2008					שיעור ההפסד ביחס לעלות
תקופת צבירת ההפסדים					
עד 6 חודשים	מ-6 ועד 9 חודשים	מ-9 ועד 12 חודשים	מעל 12 חודשים	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
14	-	-	-	14	א. אגרות חוב לא ממשלתיות
					עד 20%
3	11	-	9	23	20% - 40%
-	-	-	16	16	מעל 40%
17	11	-	25	53	
5	-	-	-	5	ב. אגרות חוב ממשלתיות
					עד 20%
22	11	-	25	58	סך הכל

על פי הוראות בנק ישראל וכללי חשבונאות מקובלים יש לזקוף ל"קרן הון" הפסדים שטרם מומשו, כאמור לעיל - רק אם הפסדים אלו הינם בעלי אופי "זמני". הפסדים בעלי אופי ש"אינו זמני" - ייזקפו לדוח רווח והפסד.

לצורך החלטה לגבי אופי ההפסדים שנצברו בגין אגרות החוב, כאמור - מתבססת הנהלת הבנק על המבכנים הבאים:

- דרוג אגרות החוב.
- שיעור ירידת ערך אגרות החוב ביחס לעלותן (גם בהתחשב בהתפתחויות שחלו לאחר תאריך המאזן).
- משך הזמן בו היה שווי אגרות החוב נמוך מעלותן.
- התשואה לפדיון של אגרת החוב ביחס לטווח הפדיון ולתשואות המקובלות בענף.

- התנדודתיות בשווי ההוגן של אגרות החוב.
- מצבו הכלכלי של מנפיק אגרת החוב ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.
- כוונת יכולת הבנק להחזיק באגרות החוב הנ"ל עד למועד פדיון.
- סוג אגרת החוב (או אי סוגה) כ"חוב בעייתי".

אגרות החוב הנ"ל נרכשו על ידי הבנק במטרה להחזיק בהן עד לפדיון או עד למועד בו עליית שווי ההוגן - תאפשר לבנק לממשן ברווח. ככוונתו ויכולתו של הבנק להחזיק באגרות חוב הנ"ל עד ששווי ההוגן ישוב ויעלה, או עד למועד פדיון.

בתקופת הדו"ח נרשם קיטון בשיעור של כ-66% בסכומי ההפסדים שטרם מומשו. לפיכך, ומאחר וההפסדים, כאמור לעיל, נובעים בין היתר, מעליה כללית במרווחי הריבית במשק, במחצית השניה של שנת 2008 ומהפדינות הגדולים בשוק אגרות החוב ובשוק קרנות הנאמנות באותה תקופה - שבגינם נאלצו קופות הגמל וקרנות הנאמנות למכור אגרות חוב סחירות בהיקפים גדולים בכדי להבטיח יתרות נזילות מספיקות - סבורה הנהלת הבנק כי ההפסדים הגלומים באגרות החוב הנ"ל הינם בעלי אופי "זמני".

בנוסף, כחנה הנהלת הבנק, בהתבסס על המידע הידוע לה, את מצבם העסקי והיכולת לעמוד בפרעון התחייבויותיהם של מספר מנפיקים, ובכללם מנפיקים - שההפסד הגלום באגרות החוב שהונפקו על ידם עולה על 20% מעלות ההשקעה באגרות החוב.

בהתבסס על ההתפתחויות ברבעון כאמור, ועל הבדיקות הפרטניות של אגרות החוב שתוארו לעיל - לא סווגו על ידי הבנק בתקופת הדוח, הפסדים שטרם מומשו בגין תיק אגרות החוב כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני" (לעומת הפסדים בסך 22 מיליון ש"ח שסווגו על ידי הבנק בשנת 2008 כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני" - ונזקפו לדוח הרווח והפסד).

(3) חשיפה להפסדי אשראי בגין פעילות עם בנקים בחו"ל

לאור קריסתם של מספר מוסדות פיננסיים הפועלים בחו"ל כאמור, בוחנת הנהלת הבנק באופן שוטף את חשיפת הבנק לבנקים ומוסדות פיננסיים בחו"ל, ומקיימת דיונים לגבי היקף החשיפה והתאמתה להתפתחויות שנרשמות בבנקאות העולמית במהלך המשבר הנוכחי. התאמת החשיפה נשקלת תוך בחינת הפרמטרים הבאים:

- היקף החשיפה של הבנק למוסד הפיננסי, בכלל - וביחס להונו העצמי, בפרט.
- דרוג האשראי של המוסד הפיננסי (ככלל, הבנק מבצע עסקאות הכרוכות בחשיפת אשראי - רק עם מוסדות פיננסיים זרים המדורגים בדרוג "השקעה" ומעלה).
- דרוג האשראי של המדינה בה פועל המוסד הפיננסי.
- נסיון העבר שנצבר בבנק לגבי המוסד הפיננסי.

היקף חשיפת האשראי המכסימלי לכל מוסד פיננסי זר, נקבע על ידי דירקטוריון הבנק. חריגות ממגבלה זו נבחנות על ידי הנהלת הבנק - לכל מוסד פיננסי - בתדירות יומית.

במטרה להקטין את החשיפה האפשרית להפסדי אשראי של הבנק - לבנק בודד הפועל בחו"ל, התקבלה החלטה בהנהלת הבנק, לפיה - לא תעלה חשיפת האשראי של הבנק לבנק בודד בחו"ל, על סך של 100 מיליון ש"ח.

בתאריך 2 בנובמבר 2008, פרסם בנק ישראל הוראה, לפיה - נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע כמותי ואיכותי לגבי חשיפת האשראי של התאגידים הבנקאיים הפועלים בישראל - למוסדות פיננסיים זרים (כהגדרתם בהוראה).

לתאריך 31.3.2009 מסתכמת חשיפת האשראי של הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾ בסך של 783 מיליוני ש"ח (31.12.2008 - 786 מיליוני ש"ח), כמפורט להלן:

31 במרס 2009			דרוג אשראי חיצוני
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
699	9	690	AA- TV AAA
9	-	9	A- TV A+
2	-	2	BB- TV BBB+
73	19	54	ללא דרוג
783	28	755	סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים

31 בדצמבר 2008			דרוג אשראי חיצוני
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
695	13	682	AA- TV AAA
31	-	31	A- TV A+
1	-	1	BB- TV BBB+
59	19	40	ללא דרוג
786	32	754	סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים

(1) לרבות: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים, דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הנ"ל.

(2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

(3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חובות של צד ג'.

הערות:

1. המדינות העיקריות בהן רשומים המוסדות הפיננסיים הזרים הינן: גרמניה, ארה"ב, בריטניה, קנדה, ספרד, צרפת ובלגיה. החשיפה המכסימלית של הבנק ליום 31 במרס 2009 - ביחס לקבוצת מוסדות זרים הפועלים באותה מדינה - אינה עולה על 15% מ"בסיס ההון" של הבנק (כהגדרתו בהוראת נהול בנקאי תקין מס' 311).
2. דרוג האשראי של המוסדות הפיננסיים הזרים המפורטים מעלה נערך על ידי חברת הדירוג הבינלאומי "Moody's". דירוגי האשראי מעודכנים על ידי חברת הדירוג - בדרך כלל - בתדירות שנתית. לפיכך, ולאור ההתפתחויות האחרונות במגזר הבנקאות ייתכנו פערים בין הדרוג האחרון שנערך על ידי חברת הדרוג - לבין הערכת הבנק.
3. כל חשיפות האשראי המאזני למוסדות פיננסיים זרים, כמפורט לעיל - כלולות בדוחות הכספיים בסעיף "פקדונות בבנקים", "השקעות בניירות ערך" ו"נכסים אחרים". לתאריך המאזן אין בבנק חשיפות אשראי ל"מוסדות פיננסיים זרים" בגין גופים שאינם בנקים. לפיכך - לא נכללו חשיפות האשראי המפורטות מעלה - בדוח על "סיכון האשראי הכולל לציבור - לפי ענפי משק", שבסקירת ההנהלה.

ב. סיכוני שוק

כללי

סיכון שוק מוגדר כהסתברות לפגיעה בהכנסות הבנק וברווחיותו כתוצאה משינויים בשווי ההון של הנכסים וההתחייבויות (מאזני וחוץ מאזני) הנובעים משינויים בתנאי שוק, כגון: שינוי בשיעור האינפלציה, שינוי בשיעורי ריבית, שינוי בשערי חליפין, שינויים בשוק ההון וכו'.

מדיניות ניהול סיכוני השוק נועדה להקטין את רמת הסיכון הפיננסי הנוצר בפעילות השוטפת של הבנק מחד גיסא, ולהגדלת רווחי הבנק כתוצאה מביצוע חשיפות יזומות ומבוקרות, מאידך.

הנושאים הכרוכים בניהול סיכוני השוק, לרבות: המדיניות בתחום סיכוני שוק, החשיפות לסיכוני שוק, המסגרות שנקבעו להן ביחס למצב בפועל, הסמכות שנקבעה לניהולן ואופי המעקב והבקרה עליהן - מובאים לדיון ולאישור הדירקטוריון מדי רבעון במסגרת מסמך חשיפות כולל. כמו כן, מונתה על ידי הדירקטוריון, ועדה בנושא "ניהול הסיכונים". הועדה מפקחת מקרוב אחרי ניהול סיכוני השוק וסיכוני הנזילות בבנק, לרבות בחינת נושאים שונים המתעוררים מעת לעת, כגון: קביעת מגבלות חדשות, מעקב ופיקוח על יישום הוראות נהול בנקאי חדשות של בנק ישראל, וכו'.

ניהול סיכוני השוק, בכפוף למסגרות שאושרו על ידי הדירקטוריון ולרבות טיפול בהתפתחויות חריגות בשווקים הפיננסיים, מותווה ומבוקר על ידי ועדת נוסטרו מצומצמת בהשתתפות בעלי תפקידים בכירים בחטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים ובחטיבה לנכסי לקוחות.

ניהול סיכוני השוק נמצא באחריות החטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים בבנק הכוללת את אגף הפיננסיים ואגף אסטרטגיה.

במסגרת מעקב אחר המגבלות השונות שנקבעו לחשיפות לסיכוני שוק ונזילות - מופקים דוחות לכימות הסיכונים. הדוחות מובאים לדיון בוועדת הנוסטרו המצומצמת המתכנסת בתדירות שבועית. הועדה מדווחת על הערכותיה והחלטותיה למנכ"ל ולהנהלת הבנק.

בנוסף מדווחים דיוני הועדה - אחת לחודש לוועדת הנוסטרו המורחבת, בראשות המנכ"ל, הכוללת - מלבד חברי הועדה המצומצמת, גם נושאי תפקידים נוספים בבנק. ועדות הנוסטרו מפקחות על ידי ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון המתכנסת אחת לרבעון. הועדה דנה בסיכונים השונים להם חשוף הבנק לרבות המגבלות הרצויות לחשיפות לסיכוני השוק. במידת הצורך ממליצה הועדה לדירקטוריון על שינויים במגבלות אלו.

הבנק נעזר לצורך מדידת החשיפה לסיכוני השוק והנזילות במערכת ייעודית לניהול סיכונים. המערכת מודדת את החשיפה לסיכוני שוק בגין כלל התיק הבנקאי בתדירות שבועית לרבות: סיכוני ריבית, סיכוני נזילות, VAR ותרחישי קיצון. מדידת סיכון הבסיס מתבצעת בתדירות יומית.

מדיניות הבנק בנושא ניהול סיכוני שוק - מבוססת על גידור החשיפות לסיכוני שוק, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות על חשיפות אלו.

לצורך עמידה במגבלות שנקבעו, מפעיל אגף הפיננסיים בחטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים מערך למדידת הסיכונים ובדיקת קיום חריגות ממגבלות אלו.

האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:

- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגזרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים).
- השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים (בעיקר פקדונות של בנקים ותאגידים בנקאיים מיוחדים).
- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים.

הבנק מחשב את הקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכוני שוק - בהתאם ל"גישה הסטנדרטית", המפורטת בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 341.

הדיון בפרק זה כולל התייחסות להגדרות שונות של המושג "הון". ככל המקרים (אלא אם צוין במפורש אחרת) - הכוונה במושג זה מתייחסת להגדרה ה"חשבונאית" של המושג (כפי שנכללה בדוחות הכספיים של הבנק).

ניהול ומדידת סיכוני שוק

על פי הוראה בנושא ניהול סיכונים, שפורסמה ע"י המפקח על הבנקים, נקבעו עקרונות יסוד לניהול ולבקרת הסיכונים השונים. במסגרת ההוראה שהטילה על הדירקטוריון חובה לדון במדיניות הבנק בתחום ניהול הסיכונים ולאשרה, הועמקה מעורבות הדירקטוריון בתחום. בין היתר מתקיים בועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון, אחת לרבעון, דיון במסמך חשיפות המרכז את מכלול הסיכונים להם חשוף הבנק. כמו כן, מונו בבנק במסגרת הוראה זו מנהל סיכונים ובקר סיכונים.

בהתאם להוראת המפקח על הבנקים כאמור, נדרש הבנק לנהל את החשיפה לסיכוני שוק באמצעות מערכת מידע המבוססת על מודל פנימי. המערכת מודדת את חשיפת הבנק לסיכוני שוק באמצעות אומדן VAR (VALUE AT RISK).

ה- VAR אומד את ההפסד המקסימלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש.

הבנק מפעיל מערכת מיחשוב מתקדמת לניהול ומדידת סיכוני שוק המבצעת אומדן VAR בשיטה הפרמטרית, בתדירות שבועית. ערך ה- VAR בבנק ליום 31 במרס 2009, בשיטה הפרמטרית ברמת מובהקות של 99% לתקופה עתידית של 10 ימים, הינו כ-25 מליוני ש"ח (31.12.2008 - 22 מליוני ש"ח). הבנק קבע מגבלות לערך המכסימלי של ההפסד העתידי (על פי אומדן ה- VAR) - ביחס להון העצמי, בשיעור של 3% מההון. בתקופת הדוח לא נרשמו חריגות ממגבלה זו.

בנוסף, עורך הבנק אומדנים לגבי השפעה אפשרית של שינויים קיצוניים במשתני השוק (Stress Tests) - על השווי ההוגן של ה"הון הכלכלי של הבנק". יצוין בהקשר זה, כי בחודש יוני 2007 קבע הבנק מגבלות לערך המכסימלי של ההפסד הכלכלי האפשרי בגין תרחישים אלו - בשיעור של 12.5% מההון העצמי של הבנק. בתקופת הדוח לא נרשמו חריגות ממגבלה זו.

סיכון בסיס

סיכון הבסיס מוגדר כחשיפת הבנק להפסד שעלול להיגרם עקב שינויים באינפלציה ובשערי החליפין. הסיכון נמדד ביחס להפרש שבין הנכסים לבין ההתחייבויות הפיננסיות של הבנק (ה"הון הפעיל") בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

מדיניות הבנק לגבי סיכוני הבסיס הכרוכים בניהול תיק הנכסים הממומן ממקורות ההון הפעיל הכלכלי שלו, קובעת כי: 0% עד 100% מהון זה יושקעו בנכסים צמודי מדד, בין 10% (-) עד 25% יושקעו בנכסים במט"ח ובצמודי מט"ח והיתרה הנגזרת תוחזק בשקלים לא צמודים.

ההחלטות לגבי השקעת ההון הפעיל במגזרים השונים מתקבלות, במסגרת המגבלות שנקבעו, בהתבסס על ניתוח, בקרה ותחזיות לגבי התפתחויות כלכליות במשק, שיעורי הריבית במגזרים השונים ושינויים צפויים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין של השקל. הבנק נעזר, לצורך ניהול סיכוני הבסיס, במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

להלן ריכוז נתוני החשיפה לסיכון בסיס (בבנק בלבד) בהתאם למגזרי ההצמדה השונים:

31 בדצמבר 2008		31 במרס 2009		
חשיפה חשבונאית	חשיפה "כלכלית"*	חשיפה חשבונאית	חשיפה "כלכלית"*	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
705	755	345	505	שקל לא צמוד
246	280	673	615	שקל צמוד מדד
(23)	30	(21)	17	מט"ח וצמוד מט"ח
928	1,065	997	1,137	

* ניהול החשיפה לסיכונים בסיס מבוצע על פי נתוני ה"חשיפה הכלכלית". המרכיבים העיקריים של ההפרש שבין החשיפה ה"כלכלית", לבין ה"חשיפה החשבונאית" (המוגדרת - כפער שבין יתרות הנכסים וההתחייבויות הכספיים - על פי כללי מדידה חשבונאית מקובלים) - הינם כדלקמן:

1. הפרשות מסוימות כגון: הפרשה כללית ונוספת לחובות מסופקים והפרשות בגין זכויות עובדים - לא נכללו ב"חשיפה הכלכלית".
2. אשראים שאינם נושאים הכנסה, סווגו למגזר הלא צמוד (במקום לבסיס הנגזר מחוזה ההלוואה).
3. מכשירים פיננסיים המכילים אופציה גלומה, סווגו למגזרי ההצמדה השונים על פי מודלים לתמחור אופציות.
4. פקדונות שבסיס ההצמדה שלהם אינו קבוע לאורך כל תקופת הפקדון - מסווגים למגזר ההצמדה ששימש לתמחור הפקדון.

ניתוח רגישות לשינויים בשער החליפין:

ניתוח הרגישות נערך לגבי תרחישים תאורטיים של שינויים בשערי החליפין של המטבעות העיקריים, בטווח שבין +10%, ל-10%. הניתוח בוחן את השפעת התרחישים הנ"ל על הון הבנק ליום 31.3.2009, בהתבסס על היתרות הכספיות של הנכסים וההתחייבות באותם מטבעות (לרבות פעילות במכשירים חוץ מאזניים) - ליום 31.3.09, בתוספת התאמות מסוימות (בעיקר בגין "חובות שאינם נושאים הכנסה"). להלן ריכוז התוצאות של ניתוח הרגישות (במיליוני ש"ח):

-10%	-5%	5%	10%	
4	2	(2)	(4)	דולר
*	*	*	*	ירו
*	*	*	*	לירה שטרלינג
*	*	*	*	פרנק שוויצרי
*	*	*	*	יין יפני
4	2	(2)	(4)	
-	-	1	3	השפעת אופציות**
4	2	(1)	(1)	השפעה כוללת

* סכום נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.
** לא כולל אופציות גלומות.

סיכון ריבית

סיכון הריבית מוגדר כחשיפת הבנק להפסד - עקב שינויים עתידיים בשיעור הריבית הגורמים לשינוי בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים שלו. כאשר קיים פער בין משך החיים של הנכסים לבין משך החיים של ההתחייבויות, עלולים השינויים בריבית לגרום לשחיקה של רווחי הבנק והונו. גם בהעדר פער בין משך החיים הממוצע של הנכסים וההתחייבויות, עלולים שינויים לא מקבילים בעקום התשואה לגרום לשחיקת רווחי הבנק והונו.

המדיניות באשר לסיכוני ריבית, הנובעים מאי התאמה בין מועדי השתנות הריבית על הנכסים, לבין אלו של ההתחייבויות במגזרי ההצמדה השונים, הינה - להימנע מפערים במידת האפשר, תוך מתן אפשרות לחשיפה מוגבלת להפסדים בגין סיכון זה. בהתאם למגבלות שאושרו על ידי הדירקטוריון בנושא זה, לא יעלה ההפסד המכסימלי - בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית - על שיעור דיפרנציאלי מהון הבנק - עבור כל אחד ממגזרי ההצמדה, כדלקמן: במגזר השקלי הלא צמוד - עד 1.5% מהון הבנק, במגזר הצמוד למדד - עד 3% מהון הבנק ובמגזר המט"ח - עד 1% מהון הבנק.

עיקר החשיפה של הבנק לסיכון הריבית הינו במגזר הצמוד למדד, מאחר שבמגזר זה עיקר הנכסים וההתחייבויות הינם לתקופות ארוכות יחסית ובריבית קבועה.

הבנק מנהל את החשיפה לסיכון הריבית בנפרד עבור כל אחד ממגזרי ההצמדה, ומבצע במסגרת גידור החשיפה לסיכון הריבית חוזי החלפות פיננסיות על שער הריבית (I.R.S).

להלן ריכוז נתוני ההפסד המכסימלי ביחס להון בגין סיכון הריבית*:

31 בדצמבר 2008	31 במרס 2009	
%	%	
0.41	0.48	שקל לא צמוד
0.37	1.23	שקל צמוד מדד
0.11	0.13	מט"ח וצמוד מט"ח
0.89	1.84	

* בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת האחוז

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים.

כללי

ביום 25 ביוני 2008, פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה חדשה בנושא: "גילוי על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית".

ההוראה משנה את מתכונת הגילוי הקיימת בנושא זה - לפיה, הוצגו הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינויים בשיעורי הריבית, על פי תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים בגינם - כשהם מהוונים על פי שיעור הריבית המנכה אותם לערכם המאזני.

בהוראות מעבר שפרסם בנק ישראל, הותר לתאגידים הבנקאיים לדחות את יישום ההוראה החדשה לסוף שנת 2009. עם זאת נדרשו הבנקים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע לגבי היקף הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינויים בשינוי הריבית, על פי שוויים ההוגן - ולכלול ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית, על שוויים ההוגן של מכשירים פיננסיים אלה.

עקרונות המודל

• מאחר ולרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק", מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים - מחושב השווי ההוגן באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון - ערך נוכחי של תזרימי המזומן העתידיים, המהוונים בריבית ניכיון בשיעור המשקף את שיעורי הריבית העדכניים בשוק למכשירים הפיננסיים ואת רמת הסיכון הגלומה בהם, לפי הערכת ההנהלה.

• השיטות וההנחות העיקריות שישומו בחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

- (1) מכשירים פיננסיים סחירים: ניירות ערך וכתבי התחייבויות נדחים - השווי ההוגן נקבע לפי שווי שוק.
- (2) מכשירים פיננסיים שאינם סחירים - אמדן השווי ההוגן נקבע, בדרך כלל, על ידי הוון תזרימי המזומנים העתידיים.

תזרימי המזומנים העתידיים הווננו על פי שיעורי הריבית הרלבנטיים ששררו במועד הדווח ומשמשים את הבנק לניהול חשיפות הריבית. שיעורי ריבית אלה אינם זהים לאלו ששימשו בחישובי השווי ההוגן בדוחות הכספיים ליום 31.12.08 (בעיקר בכל הנוגע למרווחי הריבית בגין סיכוני אשראי). להערכת הבנק פערים אלו השפיעו מהותית על אמדני השווי ההוגן המפורטים להלן.

• נתונים כמותיים וניתוח רגישות

(א) שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים (במיליוני ש"ח)

31 במרס 2009					
סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
21,245	575	2,314	4,857	13,499	נכסים פיננסיים*
1,891	903	538	-	450	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים***
(19,674)	(829)	(2,296)	(3,573)	(12,976)	התחייבויות פיננסיות*
(1,921)	(626)	(478)	(533)	(284)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים***
1,541	23	78	751	689	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

הערות:

* כולל מכשירים פיננסיים מורכבים, לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוזי מאזניים.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

*** שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצויין בשיעורי הריבית במגזר הצמדה. סך הכל השווי ההוגן, נטו של המכשירים הפיננסיים הוא השווי ההוגן נטו כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצויין בשיעורי הריבית בכל מגזרי הצמדה.

(ב) השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק

(במיליוני ש"ח)

31 במרס 2009							
שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית				שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית			
שינוי בשווי ההוגן		מטבע ישראלי		מטבע חוץ		מטבע ישראלי	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי
אחוזים	אחוזים	לא צמוד	לא צמוד	לא צמוד	לא צמוד	לא צמוד	לא צמוד
		צמוד	לא צמוד	צמוד	לא צמוד	צמוד	לא צמוד
		מדד	לא צמוד	מדד	לא צמוד	מדד	לא צמוד
		אחר	דולר	אחר	דולר	אחר	דולר
		השפעות מקצות	סך הכל	השפעות מקצות	סך הכל	השפעות מקצות	סך הכל
		שינוי בשווי ההוגן	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד	שינוי בשווי ההוגן	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד	שינוי בשווי ההוגן	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
		קישור מיידי מקביל של אחוז אחד ⁽¹⁾		קישור מיידי מקביל של אחוז אחד ⁽¹⁾		קישור מיידי מקביל של אחוז אחד ⁽¹⁾	
		696	731	78	21	-	1,526
		682	771	78	25	-	1,556

הערות:

(1) בנוסף, הבנק נעזר במודל למדידת השינויים הצפויים ברווח החשבונאי, בשנה הקרובה - בגין שינויים בעקום הריבית. המודל מתבסס על הנחות שונות בנוגע להתפתחויות הצפויות בסעיפי המאזן ובמשתני שוק שונים.

שיעור הקישור הצפוי ברווח החשבונאי של הבנק, ביחס להון העצמי, בשנה הקרובה (בהתבסס על מודל זה) - עקב קישור מקביל בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית, במגזרים: ה"לא צמוד", "צמוד המדד", וה"מט"ח - מסתכם ב-1.63%, 2.39%-1, 0.40% - בהתאמה.

הערה:

אומדן של השווי ההוגן באמצעות הערכת תזרים המזומן העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון היא סובייקטיבית. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימושו של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכולו שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית.

בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפרעון.

בשל כל אלו יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים המפורטים להלן כדי להצביע על שווי הבנק. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

סיכון מניות

סיכון מניות מוגדר כחשיפת הבנק להפסד, עקב ירידה במחירי השוק של המניות הכלולות בתיק ניירות הערך של הבנק. חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון המניות, נערך בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 341, לגבי התיק הסחיר של הבנק. התיק הסחיר ליום 31.3.09 כולל מניות בתיק למסחר בהיקף של כ-4 אלפי ש"ח בלבד.

סיכון אופציות

סיכון אופציות מוגדר כחשיפת הבנק להפסד עקב שינוי בשווי ההוגן של אופציות הכלולות בתיק הבנקאי או בתיק למסחר של הבנק (כתוצאה משינוי בנתוני השוק המשמשים בחישוב השווי ההוגן).

דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לביצוע עסקאות בתחום זה כדלקמן:

- עסקאות בתיק הבנקאי יבוצעו בתנאי "BACK TO BACK" בלבד.
- לביצוע עסקאות בתיק למסחר נקבעה מגבלת היקף פרמיות (נטו) שנתי.

חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון אופציות, נערך בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 341 - בשיטת הדלתא פלוס - הקצאת ההון בגין הדלתא, הגמא והווגא של האופציות.

גילוי כמותי להקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכונים שוק

להלן נתונים לגבי נכסי הסיכון של הבנק בגין החשיפה לסיכונים שוק:

31 בדצמבר 2008	31 במרס 2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
11	10	סיכון ריבית
*	*	סיכון מניות
43	34	סיכון שער חליפין
-	-	סיכון אינפלציה
-	-	סיכון סחורות
28	22	סיכון אופציות
82	66	סה"כ נכסי סיכון

* נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.

ג. סיכון נזילות

סיכון הנזילות נובע מאי הוודאות לגבי היצע המקורות והרכבם ומן הביקוש לשימושים והרכבם. סיכון זה הינו פונקציה של התנהגות הלקוחות והתממשותו עלולה לבוא לידי ביטוי בזמינות ובמחיר המקורות.

מדיניות הבנק קובעת כי יש להימנע מסיכון של פערים בתזרים המזומנים. יחד עם זאת, נקבעו מסגרות מוגבלות לחשיפות אפשריות, במגזרי המט"ח, ובמגזר הצמוד והלא צמוד במאוחד. במסגרת מגבלות אלו נקבע כי עודף הנכסים במגזר "מטבע חוץ" המושקע לתקופות בינוניות וארוכות, בניכוי גורמים מסוימים, לא יעלה על 50% ו-40% מההתחייבויות לזמן קצר באותו מגזר, בהתאמה (במגזר ה"שקלי": 30% ו-15%, בהתאמה).

ליום 31.3.2009 מסתכם היחס שבין עודף הנכסים לתקופות בינוניות וארוכות, לבין ההתחייבויות לזמן קצר, כדלקמן:

"טווח ארוך"	"טווח בינוני"	
%	%	
1.0	10.6	מגזר שקלי (לא צמוד וצמוד)
19.2	28.5	מגזר מט"ח

על פי הוראות בנק ישראל בנושא: "ניהול סיכון נזילות" נדרשים התאגידים הבנקאיים, בין היתר, לשמור בכל עת על היקף "נכסים נזילים" (כהגדרתם בהוראה) בסכום שלא יפחת מההתחייבויות שפרעונו, על פי ההסכמים הקיימים, צפוי בטווח של חודש ימים (להלן: "פער הנזילות"). עם זאת נקבע בהוראה, כי בנקים שיש ברשותם מודל פנימי מבוסס היטב לניהול סיכון הנזילות, רשאים להגדיר את הנכסים הנזילים ואת ההתחייבויות הצפויות להיפרע בטווח של חודש - על פי המודל ולא על פי הגדרתם בהוראה או הגדרתם החוזית.

הבנק מנהל את סיכון הנזילות, כנדרש בהוראה, באמצעות כלים ניהוליים ומיחשוביים שפותחו בנושא זה הכוללים אמצעים לפיקוח, מעקב ובקרה על נתוני הנזילות לטווח קצר. במסגרת זו פותח "מודל לניהול סיכון הנזילות" - הבדוק את הפער שבין הנכסים הנזילים להתחייבויות שפרעונו צפוי בטווח של חודש בתרחישים שונים, והוכן "מסמך מדיניות" - שאושרו על ידי דירקטוריון הבנק. בהתאם למגבלות שנקבעו במודל, ינוע פער הנזילות המינימלי בבנק בטווח, שבין: עודף נכסים נזילים בסך 250 מיליון ש"ח - בתרחיש "רוק" (תנאי נזילות נורמליים), לבין עודף התחייבויות בסך 1,200 מיליון ש"ח - בתרחיש קיצון "אדום" (מצוקת נזילות חריפה, עד כדי חשש לקריסת מערך ניהול הנזילות).

בתקופת הדוח לא נרשמו חריגות מהמגבלות שנקבעו. בנוסף, נקבעו על ידי הבנק מגבלות נוספות בנושא זה המתייחסות לפרמטרים שונים, כגון: ריכוזיות המפקידים וסוגם, התקופות לפרעון של הפקדונות - בחתך של מגזרי הצמדה, וכן מגבלות ביחס לפערי הנזילות המותרים - בהתבסס על הגדרתם החוזית של ה"נכסים הנזילים" והתחייבויות הבנק - לתקופות עתידיות שונות, כגון: יום, שבוע, חודש, וכו'. (להלן: "המגבלה החוזית"). בתקופת הדו"ח ארעה חריגה אחת מ"המגבלה החוזית". עם זאת, מכיוון שניהול סיכון הנזילות מבוסס על מודל הנזילות ולא על פער הנזילות ה"חוזי" - לא היתה לחריגה זו השלכות מעשיות.

ד. הסיכון התפעולי

הסיכון התפעולי מוגדר כ"חשיפת הבנק להפסד העלול להגרם כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים". הגדרה זו נוסחה על ידי "ועדת באזל" (שעניינה קביעת סטנדרטים בנושאי הגדרה וניהול חשיפות בבנקים המרכזיים - במדינות מפותחות) - ואינה כוללת חשיפה לסיכונים אסטרטגיים ותדמיתיים.

ביום 31 לדצמבר 2008, פרסם בנק ישראל הוראת שעה בנושא: "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון", המבוססת על המלצות וועדת באזל בנושא התכנסות בינלאומית למדידת הון ולתקני הון שפורסמו ביוני 2006. על פי ההוראה נדרשים התאגידים הבנקאיים - לראשונה, להקצות הון, בין היתר - גם בגין הסיכונים התפעוליים (בנוסף להקצאת הון בגין סיכונים אשראי וסיכונים שוק, הנדרשת על פי ההוראות הנוכחיות).

הוראת השעה מהווה סיכום לתהליך שהחל במחצית 2007, במסגרתו הפיץ בנק ישראל מספר טיוטות בנושא זה, שנידונו בפגישות שוטפות עם נציגי המערכת הבנקאית וכן בצוותי עבודה משותפים לנושאים ספציפיים.

בשלב ראשון נדרשו הבנקים להגיש לפיקוח על הבנקים דוח נוסף על יחס הלימות הון - הערוך על פי הגישה הסטנדרטית שבנדבך הראשון ב"באזל 2", ליום 31 לדצמבר 2008 ולסופי כל רבעון בשנת 2009 (עם זאת הנתונים הקובעים לגבי יחס הלימות הון במהלך שנת 2009 - יחושבו על פי ההוראות הקיימות. הכללים החדשים לחישוב ועמידה במגבלות הלימות הון, על פי הגישה הסטנדרטית שנקבעה בהוראות באזל 2 - יכנסו לתוקף רק מיום 31.12.2009, ואילך).

להערכת בנק ישראל, יישום הוראות באזל 2, עתיד לשפר את ניהול הסיכונים בכלל - ואת הניהול ואיתור מוקדים פוטנציאליים להתממשות הסיכונים התפעוליים בתאגידים הבנקאיים, בפרט - לרמה המקובלת במערכות הבנקאיות המתקדמות בעולם (ראה גם פרק 8 להלן).

תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים וגידורם, כולל הטמעת מהות הסיכונים התפעוליים להם חשוף הבנק בכל דרגי הפעילות - במטרה להעלות את רמת המודעות לקיומם, מחד - וליישם בקרות תפעוליות נאותות במטרה להקטין את האפשרות להתממשותם, מאידך. מיפוי הסיכונים התפעוליים מהווה תשתית הכרחית בתהליך ניהול הסיכונים התפעוליים. לפיכך, ביצע הבנק בשנים 2007 ו-2008 תהליך מובנה למיפוי הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הבנק - שכלל: זיהוי, הערכה, בקרה וגידור של הסיכון התפעולי. התוצאות שהתקבלו בעקבות המיפוי, כאמור - מהוות תשתית להערכת מידת החשיפה של הבנק לסיכונים התפעוליים ולקבלת החלטות לגבי האמצעים הנדרשים לצורך יישום תכנית הפחתה וגידור סיכונים אלו.

הניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע פעילויות למזעור הסיכונים התפעוליים - נמצאים באחריות מנהלי היחידות השונות בבנק. המתודולוגיה בנושא זה מרוכזת על ידי היחידה לניהול סיכונים תפעוליים - שבחטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים. מבנה ארגוני זה מבטיח הפרדה בין הגורמים הנוטלים ומנהלים את הסיכון התפעולי - לבין הגורמים העוסקים בגיבוש מדיניות, בקרה והפחתת הסיכון התפעולי.

מנהל הסיכונים התפעוליים בבנק הינו מר צבי שובל, סמנכ"ל ומנהל אגף תפעול ומידע. בנוסף, מונה בקר סיכונים תפעוליים ראשי וכן רכזים תפעוליים בחטיבות ובמחלקות השונות בבנק - המהווים רפרנטים לתחום הסיכונים התפעוליים ביחידותיהם (במסגרת יישום מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים), והינם אחראים לבדיקת הבקורות בתהליכים החשופים לסיכונים תפעוליים, דווח על אירועי כשל שנגרמו בגין הסיכונים התפעוליים למערכת מידע לניהול הסיכונים התפעוליים שפותחה בבנק. יישום המתודולוגיה לניהול הסיכון התפעולי, מפקח ומוכוון על הגורמים הבאים:

- וועדת מנהלים לניהול הסיכונים ויישום הוראות "באזל 2" - בראשות מנכ"ל הבנק.

- צוות לניהול ויישום הוראות "באזל 2" - בראשות מנהל החטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים.

הבנק החל בתהליך לבחירת מערכת מידע לניהול הסיכונים התפעוליים - שתכלול את מיפוי הסיכונים התפעוליים וכן אירועי כשל שנאספו ממערכי הבנק השונים. הנתונים הפרטניים שייכללו במאגר הנתונים של המערכת יתמכו בניתוח הסיכונים בחתכים שונים לצורכי ניהול ובקרה. בנוסף, ישמשו הנתונים שיופקו ממערכת המידע - בסיס להערכת הסיכון התפעולי ולגיבוש האסטרטגיות והאמצעים להפחתתו.

האמצעים המשמשים את הבנק לגידור הסיכונים התפעוליים כוללים:

- ניתוח תוצאות הסקר בנושא: איתור ומיפוי הסיכונים התפעוליים - ועריכת תכנית להפחתת הסיכונים שעלו בסקר. בסיום שלב זה מתוכננת הטמעת המסקנות שעלו מהסקר והשיטות להפחתת הסיכון ביחידות הבנק השונות.

- הכנת טיוטת מסמך מדיניות לניהול הסיכונים התפעוליים בבנק - אשר מתווה את דרכי הפעולה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות בנושא ניהול הסיכון התפעולי בבנק.

- הטמעת תהליכים תפעוליים, המבוססים על הנסיון שנצבר - וכוללים בקורות שנועדו להפחית את הסיכונים התפעוליים.

- עריכת נהלים, הכוללים בקורות שיצמצמו ככל האפשר את האפשרות להתממשות סיכונים תפעוליים והקפדה על יישומם של נהלים אלו.

- שימוש במערכות ממוחשבות הכוללות הגבלות, הרשאות ובקורות נוספות במטרה להפחית ככל האפשר את האפשרות להתממשות הסיכונים התפעוליים.

- יישום שיפורים בתהליכים התפעוליים, לאחר שתוחקרו ארועי כשל - במטרה למנוע את הישנותם של ארועים אלו.
- שימוש בכלי ביקורת ובקרה - לרבות ביקורת פתע שיהוו גורם מרתיע מפני ביצוע מעילות והונאות.
- מתן עדיפות לביצוע ביקורות בתהליכים שזוהו כמוקדים אפשריים להתממשות הסיכון התפעולי.

ה. הסיכון המשפטי

הסיכון המשפטי מוגדר כחשיפת הבנק להפסד העלול להגרם עקב העדר אפשרות לאכוף קיום הסכם באמצעים משפטיים.

הסיכון המשפטי עלול להתרחש, בין היתר, עקב: העדר סמכות או חוסר כשרות של אחד הצדדים להסכם, העדר מסמכים מתאימים, אי חוקיות או אי שלמות של ההסכם, וכו'.

במסגרת ניהול החשיפה לסיכונים משפטיים הוכן בבנק מסמך מדיניות בנושא "ניהול הסיכונים המשפטיים" המגדיר את הסיכונים המשפטיים, דרכי המעקב אחרי סיכונים אלו והצעדים שיש לנקוט כדי למזער אותם.

עדכונים בנושא זה מועלים באופן שוטף הן בפני ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון, והן בפני הדירקטוריון (במסגרת "מסמך החשיפות").

ו. טיוטת הוראה בנושא סיכונים סביבתיים

ביום 10 בינואר 2008 הופצה על ידי המפקח על הבנקים טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא: "סיכונים סביבתיים". טיוטת ההוראה מטילה על התאגידים הבנקאיים חובה להעריך את חשיפתם האפשרית לסיכונים סביבתיים - ולנהל חשיפה זו באמצעות הגדרת וקביעת מדיניות בגין סיכון זה, הסדרת אמצעים לזיהוי, אמידה וניהול החשיפה - לרבות קביעת האחראים לניהול הסיכון.

במסגרת ניהול הסיכון יחויבו התאגידים הבנקאיים לקבוע מנגנונים שימשו לניטור ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים ולערוך הדרכות והכשרות מתאימות לעובדים המעורבים בתהליך.

בנוסף, דורשת הטיוטה מהדירקטוריון להעמיק את מעורבותו בנושא באמצעות קיום דיון במדיניות הבנק ובאמצעים והשיטות שנוקט הבנק - בניהול, מדידת ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים.

ביום 30 באפריל 2009 הפיץ המפקח על הבנקים טיוטת מסמך נוספת בנושא זה. המסמך מפרט היבטים אפשריים שונים לחשיפת התאגידים הבנקאיים לסיכונים סביבתיים ומדגיש את הצורך להתייחס לסיכונים אלה באופן פרטני.

כמו כן מובהר במסמך כי זיהוי והערכת הסיכון הסביבתי מהווה חלק מתהליך נאות של הערכת הסיכונים בתאגיד הבנקאי - ולפיכך, נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול להטמעת ניהול הסיכון הסביבתי בכללול הסיכונים המנוהלים על ידם, לרבות באמצעות הטמעת נהלים לזיהוי סיכון מהותי בעת מתן האשראי ולשלב בהערכה התקופתית של איכות האשראי שהועמד ללקוחות - את הערכת הסיכון הסביבתי.

דירקטוריון הבנק נדרש לאשר עד ליום 30.6.2010 קריטריונים ולוחות זמנים ליישום הדרישות שנכללו בטיטת המסמך.

עד כה טרם פורסמה הוראה מחייבת בנושא זה.

8. באזל 2

א. כללי

הוראות "באזל 2" הינן הנחיות מפורטות בנושא ניהול סיכונים שפורסמו על ידי ועדת באזל לפיקוח בנקאי במסגרת הבנק לקביעת סטנדרטים בינלאומיים (ה-BIS), שנוסחו הסופי פורסם בשנת 2006. בחודש ינואר 2007 הודיע המפקח על הבנקים לתאגידים הבנקאיים כי עליהם להיערך ליישום ההמלצות הכלולות בהוראות "באזל 2" עד לסוף שנת 2009.

ההוראות כוללות שלשה מרכיבים (נדבכים), המשלימים זה את זה למכלול שלם, כדלקמן:

- **הנדבך הראשון** - לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים, להקצות הון כנגד סיכונים אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים.
- **הנדבך השני** - כולל התייחסות לסיכונים שאינם מפורטים בנדבך הראשון ומפרט כללים לבדיקת נאותות ההון שהוקצה לסיכונים השונים בהתאם לתהליך הערכת סיכונים פנימי שיערך על ידי הבנק - ICAAP (INTERNAL CAPITAL ADEQUACY ASSESSMENT PROCESS).
- **הנדבך השלישי** - לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לתת גילוי נאות ולהרחיב את הדיווח לציבור בדבר הסיכונים הכרוכים בפעילות הבנק - באופן שיאפשר לציבור להבין טוב יותר את מכלול הסיכונים להם חשוף הבנק והאופן בו מנוהלים סיכונים אלו ("משמעת שוק").

ב. הנדבך הראשון

על פי הוראות "באזל 2" קיימות שלוש גישות אפשריות להקצאת ההון בגין סיכונים אשראי:

- "גישה הסטנדרטית" לפיה-תתבצע הקצאת ההון בהתאם למשקולות שיקבע הפיקוח על הבנקים ובהתבסס על דרגים של סוכנויות דירוג חיצוניות מאושרות.
- "גישת דירוגים פנימית בסיסית" - FIRB, לפיה - נדרשים הבנקים לאמוד את סיכון האשראי על בסיס מודל פנימי הכולל הסתברות לכשל אשראי (PD).
- "גישת דירוגים פנימית מתקדמת" - AIRB, המבוססת גם היא על מודל פנימי, הכולל בנוסף להסתברות לכשל (PD) - גם אומדן של ההפסד הצפוי בהתרחש הכשל (LGD), והיקף חשיפת האשראי בעת ארוע הכשל (EAD).

כמו כן, נדרשו התאגידים הבנקאיים להקצות הון כנגד סיכונים תפעוליים. דרישת ההון בגין סיכונים תפעוליים תחושב בשלב הראשון בגישת ה"אינדיקטור הבסיסי".

בנוסף, הודיע המפקח על הבנקים לתאגידים הבנקאיים בטיטה שפורסמה בחודש אוגוסט 2007, כי בעת יישום ההוראה לראשונה - בסוף שנת 2009 - ידרשו התאגידים הבנקאיים לעמוד, לכל הפחות, בדרישות חישוב ההון לפי "גישה הסטנדרטית" לסיכונים שוק, סיכונים אשראי וסיכונים תפעוליים כמפורט בהנחיות "ועדת באזל".

במהלך השנים 2007 ו-2008 פרסם המפקח על הבנקים שורה של מסמכים המיועדים לסייע לבנקים ליישם את הוראות "באזל 2" וכוללים הנחיות ודרישות בתחומי ניהול הסיכונים וכן הבהרות בסוגיות ספציפיות.

הבנק נערך ליישום ההנחיות בשיתוף עם חברת האם. במסגרת זו מוטמעת בבנק מערכת מידע שתסייע בחישוב הלימות ההון וסיכונים האשראי.

ביום 31 בדצמבר 2008 הוציא המפקח על הבנקים הוראה, לפיה - יידרשו התאגידים הבנקאיים לדווח לפיקוח על הבנקים על "דרישת ההון" המחושבת לפי "הגישה הסטנדרטית" - הנדבך הראשון, בהוראות "באזל 2" - החל מיום 31 בדצמבר 2008 ואילך - בתדירות רבעונית.

עם זאת, במהלך שנת 2009 יידרשו התאגידים הבנקאיים לשמר יחס הלימות הון על פי ההוראות הקיימות, ולהחיל את הדרישה להקצאת ההון לפי הוראות באזל 2, ב"גישה הסטנדרטית" - רק מיום 31 בדצמבר 2009. הבנק נערך ליישום ההוראות כמועדים שנקבעו.

בחודש אפריל 2009 הגיש הבנק לבנק ישראל, בהתאם לנדרש - דוח "פרופורמה" לגבי יחס הלימות ההון ליום 31.12.2008 המחושב על פי "הגישה הסטנדרטית" שבהוראת "באזל 2". על פי הדוח יחס הלימות ההון "פרופורמה" של הבנק ליום 31.12.2008 - הנגזר מכללי באזל 2 היה מסתכם בשיעור של 11.4% (לעומת יחס הלימות ההון בשיעור של 12.7% שדווח בפועל, לאותו תאריך - על פי ההוראות הקיימות של בנק ישראל). הפער (בשיעור של 1.3 נקודות האחוז, כאמור), נובע מהדרישה להקצאת הון בגין סיכונים תפעוליים.

ג. הנדבך השני

הערכות הבנק ליישום הנדבך השני בתקופת הדוח כללה:

- עדכון מסמכי המדיניות בנושא: "ניהול הסיכונים".
- ביצוע סקר מקיף של מיפוי פערים בין העקרונות לניהול חשיפת הבנק לסיכונים השונים כפי שפורטו ב-14 "המסמכים הישימים" שפורסמו על ידי ה"בנק לקביעת סטנדרטים בינלאומיים" (BIS) - לבין התהליכים והנהלים הנהוגים בבנק בתחומים אלה. תוצאות הסקר תשמשה בסיס להכנת תכנית מקיפה לסגירת הפערים שאותרו.
- הערכות להתאמת המבנה הארגוני בבנק, בהתאם לדרישות ניהול הסיכונים העולות מהוראות "באזל 2" ולגיבוש עקרונות לנאותות הקצאת ההון בגין הסיכונים השונים.

ביום 2 בדצמבר 2008 פרסם בנק ישראל הנחיות לביצוע תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת אסטרטגיה להבטחת הלימות ההון (ICCAP). התהליך נועד להבטיח החזקת הון הולם על ידי התאגידים הבנקאיים, שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם וקיום תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך יכלול, בין היתר: קביעת יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

תהליך זה יסקר ויוערך על ידי הפיקוח על הבנקים (תהליך SREP), במטרה לקבוע אם ההון ויעדי ההון שהגדיר התאגיד הבנקאי - נאותים, ולדרוש צעדי תיקון (במידת הצורך), לרבות - חיזוק הממשל התאגידי וניהול הסיכונים והבקורות הפנימיות (לרבות דרישה לתוספת הון).

ד. מידע נוסף לגבי ניהול הסיכונים בבנק ("הנדבך השלישי")

הוראות "באזל 2" כוללות דרישות גילוי איכותיות וכמותיות מפורטות לגבי ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי ("הנדבך השלישי" בהוראות "באזל 2").

במסגרת ההערכות ליישום הוראות "באזל 2", נדרשו התאגידים הבנקאיים על ידי בנק ישראל לפרט בדוחות הכספיים השנתיים החל משנת 2007 ואילך, מידע נוסף בנושא ניהול הסיכונים - לקראת הכללת ההנחיות הכלולות ב"נדבך השלישי" להוראות "באזל 2", בדוחי התאגידים הבנקאיים בעתיד.

על פי ההוראות הנ"ל יש לכלול בדוחות הרבעוניים מידע רק לגבי חידושים או שינויים מהותיים שחלו בנושאים שנכללו בדוחות הכספיים השנתיים. להלן תמצית המידע שנדרש, כאמור:

(1) תחולת היישום

הוראות בנק ישראל מחייבות לנהל את הסיכונים השונים ולמדוד אותם על בסיס מאוחד.

- בתקופת הדו"ח לא חלו שינויים במבנה ובשיעורי ההחזקות של הבנק בחברות המוחזקות על ידו.
- ליום 31.3.09 - לא החזיק הבנק בחברות מוחזקות המאוחדות באיחוד יחסי, או חברות המופחתות מההון - כהגדרתן בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 311.

(2) מבנה ההון

ההון המשמש בחישוב יחס הלימות ההון של הבנק כולל את הרכיבים הבאים:

31 בדצמבר 2008	31 במרס 2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
51	51	הון מניות נפרע
152	152	קרנות הון
1,292	1,318	עודפים
1,495	1,521	

(3) הלימות ההון

על פי הוראות ניהול בנקאי תקין 311 - נדרשו התאגידים הבנקאיים (ובכללם הבנק) לשמר יחס הלימות הון מינימלי ("יחס הון מזערי") - שלא יפחת מ-9%.

הדרישה לשמירה על יחס הלימות הון מינימלי - נועדה לגדר את חשיפת הבנקים לסיכון האשראי באמצעות קיום יחס מינימלי בין הון התאגיד הבנקאי לבין חשיפת האשראי שלו.

כאמור, יחס ההון המזערי אותו נדרש הבנק לקיים על פי הוראות בנק ישראל מסתכם ב-9%.

עם זאת, לאור הערכות הבנק ליישום הוראות "באזל 2" - (המיישמות כללים שונים למדידת החשיפה לסיכון אשראי, מהכללים הנוכחיים, וכן דרישה להקצאת הון גם בגין סיכונים תפעוליים) - ולאור המגמה הקיימת היום בבנקאות המקומית והעולמית, לקיים יחס הלימות הון העולה על דרישת ההון המינימלית שקבעו הגורמים הפיקוחיים - החליט דירקטוריון הבנק ביום 27.12.2007, לשמר בבנק יחס הלימות הון מינימלי שלא יפחת מ-12%. ליום 31.3.2009 מסתכם יחס הלימות ההון בבנק בשיעור של 12.8%.

(4) מניות - גילוי לגבי פוזיציות בתיק הבנקאי

כעקרון, הבנק נמנע - בדרך כלל מהשקעה במניות בתיק הבנקאי. ליום 31.3.09 כולל התיק הבנקאי שלושה סוגי מניות:

- השקעה בקרנות הון סיכון - המתמחות בהשקעה בהון ובמתן אשראי ל"חברות הזנק" בתחום ה"היי טק". ההשקעה בקרנות אלו מהווה תחליף למתן אשראי לעסקים הנמצאים בשלבי הקמה - אשר אינם עומדים בקריטריונים הנהוגים לקבלת אשראי בנקאי.

- מניות בחברת "בזק", המהוות את חלקו היחסי של הבנק בכטוחה שקיבל הבנק מלווה, בגין הלוואה שהועמדה לו במסגרת קונסורציום בנקים לרכישת מניותיה של חברת "בזק". לאחר שהלקוח לא עמד בתנאי הלוואה ולא שילם את הריבית התקופתית מינה בית המשפט, לבקשת קונסורציום הבנקים, כונס נכסים למימוש הבטוחה.

על פי הנחיה שהוצאה על ידי הפיקוח על הבנקים בשנת 2003 - נדרשו הבנקים החברים בקונסורציום (ובכללם הבנק) להפסיק ולנהוג ביתרת החוב של הלווה כביתרת "אשראי", ולסווגה לסעיף "ניירות ערך".

- אחזקות ריאליות בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ (כשיעור של 14.8%), ובחברת נ.פ.א. ניהול פיננסי אישי בע"מ (להלן: "נ.פ.א.") (כשיעור של 10%). ביום 22.4.2009 מימש הבנק את אופציה המכר שהיתה בידו ומכר את מניותיו בחברת נ.פ.א.

ככלל, הגורם האחראי על השקעות הבנק בניירות ערך בכלל, ובמניות בפרט - הוא "מרכז ניירות ערך" בבנק, הכפוף לחטיבה לנכסי לקוחות. מנהל מרכז ניירות ערך ומנהל החטיבה לנכסי לקוחות - נמנים על "ועדת הנוסטרו המצומצמת", המהווה את הגוף האחראי על ניהול סיכוני השוק בבנק.

עם זאת, מאחר וההשקעות הנוכחיות של הבנק במניות הכלולות בתיק הבנקאי - נובעות ברובן מעסקאות אשראי שבוצעו על ידי החטיבה העסקית, או שהן מהוות תחליף לעסקאות אשראי של הבנק - מנהל הסיכון בגין השקעות אלו על ידי האגף העסקי בחטיבה העסקית של הבנק.

מדיניות הבנק לגבי הפחתת החשיפה לסיכון מניות מבוססת על קביעת מגבלות להשקעה במניות בתיק הבנקאי.

על פי המגבלות שנקבעו, לא תעלה השקעת הבנק במניות בתיק הבנקאי על סך של 7.5 מיליון דולר. כדיקת חשיפת הבנק לסיכוני המניות והאפקטיביות של העמידה במגבלות נערכת באופן שוטף על ידי החטיבה העסקית בבנק, ומפוקחת על ידי הדירקטוריון, אחת לרבעון.

הטיפול החשבונאי במניות הכלולות בתיק הבנקאי של הבנק, הינו כדלקמן:

- ההשקעה בקרנות הון סיכון מוצגת על בסיס העלות בניכוי הפרשה לירידת ערך - שאינה בעלת אופי זמני. השווי ההוגן של ההשקעות המשמש בסיס לבחינת הפרשות כאמור - נקבע על פי חלקו היחסי של הבנק בהון העצמי של הקרנות - בהתאם לדוחות הכספיים העדכניים של הקרנות.

במקרים בהם היה השווי ההוגן, כאמור - נמוך מעלות ההשקעה בקרנות, ערך הבנק הפרשה לירידת ערך בגין השקעה זו. הפחתת הערך נזקפה לדוח רווח והפסד.

- ההשקעה במניות חברת "בזק" מוצגת לפי שוויה ההוגן, המבוסס על שווי השוק של החברה בבורסה לניירות ערך ביום הדווח. הפער בין עלות ההשקעה במניה (המהווה את יתרת האשראי ללקוח, בניכוי הפרשות - לחובות מסופקים ליום 30.6.03) - לבין שוויה ההוגן, כאמור - נזקף לקרן הון הכלולה בהון העצמי של הבנק.

- ההשקעה בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ, ו-נ.פ.א. ניהול פיננסי אישי בע"מ - מוצגת על בסיס העלות.

להלן נתונים לגבי עלות המניות בתיק הבנקאי והשווי ההוגן שלהן:

31 בדצמבר 2008	31 במרס 2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
116	116	עלות
16	24	התאמה לשווי הוגן*
132	140	שווי הוגן**

* כולל הפרשה לירידת ערך שנזקפה לדוח רווח והפסד בסך של כ-7 מיליון ש"ח (31.12.08 - זהה), והתאמות לשווי הוגן שנזקפו לקרן "מהתאמת בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן בסך 31 מיליון ש"ח. (31 בדצמבר 2008 - 23 מיליון ש"ח)

** מזה שווי הוגן המבוסס על מחיר מצוטט בבורסה, בסך 122 מיליון ש"ח (31.12.08 - 114 מיליון ש"ח).

9. שינויים במערכת המחשב המרכזית

מערכות המיחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכות משותפות עם חברת האם, המתפעלת ומתחזקת אותן. שרותי המחשב אותם מקבל הבנק מהחברה האם מעוגנים בהסכמים על בסיס כלכלי, המבטיחים את רציפות הספקת שרותי המחשב - הן בתנאי ההתקשרות הנוכחית והן בתקופות המעבר - אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת. החל משנת 2002 מבצעת חברת האם פרויקט מחשוב מקיף במסגרתו מחדשות תשתיות המחשב המרכזי, תוך החלפת מערכת ההפעלה הקיימת ומעבר למערכת הפעלה של 'ב.מ.. עד ליום 31.12.2006 הוטמעו, במסגרת פרויקט זה - שלוש תת מערכות ליבה מרכזיות, המהוות כ-70% מתכולת פרויקט חידוש תשתיות המחשב. לאור זאת, העריכה הנהלת חברת האם, כי עיקר הפרויקט הסתיים למעשה - והשלמת הסבת יתרת המערכות, תתבצע במסגרת פעילות הפיתוח השוטפת בחברת האם. במסגרת זו הושלמה מאז 1.1.2007 הטמעתן של שבע מהדורות נוספות. הטמעתן של יתר המערכות צפויה להסתיים עד לסוף שנת 2009.

חלקו של הבנק בעלות הפרויקט, טרם נקבע סופית - אך בכל מקרה הוסכם בין הבנק לחברה האם כי סך ההשקעה של הבנק בפרויקט (לא כולל עלויות הדרכה והטמעה) לא יעלה על 20 מיליון דולר (לא כולל מע"מ). חלק הבנק בפרויקט ליום 31 במרס 2009 מסתכם בסך של כ-19.9 מיליון דולר (לא כולל מע"מ).

10. פעילות הבנק בשוק ההון

פעילות הבנק בניירות ערך

הבנק מבצע פעילות בניירות ערך עבור לקוחותיו וכן עבור עצמו לכיסוי התחייבויותיו בגין פקדונות הציבור ולשימושי הון פעיל. היקף תיק ניירות הערך שהחזיק הבנק ליום 31.3.2009 עבור עצמו ועבור לקוחותיו, הסתכם בכ-12.6 מיליארד ש"ח (31.12.2008 - כ-10.7 מיליארד ש"ח).

היקף תיק הלקוחות הסתכם בכ-9.7 מיליארד ש"ח, המהווה גידול בשיעור של כ-12.8%, לעומת יתרתו ביום 31.12.2008.

היקף העמלות מעסקי לקוחות בניירות ערך הסתכם ברבע הראשון של שנת 2009 בכ-6 מיליון ש"ח, לעומת 5 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ניהול השקעות

הבנק מנהל באמצעות חברה בת תיקי השקעות עבור לקוחותיו וביניהם לקוחות פרטיים, גופים עסקיים וגופים מוסדיים.

היקף נכסי הלקוחות שנהלו על ידי חברת הבת, כאמור, ליום 31.3.2009 - הסתכם בכ-1,531 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של כ-11.5% לעומת היקפם ביום 31.12.2008.

קרנות נאמנות

הבנק מנהל באמצעות חברה בת, 17 קרנות נאמנות, שנכסיהן ליום 31.3.2009 הסתכמו בכ-1,073 מיליון ש"ח, ירידה בשיעור של 17.3% לעומת היקפם בתחילת השנה. הכנסות הבנק מניהול והפצת קרנות נאמנות הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של השנה בכ-1.3 מיליון ש"ח, לעומת כ-1.6 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של כ-19% - הנובעת מירידה בהיקף הנכסים המנוהלים בקרנות הנאמנות על ידי הבנק. לענין השלכות "הרפורמה בשוק ההון" על הבנק, בנושא זה - ראה פרק 11 להלן.

11. הרפורמה בשוק ההון

א. ייעוץ פנסיוני

במסגרת החוקים שנחקקו בכנסת בנושא שוק ההון בעקבות המלצות "ועדת בכר" - הותר לבנקים לעסוק בייעוץ פנסיוני, כתחליף לניהול קופות גמל. ככלל, חויבו הבנקים למכור את פעילות קופות הגמל - כתנאי מוקדם לקבלת רשיון ל"ייעוץ פנסיוני".

עם זאת החליט הממונה על שוק ההון הביטוח והחסכון במשרד האוצר (להלן: "הממונה") בחודש דצמבר 2007 (מכח הסמכות שניתנה לו בחוק), לתת העדפה לתאגידי בנקאיים שהונם העצמי אינו עולה על 10 מיליארד ש"ח (ובהם הבנק) - באמצעות דחיית המועד בו יורשו הבנקים הגדולים יותר, להתחיל במתן ייעוץ פנסיוני לשכירים - לשנת 2010. מאידך, הוראה זו לא תחול על יישובים הנמצאים באזורי ה"פריפריה" (ביישובים אלו הותר לבנקים הגדולים לתת שרותי ייעוץ פנסיוני כבר בשנת 2008).

במסגרת סמכותו היתר ה"ממונה" לבנק, לבקשתו, לעסוק בייעוץ פנסיוני בתקופת הביניים (עד לתום שש שנים ממועד פרסום החוק) - קודם להשלמת מכירת מלוא פעילות קופות הגמל - ובתנאי שלא ישלוט בתקופה הזו בחברה לניהול קופות גמל (דהיינו, החזקותיו במניות חברה לניהול קופות גמל, יפחתו משיעור של 50%).

לאור היתר זה - ובמטרה לממש את ההעדפות שניתנו ל"בנקים הבינוניים", מוקדם ככל האפשר - חתם הבנק ביום 5 בדצמבר 2007 על הסכם, במסגרתו מכר הבנק 51% מפעילות קופות הגמל לקבוצת משקיעים, בתמורה לסך של כ-76 מיליון ש"ח. יתרת הפעילות (49%) תימכר על ידי הבנק לרוכשים לכל המאוחר בחודש אוגוסט 2011 (להלן: "מועד המימוש הסופי").

לאחר המכירה מחזיקים: הבנק (49%), וקבוצת הרוכשים (51%) במשותף בחברה חדשה - "הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ" - שהוקמה מכח ההסכם וקלטה את פעילות קופות הגמל של הבנק.

במסגרת ההסכם הוארך תוקף הערבות שנתן הבנק בעבר לעמיתי "מרכנתיל קופה מרכזית לפיצויים" - לפיה, התחייב הבנק לפצות את עמיתי הקופה, במקרה בו יפחת שווי המימוש של זכויותיהם מהסכום הנומינלי שהופקד על ידם בקופה. על פי ההסכם תפקע ערבות הבנק - לכל המאוחר - ב"מועד המימוש הסופי".

לאחר השלמת מכירת פעילות קופות הגמל, כאמור - ולאור הערכת הבנק, כי תחום ה"ייעוץ פנסיוני" מהווה פוטנציאל לפיתוח מקורות הכנסה נוספים לבנק - החל הבנק להערך לקראת כניסתו לפעילות בתחום זה. הערכות זו כללה את הצעדים הבאים:

- הכנת תכנית עסקית שהוצגה לדירקטוריון הבנק, ואושרה על ידו ביום 12.3.2008.
 - גיוס והכשרה של יועצים ו"תומכים" פנסיוניים.
 - פיתוח מערכות מיחשוב התומכות ב"ייעוץ הפנסיוני ובהפצת המוצרים הפנסיוניים - בשיתוף עם חברת האם.
 - הכנת תשתית משפטית מתאימה הכוללת: הסכמי ייעוץ, הסכמי הפצה והתאמת נהלי העבודה בבנק.
 - הקמת עמדות ייעוץ במרבית סניפי הבנק ומוקדי ייעוץ אזוריים למתן פתרונות ללקוחות ביתר הסניפים.
 - הקמת יחידות תמיכה עסקיות ותפעוליות.
 - חתימה על 24 הסכמי הפצה עם יצרני מוצרים פנסיוניים.
- ביום 12.6.2008 קיבל הבנק רישיון מה"ממונה" לעסוק במתן ייעוץ פנסיוני לאוכלוסיית ה"שכירים" והעצמאיים.
- במהלך המחצית השנייה של שנת 2008 השיק הבנק את שרות ה"ייעוץ הפנסיוני" - בשלב הראשון - ב-18 מסניפי הבנק, שהורחב, לאחר מכן, לכ-40 סניפים נוספים. מיום תחילת הפעילות ניתנו על ידי הבנק שרותי ייעוץ פנסיוני לכ-1500 לקוחות - שתיק נכסיהם הפנסיוניים מסתכם בכ-280 מיליון ש"ח.

ייעוץ וניהול תיקי השקעות

- הבנק עוסק ב"ייעוץ וניהול השקעות ובניהול קרנות נאמנות (בתקופת הביניים שהותרה לו מכח החוק, כאמור).
- בעקבות החוקים והתקנות שהסדירו את הפעילות בתחום ייעוץ השקעות, חתמו הבנק ומרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ, על הסכמי הפצה, כדלקמן:
- 36 הסכמי הפצה בין הבנק לבין חברות לניהול קרנות נאמנות.
 - 10 הסכמי הפצה בין מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ, לבין חברי בורסה ויועצי השקעות המפיצים את קרנות הנאמנות של הבנק.

12. חברות מוחזקות

מרכנתיל שוקי הון בע"מ

החברה עוסקת בניהול תיקי השקעות עבור מוסדות, חברות ויחידים. כן מחזיקה החברה במלוא זכויות הבעלות והשליטה בחברת "מרכנתיל קרנות נאמנות" וב-51% מזכויות הבעלות והשליטה, בחברת מרכנתיל - גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ. מאז החברה ליום 31 במרס 2009 מסתכם בסך כ-17 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בכ-16 מיליון ש"ח. תרומת החברה לרווח הנקי של הבנק ברבע הראשון של שנת 2009 (ללא פעילות מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ ומרכנתיל גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ) הסתכמה בכ-0.3 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך של כ-0.2 מיליון ש"ח ברבע המקביל אשתקד.

מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ

החברה עוסקת בניהול קרנות נאמנות והינה בבעלות מלאה של "מרכנתיל שוקי הון בע"מ". ליום 31 במרס 2009 מנהלת החברה 17 קרנות נאמנות שהיקף נכסיהן לאותו תאריך הסתכם בסך של כ-1,073 מיליון ש"ח, לעומת כ-1,297 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2008.

מאז החברה ליום 31 במרס 2009 מסתכם בסך של כ-7 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בכ-6 מיליון ש"ח. חלק הבנק בהפסד החברה ברבע הראשון של שנת 2009, הסתכם בסך של כ-0.2 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך של כ-0.2 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

לענין השפעת ה"רפורמה בשוק ההון" על החברה, ראה פרק 11 לעיל.

מרכנתיל - גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ

החברה הוקמה ביום 9.7.2007 על ידי מרכנתיל שוקי הון בע"מ (חברה בבעלות מלאה של הבנק) ואחרים. בהתאם להסכם שנחתם בין מרכנתיל שוקי הון בע"מ לבין יתר השותפים, מסתכם חלקו של הבנק (באמצעות מרכנתיל שוקי הון בע"מ), בהון ובזכויות הצבעה של החברה - בשיעור של 51%. החברה עוסקת בניהול השקעות גלובלי עבור לקוחות מוסדיים, עסקיים ופרטיים.

מאז החברה ליום 31.3.2009 מסתכם בסך של כ-0.6 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בסך של 0.3 מיליון ש"ח. חלק הבנק בהפסד החברה ברבע הראשון של שנת 2009 הסתכם בכ-0.1 מיליון ש"ח, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ

חברת הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ הוקמה על ידי הבנק ואחרים ביום 12 באוגוסט 2007, כחלק מההסכם למכירת פעילות קופות הגמל של הבנק (ראה גם פרק 11 לעיל) - במסגרתו נמכרה פעילות זו לחברת הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ. חלקו של הבנק בהון ובזכויות הצבעה בחברה מסתכם ב-49%.

ליום 31 במרס 2009, מסתכמת השקעת הבנק בחברה בסך של כ-74 מיליון ש"ח.

מאז החברה ליום 31 במרס 2009 הסתכם בסך של כ-115 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בכ-112 מיליון ש"ח. חלק הבנק בהפסדי החברה ברבע הראשון של שנת 2009 הסתכם בכ-0.1 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך 0.8 מיליון ש"ח שנרשם בתקופה המקבילה אשתקד.

חברות מוחזקות אחרות

השפעתן של יתר החברות המוחזקות של הבנק - מרכנתיל נכסים בע"מ, ב.מ.ד. חיתומים ויזום השקעות בע"מ, מרכנתיל השקעות בע"מ, מרביט סוכנות לביטוח (1996) בע"מ, ומרכנתיל הנפקות בע"מ - אינה מהותית ביחס לפעילות הבנקאית בקבוצה.

13. המבקר הפנימי

פרטים לגבי המבקר הפנימי, הסטנדרטים המקצועיים לפיהם הוא פועל, תכנית הביקורת השנתית והשיקולים בקביעתה - נכללו בדוח השנתי לשנת 2008. בתקופת הדוח לא חלו שינויים בפרטים אלו.

בתקופת הדוח הוגשו על ידי המבקר הפנימי 14 דוחות ליו"ר הדירקטוריון, יו"ר ועדת הביקורת של הדירקטוריון והמנהל הכללי. כמו כן נידונו בתקופת זו 38 דוחות - בישיבות ועדת הביקורת של הדירקטוריון.

14. חקיקה והסדרים הנוגעים למערכת הבנקאית

א. החוק לאיסור מימון טרור

ביום 29 בדצמבר 2004 התקבל בכנסת חוק איסור מימון טרור, התשס"ד - 2004 אשר נכנס לתוקף בתחילת חודש אוגוסט 2005. על פי החוק, מי שעושה פעולה ברכוש של אדם בהיותו מודע לכך שאותו אדם הוא פעיל טרור או שהוא מוכרז ככזה (בהליך הקבוע בחוק) - עובר עבירה פלילית. כמו כן נקבע, כי בנק חייב לדווח על נסיון לביצוע פעולה כאמור ו/או על ביצועה, וכי אי דווח כאמור מהווה אף הוא עבירה פלילית.

ביום 12.12.06 פורסם תיקון לצו איסור הלבנת הון (חובת זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשס"א - 2001.

התיקון לצו מתייחס בין היתר לפעילות התאגיד הבנקאי מול מוסדות פיננסיים ותושבים ברשות הפלסטינית.

ביום 28.11.2006 חתם שר האוצר, בתוקף סמכותו לפי סעיף 9(ד) לחוק איסור מימון טרור, התשס"ה - 2005, על היתר ספציפי, לפיו מותרת לבנק עשיית פעולה ברכוש של אדם במהלך עסקיו, עבור תאגיד בנקאי אחר, לקוח של תאגיד בנקאי אחר, בנק הדואר או לקוח של בנק הדואר - באמצעות חשבון קורספונדנט המנוהל אצלו ובלבד שאם ניתנו הנחיות ממשטרת ישראל לגבי אותה פעולה ברכוש - יפעל הבנק לפי הנחיות כאמור.

הבנק קשור בהסכם למתן שרותי סליקה לבנק אחר הנמצא ברשות הפלסטינאית. על פי היתר זה רשאי הבנק להמשיך ולהעניק שרותי סליקה לבנק האחר כאשר אחריות הבדיקה לגבי כל פעולה כנ"ל מוטלת על הבנק הסופי (ולא על הבנק הסולק). לאור ההיתר של שר האוצר, כאמור - החליט הבנק להמשיך, בשלב זה, את ההתקשרות הקיימת עם הבנק האחר.

בחודש אוקטובר 2007 החליט הקבינט הבטחוני להכריז על החמאס ברצועת עזה - כעל ישות עוינת. בעקבות החלטה זו, החליט הבנק (כדומה לצעדים שננקטו על ידי בנקים אחרים בישראל) להגביל את פעילותו עם סניפי הבנקים הפועלים ברצועת עזה, לסליקת המחאות בשקלים וקבלת העברות בשקלים, בלבד - עד לקבלת היתר מבנק ישראל - להפסקת ייצוג הבנקים הפלסטינאים הפועלים ברצועה. בחודש דצמבר 2008, הנפיק בנק ישראל, למספר בנקים - היתר זה. לפיכך, הפסיק הבנק (כדומה ליתר הבנקים במערכת הבנקאית), את מתן השרותים הבנקאיים לתושבי עזה ולבנקים הפלסטינאים הפועלים ברצועת עזה (לרבות סניפים ביהודה ושומרון, של בנקים המאוגדים ברצועת עזה) - החל מיום 1.1.2009.

לעניין החלטת בית המשפט מיום 2.4.2009 - לדחות על הסף את הודעות צד ג' שהוגשו כנגד הבנק ובנקים אחרים בנושא זה - ראה באור 6 ב' (6) (א') לתמצית הדוחות הכספיים.

ב. חוק איסור השקעה בתאגידים המקיימים קשר עסקי עם איראן, התשס"ח - 2008

החוק התפרסם ביום 8 באפריל 2008. על פי החוק חויבה המדינה להקים "ועדת יישום" שתפרסם רשימת תאגידים המקיימים קשרים עסקיים מהותיים (כהגדרתם בחוק) עם איראן. בנוסף, הטיל החוק מגבלות על מוסדות פיננסיים (לרבות תאגידים בנקאיים) בהקשר זה, כדלקמן:

- נאסר על מוסדות פיננסיים להשקיע (הן בדרך של החזקה בניירות ערך, והן בדרך של הלוואה - בתנאים שנקבעו בחוק) - בתאגידים שנכללו ברשימה שתפרסם "ועדת היישום".
- הוטלה חובה על מוסד פיננסי למכור תוך 90 יום את השקעותיו בתאגיד שנכלל ברשימה שתפרסם "ועדת היישום".

עד כה טרם פרסמה "ועדת היישום" את רשימת התאגידים המקיימים קשר מהותי עם איראן.

ג. הצעת חקיקה בנושא הרשויות המקומיות

ביום 1.4.2009 הונחה על שולחן הכנסת: "הצעת חוק הרשויות המקומיות (תיקון) - ייעוד כספי הקצבות לתשלום משכורות) (הוראה שעה), התשס"ז - 2007", על פיה יתאפשר לרשויות מקומיות מסוימות שבהן קיימת "הלנת שכר" לפתוח חשבונות בנק מיוחדים, שיהיו חסינים מפני עיקול לתקופה של שלשה חדשים והכספים שיופקדו בהם ישמשו לתשלום משכורות לעובדי הרשויות. עד כה טרם הושלמו הליכי החקיקה בגין הצעת החוק. להערכת הנהלת הבנק, השפעת הצעת החוק על הבנק (גם אם תתקבל כלשונה) איננה מהותית. יצוין בהקשר זה כי שתי הצעות חוק זהות להצעה זו הונחו בעבר על שולחן הכנסת - אך לא השתכללו לכדי חוק מחייב.

ד. חקיקה בנושא: "דירור חלופי"

ביום 4.11.2008 אושר בכנסת "חוק הוצאה לפועל (תיקון הגנת בית מגורים), התשס"ח - 2008. על פי החוק יחויבו בנקים המפנים חייב מדירתו, בשל אי יכולתו לפרוע את האשראי שקיבל מהבנק - לממן לחייב "דירור חלופי" לתקופה שלא תעלה על שנה וחצי (בנסיבות מיוחדות רשאי ראש הוצאה לפועל להאריך תקופה זו). החוק חל על הלוואות משכנתא שניתנו מיום אישור החוק ואילך. עם זאת, ניתן יהיה ליישמו גם לגבי הלוואות שניתנו קודם לאישור החוק - אם יוכיח החייב לראש הוצאה לפועל, שזכותו לדירור חלופי לא הובהרה לו על ידי הבנק, בעת שויתר עליה. החוק נכנס לתוקף בחודש מאי 2009.

להערכת הנהלת הבנק, יישום החוק צפוי לפגוע בהכנסות העתידיות של הבנק (וביתר הבנקים הפועלים בתחום המשכנתאות). לאור המרווחים הנמוכים השוררים כיום ב"שוק המשכנתאות" - צפוי שהעלויות הנוספות שייגרמו לבנקים בעקבות יישום החוק, יתומחרו ויגולמו בשיעורי הריבית על הלוואות המשכנתא, שיינתנו בעתיד.

ה. הצעות חקיקה בתחום המסים

ביום 14.5.2009 אישרה הממשלה תכנית כלכלית לשנים 2010 - 2009, הכוללת צעדי חקיקה בתחום המסים, ובכללם העלאת שיעור מס ערך מוסף באחוז אחד, במסגרת הוראת שעה - החל מיום 1.7.2009 ועד 31.12.2010. במקביל מתוכננת העלאת שיעור מס השכר ומס הרווח החלים על מוסדות כספיים באחוז אחד החל מיום 1.7.2009 ועד 31.12.2010 (בשנת 2009 תחול ההעלאה על מחצית מהשכר שישולם בשנת 2009 ועל מחצית מהרווח לשנת 2009). החקיקה המתוכננת צפויה להשפיע על הבנק כדלקמן:

- שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק צפוי לעלות מ-35.93% כיום, לשיעור של 36.48%.
 - העליה בשיעור מס השכר צפויה להקטין את הרווח השנתי של הבנק בכ-2 מיליון ש"ח (בשנת 2009 כ-1 מיליון ש"ח).
 - עדכון שיעורי המס צפוי להגדיל את ההפרשות ל"מסים נדחים לקבל", נטו, בסכום זניח.
- עד כה טרם הושלמו צעדי החקיקה בנושא זה.

ו. פסיקה בנושא חוזה אחיד למתן משכנתא

ביום חמישי 5.5.2009, ניתן בבית הדין לחוזים אחידים בירושלים פסק דין בנוגע לתנאים מקפחים שנכללו בחוזה האחיד של אחד מהבנקים למשכנתאות.

פסק הדין הורה על תיקון סעיפים מסוימים בחוזה וביטול סעיפים אחרים, הנוגעים בין היתר, להגבלת זכות הלווה ליתור על "דירור חלופי" בתנאים מסוימים, להגבלת זכות הבנק לשעבד נכסי משכנתא כנגד כלל האשראי ללקוח ועוד.

בשלב זה לא ברור אילו השלכות יהיו לפסק הדין על הבנק, אם בכלל.

15. גילוי בדבר תהליך אישור הדוחות הכספיים

ביום 27 באפריל 2008, פרסם בנק ישראל הוראת שעה בנושא: "גילוי בדוח הדירקטוריון בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים". ההוראה מאמצת את הנחיות הרשות לניירות ערך בנושא זה, שאושרו על ידה ביום 23.7.2007.

על פי הוראת בנק ישראל הוטל על התאגידים הבנקאים לכלול בדוחות הדירקטוריון הרבעוניים והשנתיים, מידע בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים, כמפורט להלן:

א. דירקטוריון הכנק הינו האורגן המופקד על בקרת העל בכנק. הדירקטוריון הקים את "ועדת המאזן" המופקדת מטעמו על הפיקוח, הבקרה וההכוונה של תהליך אישור הדוחות הכספיים בכנק - ומגישה לדירקטוריון, בסיום עבודתה - את המלצותיה בנוגע לאישור הדוחות הכספיים. "ועדת המאזן" כוללת שישה דירקטורים, מהם שלושה דירקטורים הינם "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית" (כמוגדר בהוראות בנק ישראל), כדלקמן:

שלמה זהר* - יו"ר הדירקטוריון ויו"ר ועדת מאזן.

אבי אקשטיין

נחום הדסי

שושנה וינשל*

אהוד נחתומי*

* דירקטור בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית.

ב. תהליך אישור הדוחות הכספיים הרבעוניים כולל את השלבים והאורגנים הבאים:

ועדת גילוי

כחלק מיישום הוראות בנק ישראל בנושא הגילוי בדוחות הכספיים, המתבססת על סעיף 302 בחוק Sarbanes Oxley (ראה פרק 17 א' להלן) - הוקמה בכנק ועדת גילוי - בראשות מנכ"ל הכנק ובה חברים כל חברי ההנהלה של הכנק, המבקר הפנימי ומנהלים בכירים נוספים.

הועדה מתכנסת אחת לרבעון (קודם לתחילת הדיונים בדוחות הכספיים), בהשתתפות רואי החשבון המבקרים ודנה בהתפתחויות שחלו בנושאים שונים במהלך פעילותו העסקית של הכנק ברבעון האחרון, שעשויה להיות להם השלכה על הגילוי בדוחות הכספיים, לרבות: שינויי חקיקה והוראות חדשות, שינויים במדיניות החשבונאית, התפתחות בתביעות משפטיות, שינויים בבקורות הפנימיות (אם היו כאלה), תרמיות ומעילות (במידה וארעו). המלצות ועדת הגילוי מיושמות בדוחות הכספיים של הכנק.

ועדת מאזן

כאמור, האורגן המופקד מטעם הדירקטוריון על בקרת תהליך אישור הדוחות הכספיים הינו ועדת המאזן.

לקראת הדיון בפורום "ועדת מאזן", נמסרת לעיונם של חברי "ועדת המאזן" טיוטת הדוחות הכספיים בצרוף מסמכים נוספים שיסייעו להם בהבנת וניתוח הדוחות הכספיים, לרבות: ניתוח השינויים בתוצאות הכספיות על "בסיס אחיד", התפתחות רב שנתית ורב רבעונית של נתונים מאזניים ותוצאתיים (לרבות נתונים בחתך מגזרי פעילות), ופרטים נרחבים בנושא "חובות בעייתיים וההפרשות לחובות מסופקים".

לאחר קבלת מסמכים אלו - מקיימת ועדת המאזן דיון מפורט בדוחות (פורום "ועדת מאזן"), בו נטלים חלק - מלבד חברי ועדת המאזן - גם נושאי משרה בכירה הקשורים לדוח הכספי (לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי), ורואי החשבון המבקרים של הכנק.

במסגרת הדיון סוקרים המנכ"ל והחשבונאי הראשי בהרחבה את הדוחות הכספיים, תוך מתן הסברים מפורטים לגבי הגורמים לשינויים ולהתפתחויות בנכסים, בהתייכויות ובתוצאות הכספיות, ונושאים אחרים, כגון: שינויים במדיניות החשבונאית, שינויים בחוקים ובהוראות בנק ישראל, שינויים במדיניות החשבונאית בנושאים קריטיים והתפתחויות בהתייכויות התלויות - והשפעתן על הדוחות הכספיים.

בנוסף, מתקיים דיון נרחב בהתפתחויות שחלו בחובות הבעייתיים בבנק ובהפרשות לחובות מסופקים. רואי החשבון המבקרים מדווחים על ממצאים שעלו במהלך סקירת הדוחות הרבעוניים ועל עניינים אחרים שלדעתם יש להביאם לידיעת חברי ועדת המאזן.

בתום הדיון מגישה ועדת המאזן את המלצותיה לדירקטוריון בנוגע לאישור הדוחות הכספיים - לקראת הדיון שעורך הדירקטוריון בעניין זה.

דירקטוריון הבנק

לאחר הדיון בפורום "ועדת המאזן" - מתקיים דיון נוסף במליאת הדירקטוריון - לצורך אישור הדוחות הכספיים. לקראת הדיון נמסרת לחברי הדירקטוריון הטיטה המתוקנת של הדוחות הכספיים (לאחר ששולבו בה המלצות וההחלטות שהתקבלו ב"ועדת המאזן"), בצירוף כל המסמכים שהונחו בפני חברי ועדת המאזן, ומסמכים נוספים, במידת הצורך, על פי החלטת ועדת המאזן.

בדיון במליאת הדירקטוריון נוכחים - מלבד חברי הדירקטוריון - גם נושאי משרה בכירה הקשורים לדווח הכספי (לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי), ורואי החשבון המבקרים של הבנק.

הדיון כולל: סקירת הדוחות הכספיים על ידי המנכ"ל והחשבונאי הראשי (לרבות הנושאים שנכללו בסקירה בפורום "ועדת מאזן"), דווח על יישום המלצות ועדת המאזן, עמידת הבנק במגבלות החשיפה לסיכונים הקבועות בהוראות, או כאלו שנקבעו על ידי הדירקטוריון, ודווח על עסקאות חריגות או מהותיות לעסקי הבנק.

רואי החשבון המבקרים מדווחים על ממצאי סקירת הדוחות הרבעוניים ועל עניינים אחרים שלדעתם ראוי להביאם לידיעת חברי הדירקטוריון.

במהלך הדיון מפנים חברי הדירקטוריון להנהלה ולגורמים אחרים הקשורים לדווח הכספי שאלות ובקשות לקבלת הבהרות לגבי נושאים שונים שנכללו (או שאמורים היו להכלל) בדוחות הכספיים. בתום הדיון - בכפוף לקבלת תשובות מספקות מצד הנהלת הבנק - מאשר הדירקטוריון את הדוחות הכספיים.

16. עניינים אחרים

א. הוראה בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים"

ביום 31 בדצמבר 2007 פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה חדשה בנושא: "המדידה והגילוי של חובות בעייתיים והפרשה לחובות מסופקים, בדוחות כספיים של תאגידים בנקאיים".

ההוראה מבוססת על התקינה החשבונאית הקיימת בארה"ב לגבי תאגידים בנקאיים. העקרונות הגלומים בבסיס ההוראה החדשה, מהווים שינוי מרחיק לכת ביחס להוראות הנוכחיות - בנושא סוג חובות בעייתיים ומדידת הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלו.

השינויים העיקריים שנכללו בהוראה החדשה, ביחס להוראות הקיימות, הינם:

- הוטל על התאגידים הבנקאיים לערוך הפרשות לירידת ערך נכסים, בגין אשראים בעייתיים, באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית" - כמפורט להלן:
- **"הפרשה פרטנית להפסדי אשראי"** - תיושם בגין ירידת ערך של אשראים בעייתיים שהיקפם החוזי עולה על מיליון ש"ח וכן עבור הפרשות בגין חייבים בעייתיים מזהים אחרים (שההפרשה לירידת ערך בגינם אינה נכללת ב"הפרשה הקבוצתית").
- ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי תערך בהתבסס על תזרימי התקבולים המהוונים הצפויים מהחייבים, או על פי השווי ההוגן של הבטוחות ששועבדו להבטחת אותם אשראים.
- **"הפרשה ספציפית להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי"** - תיושם עבור ירידת ערך של קבוצות אשראים הומוגניות, המורכבות מאשראים בסכומים קטנים יחסית (כגון: אשראים בגין כרטיסי אשראי, אשראי לדיר, אשראי "צרכני" בתשלומים וכו'), וכן בגין אשראים אחרים - שנבדקו פרטנית - ולא סווגו כ"חובות פגומים". ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי תערך בהתבסס על שיעורי ההפסד שתועדו בעבר בגין כל אחת מהקבוצות ההומוגניות.
- הוגדרו סוגים חדשים של חובות בעייתיים, כגון:
 - **"סיכון אשראי נחות" (substandard)** - מוגדר כאשראי שאינו מוגן באופן מספק על ידי בטחונות ו/או יכולת התשלום של החייב - באופן שקיימת אפשרות שהבנק יספוג הפסד מסוים בגין אשראי זה - אם לא יתוקנו הליקויים.
 - **"חוב פגום"** - אשראי שהתאגיד הבנקאי צופה כי לא יגבה במועד את כל הסכומים המגיעים בגינו - וההפרשה להפסדי אשראי בגינו נמדדת במסלול "הפרשה פרטנית".
- על פי ההוראה יש להחיל את הסווג הנ"ל, לכל הפחות על: אשראים המצויים בפיגור העולה על 90 יום, חובות ש"אורגנו מחדש", ויתרות בחשבונות עובר ושכ הנמצאים בחריגה - שהוגדרו כ"חובות בעייתיים בפיגור" בהתאם לסעיף 4 (ג) בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 325.
- כמו כן אוסרת ההוראה לזקוף הכנסות ריבית (לא כולל הפרשי הצמדה ושער על קרן החוב), בגין חובות פגומים - על בסיס צבירה.
- **"סיכון אשראי בסווג שלילי" (classified)** - המונח מתייחס לקבוצת אשראים (לרבות סיכוני אשראי) בעייתיים - הכוללת את כל האשראים שסווגו: כ-"סיכון אשראי נחות" או כ-"חוב פגום".
- הוחמרו ההוראות בגין מחיקה חשבונאית של חובות בעייתיים. בין היתר קובעת ההוראה בנושא זה, כי:
 - יש למחוק חשבונאית כל חוב שנחשב בלתי ניתן לגביה, או חוב בעל ערך נמוך מאוד שהותרתו כנכס - אינה מוצדקת.
 - יש למחוק חשבונאית באופן מיידי (כנגד הפרשה להפסדי אשראי), כל חלק של חוב העודף על שווי הבטחונות - שזוהה כסכום שאינו בר גביה.
 - אין לדחות מחיקה חשבונאית של חוב - שנערכה בגינו הפרשה להפסדי אשראי, אלא אם צפויים ארועים ספציפיים שיחזקו את שווי החוב. דחייה זו לא תמשך, בדרך כלל, למעלה משנתיים.

- לגבי חובות בעייתיים שההפרשה בגינם נמדדת על בסיס "הפרשה קבוצתית", נקבע כי:
 1. חובות בפיגור המובטחים בבטחון שאינו דירת מגורים, או חובות שאינם מובטחים - יימחקו חשבונית אם תקופת הפיגור בגינם עולה על 150 יום.
 2. בחובות המובטחים בבטחון דירת מגורים - יש למחוק את חלק החוב העודף על שווי הבטוחה - אם תקופת הפיגור עולה על 180 יום.
 3. חובות של יחידים בפשיטת רגל או של תאגידים שניתן לגביהם צו פרוק - יימחקו חשבונית תוך 60 יום ממועד מתן צו הכינוס (או הפירוק לפי העניין).
- הורחבו דרישות הגילוי בדוחות הכספיים בגין חובות בעייתיים. על פי טיוטת ההוראה נדרשים הבנקים, בין היתר:
 - לפרט את המדיניות החשבונית בכל הנוגע: לשיטות ולתהליכים שיישם התאגיד הבנקאי בקביעת סכום ההפרשות להפסדי אשראי, לבסיס לפיו נקבעות הקבוצות שבגין נערכת ההפרשה להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי", לשיטות לפיהן נקבעים שיעורי ההפסד בקבוצות אלו, להשפעת השינויים בגורמים הסביבתיים על שיעורי ההפסד, לסווג "חובות פגומים", לכללים למחיקת חובות, ולמדיניות בכל הנוגע להכרה בהכנסות ריבית בגין חובות פגומים.
 - לפרט בדוח הדירקטוריון את השינויים שחלו בתקופת הדווח בכל אחד ממרכיבי ההפרשה להפסדי אשראי, להסביר (במידת הצורך) את הסיבות לשוני (אם היה) שבין ההפרשה להפסדי אשראי - לבין האמדן המקורי, לפרט את השינויים שחלו באיכות תיק האשראי של התאגיד הבנקאי בתקופה המדווחת, ולהסביר כיצד שינויים אלו השפיעו על ההפרשה להפסדי אשראי.
 - לתת גילוי כמותי נרחב ל"חובות פגומים", שיכלול בין היתר, מידע לגבי יתרת ה"חובות הפגומים" בחתכים שונים, הכוללים: אבחנה בין חובות פגומים הנמדדים על בסיס "פרטני" לכאלה הנמדדים על בסיס "קבוצתי", פירוט יתרת ה"חובות הפגומים" בכל אחד מהמסלולים לעריכת ההפרשה להפסדי אשראי, פירוט לגבי היתרה הממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדווח, מתן מידע כמותי - הן לגבי הכנסות הריבית שנזקפו בתקופת הדווח בגין "חובות פגומים" והן לגבי הכנסות הריבית שהיו אמורות להזקף בגינם על פי חוזה ההלוואה המקורי.
 - נקבעו כללים לעריכת נהלים, לתעוד ולבקרה פנימית - בגין השיטות והתהליכים לזיהוי, מדידה, ודווח של חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם. כללים אלו כוללים בין היתר:
 - הטלת חובה על התאגידים הבנקאיים לפתח שיטה עקבית לקביעת ההפרשה להפסדי אשראי באמצעות תהליך שיטתי שיושם בעקביות. השיטה תתועד בכתב ותכלול הסברים וניתוחים מבוססים.
 - הטלת חובה על הנהלת התאגידים הבנקאיים לסקור תקופתית את השיטה לקביעת הפסדי אשראי, לבצע בדיקות לתקפותה (Validation), ולתעד את הקשר שבין ממצאי הסקירה התקופתית של תיק האשראי לבין יתרת ההפרשה להפסדי אשראי.
 - עדכון נהלי התאגיד הבנקאי בקשר לשיטה לקביעת הפסדי אשראי שיתייחסו, בין היתר: לשיטות לפיצול תיק האשראי, השיטות לזיהוי חובות בעייתיים שההפרשה להפסדי אשראי בגינם נמדדת על "בסיס פרטני", השיטות הקיימות למדידת הפרשה לירידת ערך והדרך לבחירת השיטה המתאימה ביותר - עבור כל אחד מסוגי האשראים הבעייתיים, השיטות לקביעת קבוצות הומוגניות, השיטה לבחירת שיעורי ההפרשות להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי", השפעת גורמים סביבתיים על שיעור ההפרשות להפסדי אשראי, וכו'.

- תעוד הגורמים ונושאי התפקידים בכנק המעורבים בקביעת ההפרשה להפסדי אשראי.
 - תעוד מכלול המערכות הקיימות בכנק, לרבות: מערכות המידע, מערכות דרוג האשראי והשיטות לזיהוי חובות בעייתיים ועריכת הפרשות להפסדי אשראי בהן נוקט התאגיד הבנקאי - המבטיחות את נאותות ההפרשות להפסדי אשראי.
 - תעוד הבקורות הפנימיות המבטיחות שתהליך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי תואם את הוראות הדווח לציבור. על מערך הבקרה הפנימית לכלול תהליך בקרת אשראי, לרבות: מערכת אפקטיבית לדרוג אשראי שתיושם באופן עקבי ותזהה מאפייני סיכון שונים באיכות האשראי, בקרה פנימית שתבטיח הכללת מלוא המידע הרלבנטי שנצבר בעת סקירת ההלוואות - בתהליך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי, ותקשורת ותאום בין כל הגורמים המעורבים בתהליך קביעת דווח ההפרשות להפסדי אשראי.
- ההוראה עתידה להיכנס לתוקף ביום 1 בינואר 2010. בעת יישומה לראשונה של ההוראה - יחולו ההוראות הבאות:
- יימחקו חשבונאית יתרות החובות הבעייתיים, העומדים בקריטריונים, שנקבעו בהוראה - למחיקה חשבונאית.
 - יבוטלו כל הכנסות הריבית שנצברו ליום 1.1.2010 - וטרם נגבו בפועל, בגין חובות פגומים העונים על הקריטריונים שנקבעו בהוראה.
 - הפרשים שיווצרו במועד היישום לראשונה של ההנחיות החדשות - בין יתרת ההפרשות להפסדי אשראי ביום 31 בדצמבר 2009, לבין יתרתן המחושבת על פי ההנחיות החדשות - ייזקפו לסעיף העודפים בהון העצמי.
- הבנק נערך ליישום הכללים החדשים שנכללו בהוראה. הערכות זו כללה:
- הקמת ועדת היגוי עליונה, בראשות החשבונאי הראשי - שנקבע כחבר ההנהלה האחראי לביצוע הפרויקט.
 - מינוי מנהל מיוחד לריכוז וניהול הפרויקט.
 - הקמת צוותי עבודה, בתחומי: מתודולוגיה, חשבונאות, מערכות מידע, בסיסי נתונים, נהלים ובקרה - שיבחנו את ההיבטים השונים, בתחומי אחריותם ויקבעו את הכללים, הפרמטרים ושיטות העבודה - בנושאים שנכללו בהוראה - שיושמו בכנק ויהוו בסיס לאיפיון ופיתוח מערכות המידע הנדרשות ליישום ההוראות.
 - התנעת תהליך לבחירת ספק לביצוע פרויקט "הקמת בסיס נתונים", עליו עתיד להשען הבנק לצורך עריכת ההפרשות על "בסיס קבוצתי".
 - הקמת צוותי קשר עם צוותים מקבילים בחברה האם שיקבעו את דפוסי הפעולה הנחוצים לאיפיון ושדרוג מערכות המידע היעודיות לביצוע הפרויקט.
 - הקמת ועדת מתודולוגיה שהורכבה מצוותים מתחומי האשראי, החשבונאות, מערכות מידע והייעוץ המשפטי - במטרה לקבוע כללים ודרכי פעולה מעשיים פרטניים בנושאים שונים בהם מטפלת ההוראה.

הועדה פעלה ברבע האחרון של שנת 2007 ובתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008, ובתקופה זו קיבלה החלטות בשורה של נושאים וכיניהם:

- מערכת המידע הייעודית שתפותח לצורך יישום ההוראות (הוחלט לאמץ את המערכת המשמשת כיום את החברה האם - שתשודרג ותותאם לכללים שבהוראות החדשות).
- המלצה לביצוע שינוי ארגוני בבנק, הכולל הקמת יחידה חדשה בחטיבה לבנקאות קמעונאית שתתמחה בטיפול בחובות בעייתיים ובהטמעת מערכת המידע החדשה. במסגרת שינוי ארגוני זה - תועבר האחריות לסווג חובות בעייתיים ולקביעת ההפרשות להפסדי אשראי מהסניפים ויחידות האשראי - ליחידה החדשה לטיפול בחובות בעייתיים. לאחר אישור ההמלצה על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק, החלה היחידה לפעול ביום 20.11.2008.
- קבלת החלטות בשורה של נושאים ופרמטרים, שלא הוגדרו במפורש בהוראה, כגון: מאפייני "חובות פגומים", רף תחתון לחובות בעייתיים שההפרשה להפסדי אשראי בגינם תמדד על "בסיס פרטני", מדיניות מחיקות, מדיניות הכרה בהכנסות, הגדרת תזרימי מזומנים, וכו'.
- בגמר הדיונים, הוכן על ידי הועדה טיוטת מסמך: "שיטה עקבית למדידת הפסדי אשראי", כנדרש בהוראה.

מערכת המידע שנבחרה ליישום ההוראות החדשות מהווה אלמנט מרכזי בפרויקט. מכיוון שהבנק החליט להתבסס על מערכת המידע של החברה האם שתשודרג על ידי ותותאם לכללים שנקבעו בהוראה - נדרש לאפיין את השינויים הנדרשים במערכת זו - במשותף על ידי הבנק והחברה האם.

לפיכך, החליט הבנק במהלך שנת 2008 למזג את צוותי העבודה שלו, עם אלו של החברה האם (תוך שילוב תוצרי העבודה שלו עם אלו של החברה האם), ולהשלים את הערכות ליישום ההוראה - במשותף עם החברה האם.

במסגרת זו בוצע סקר פערים משותף, ונבנתה תכנית עבודה ראשונית ליישום הפרויקט - הכוללת איפיון מפורט של השינויים הנדרשים במערכות המידע, גזירת הנתונים הנדרשים לכניית תשתית נתונים לחישוב הפרשה קבוצתית ופרטנית, פיתוח מודל סטטיסטי לחישוב הפרשה קבוצתית, הגדרת בסיסי נתונים לצורך הזנת תחזית תזרימי מזומנים וריבית להוון, ועוד.

לצורך ביצוע הפרויקט נעזרים הבנק והחברה האם בשרותיהן של חברות חיצוניות.

כאמור, פיתוח מערכת המידע הייעודית בפרויקט, מבוצע על ידי החברה האם - שפיתחה ומתפעלת את מרבית מערכות המידע הנמצאות בשימוש הבנק (ראה גם פרק 9 לעיל).

חברת האם מקדישה משאבים ומאמצים רבים לקידום ההערכות ליישום ההוראה, על אף ריבוי המשימות המוטלות עליה, שהבולטת בהן היא ההערכות ליישום פרויקט "באזל 2".

לנוכח תלותו של הבנק בקבלת שרותי מחשוב מחברת האם, בכלל - ובפיתוח מערכת המידע הייעודית הנדרשת ליישום הוראה זו, בפרט - מותנית יכולתו של הבנק להשלים את הערכות ליישום ההוראה - בהשלמת פיתוח המערכת על ידי החברה האם.

מעבר לכך, מכיוון שהבנק טרם גיבש את עמדתו בנושאי המתודולוגיה ובסיסי הנתונים הכלולים בהוראה (לרבות: השיטות לפיצול תיק האשראי, השיטות לקביעת "קבוצות הומוגניות" והתאמת שיעור ההפרשה להפסדי אשראי - לכל אחת מהקבוצות) - לא ניתן להעריך, בשלב זה, את השלכות יישום ההוראה - על תוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד.

ב. איתור והשבת נכסים של נספי השואה

בחודש פברואר 2000 הוקמה על ידי הכנסת ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא: "איתור והשבת נכסים של נספי השואה" - במקביל לועדות בדיקה ואיתור אחרות שהוקמו ברחבי העולם בנושא זה.

בין היתר, בחנה הועדה היבטים הקשורים בכספי לקוחות שהוחרמו על ידי שלטונות המנדט הבריטי במהלך מלחמת העולם השנייה - ובחשבונות בנק רדומים שנותרו בבנקים. עבודת הועדה (שפעלה במשך 4 שנים) כללה גם את הבנק - על אף שהבנק הוקם רק ביום 31 בדצמבר 1971, משום שהבנק רכש בעת הקמתו את הנכסים וההתחייבויות בישראל של סניפי בנק ברקליס אינטרנשיונל בע"מ (להלן: "בנק ברקליס") שפעל בישראל בתקופה שנבדקה על ידי הועדה.

ביום 3 בנובמבר 2004 פרסמה הועדה, דוח המפרט את ממצאי הועדה לגבי כל הבנקים שנבחנו על ידה. הדוח מפרט, בהתייחס לבנק, את העובדות והמסקנות הבאות:

- הועדה בדקה כ-3,400 חשבונות, שהיו לקוחות "בנק ברקליס" - בתקופה הנבדקת.
 - לגבי מרביתם (כ-3,000 חשבונות), קבעה הועדה - כי חשבונות אלו לא השתייכו לנספי שואה, או שלא ניתן היה לקבוע את השתייכותם ברמת ודאות מספקת.
 - לגבי מקצתם (כ-400 חשבונות), נקבע על ידי הועדה - כי קיימת סבירות גבוהה שהכספים שהופקדו בהם השתייכו לנספי שואה, אך מכיוון שהם הוחרמו על ידי שלטונות המנדט הבריטי בזמן מלחמת העולם השנייה - ולא הושבו על ידם (או הושבו ב"ערך חסר") - המדינה היא שנושאת באחריות לכספים ולחוסרים אלו (מכח הסכמים שנחתמו בין המדינה לממשלת בריטניה, עם סיום המנדט הבריטי).
- לפיכך, קבעה הועדה כי לבנק אין כל חבות בגין כספים של לקוחות שנספו בשואה (בשונה מהמסקנות שנקבעו לגבי בנקים אחרים שנבדקו על ידי הועדה).
- במטרה לממש את ממצאי ועדת החקירה הפרלמנטרית (שהתייחסו, כאמור, לכל הבנקים שפעלו בארץ ישראל בתקופת מלחמת העולם השנייה) - הוקמה על ידי המדינה ביום 31 באוגוסט 2006, ה"חברה לאיתור ולהשבת נכסים של נספי השואה בע"מ" (להלן: "החברה").

ביום 21 ביוני 2007 פנתה החברה, באמצעות יועציה המשפטיים, לבנק - בבקשה להמציא לה רשימות של נכסים שבעליהם לא יצרו קשר עם הבנק ממועד פרוץ מלחמת העולם השנייה וכל נתון או מסמך אחר הקשור לנכסים של נספי השואה. פניית החברה מתבססת, בין היתר, על ממצאי ועדת החקירה הפרלמנטרית - ומציינת, כי לאור הממצאים הנ"ל - הבנק מחזיק, או החזיק בכ-400 חשבונות השייכים לכאורה לנספי השואה. לאור זאת, ציינה החברה, כי יש כוונתה להעריך את חבותו של הבנק בנושא זה ולדרוש את פרעונה.

ביום 21 בנובמבר 2007 (במענה לתגובת הבנק מיום 21.7.2007 הדוחה את טענות החברה, לפיהן - הבנק מחזיק בנכסים השייכים לנספי השואה) - הודיעה החברה שנית, על כוונתה להעביר לבנק דרישת תשלום בגין חבות הבנק לחברה מכח הוראות חוק: "נכסים של נספי שואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשס"ו - 2005".

ביום 27 באוקטובר 2008 העבירה החברה לבנק דרישה לתשלום חוב בסך של 5.7 מיליון ש"ח (משוערך ליום 30.9.2008), בגין חבות המיוחסת לבנק, ונובעת לכאורה מנכסים של נספי השואה שהיו בעבר ברשות "בנק ברקליס".

מבדיקת דרישת התשלום, עולה - כי היא מבוססת על הנחות בלתי סבירות הנוגעות להתנהלות הבנקאית של בנק ברקליס בתקופה שקדמה למלחמת העולם השנייה ואחריה, כגון:

- הנחה, לפיה - בנק ברקליס לא שילם ריבית ראויה למפקידים, בארבע השנים שקדמו למלחמת העולם השנייה.
- הנחה, לפיה - כספים שהוחרמו והוחזרו לאחר מלחמת העולם השנייה על ידי שלטונות המנדט הבריטי (לבקשת הלקוחות מהם הוחרמו הכספים), באמצעות הבנק - נותרו בבנק ולא הושבו על ידו לבעליהם החוקיים.

עד כה לא העבירה החברה לידי הבנק אסמכתאות כלשהן המבססות הנחות אלו. לאור האמור לעיל, ומאחר ונקבע על ידי הועדה בשעתו, כי הבנק אינו מחזיק בנכסים השייכים לנספי שואה - הודיע הבנק לחברה ביום 27 בנובמבר 2008 (בתגובה לדרישת התשלום של החברה), כי הוא חולק מכל וכל על ההנחות שנכללו בבסיס הדרישה, ולפיכך אין לו כל חבות בנושא זה.

עד כה טרם נתקבלה תגובת החברה לתשובת הבנק.

17. בקרות ונהלים לגבי דוח כספי

א. בקרות לגבי הגילוי בדוחות הכספיים

לאור השערוריות החשבונאיות שנחשפו בארה"ב לפני מספר שנים, נחקק בארה"ב חוק סרבנס אוקסלי (Sarbanes-Oxley), שנועד לשפר את הדיוק, האמינות והשקיפות בדוחות הכספיים של החברות הציבוריות. המפקח על הבנקים אימץ את הוראות החוק המחייב, בין היתר (בסעיף 302), את המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של כל תאגיד בנקאי, להצהיר אישית - במסגרת הדוחות הכספיים - הצהרות (הכלולות בדוחות אלו) לגבי הגילוי הנכלל בדוחות, בהסתמך על סקירת הדוחות הכספיים והערכת יעילות הבקורות והנהלים לגבי המידע שנכלל בדוחות.

ביום 28 בספטמבר 2008 - פורסמה על ידי בנק ישראל הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 309 העוסקת הן בבקורות והנהלים לגבי הגילוי (סעיף 302 S.O.X) והן בבקרה הפנימית על דוח כספי (סעיף 404 SOX - ראה סעיף ב' להלן). ההוראה קובעת ככל הנוגע לבקורות והנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים הרבעוניים, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקרות ונהלים לגבי הגילוי על דוח כספי.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תעריך בשיתוף המנהל הכללי והחשבונאי הראשי, את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים, לסוף כל רבעון.

במטרה ליישם הוראות אלו, נבחנו על ידי הבנק - בסיוע חברת יעוץ חיצונית - תהליכי הפקת והעברת המידע - הקשור לדוחות הכספיים - ביחידות השונות של הבנק ונבדקו הבקורות הקיימות בתהליכים אלו. במסגרת בחינה זו מופו תהליכי העברת המידע ותועדו במפורט - לרבות תהליכי הבקרה המיושמים בתהליכים אלו. קיומן של בקורות אלו ותקפותן נבחנות ביחידות השונות של הבנק מידי רבעון. בנוסף, הוקמה בבנק "ועדת גילוי" בראשות המנהל הכללי הכוללת את כל חברי הנהלת הבנק. הועדה מתכנסת אחת לרבעון ודנה בנושאים שונים שהתעוררו במהלך פעילותו העסקית של הבנק, שעשויה להיות להם השלכה על הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים.

ב. בקרה פנימית על דוח כספי

בהמשך להנחיות שהוצאו על ידי המפקח על הבנקים בנושא הצהרות ההנהלה לגבי הגילוי בדוחות הכספיים של תאגידים בנקאיים - המבוססות על סעיף 302 בחוק Sarbanes-Oxley (ראה סעיף א', לעיל) - פרסם המפקח על הבנקים, בחודש דצמבר 2005, הוראה בדבר: "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דוח כספי", המבוססת על סעיף 404 בחוק האמור.

בהמשך לכך - פרסם בנק ישראל ביום 28 בספטמבר 2008 את הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 - הקובעת את חובות הנהלת התאגיד הבנקאי הן לגבי הבקרות והנהלים לגבי הגילוי (סעיף 302 - S.O.X) והן לגבי הבקרה הפנימית על דוח כספי (סעיף 404 - S.O.X).

ההוראה קובעת, ככל הנוגע לבקרה הפנימית על דוח כספי, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקרה פנימית על דוח כספי.
- הנהלת התאגיד תעריך מדי רבעון - כל שינוי בבקרה הפנימית של התאגיד הבנקאי על דוח כספי שיש לו השפעה מהותית, או שצפוי להשפיע באופן מהותי - על הבקרה הפנימית של התאגיד הבנקאי על דוח כספי.

לצורך יישום ההוראה בוצעה על ידי הבנק הערכות מיוחדות (בשיתוף חברת האם) בסיוע חברת ייעוץ חיצונית. במסגרת הערכות זו, נסקרו התהליכים העסקיים בבנק - המשליכים על הדוח הכספי, תועדו הבקרות הקיימות בכל אחד מתהליכים אלו והוערכה רמת "החשיפה השווייט" של הבנק ל"סיכונים דוח כספי" בתהליכים האמורים. בסיום שלבי הסקירה והתעוד כאמור - נערכו בדיקות מקיפות להערכת מידת האפקטיביות של הבקרה הפנימית.

בתקופת הדוח ערך הבנק, בסיוע יועצים חיצוניים, בדיקות מדגמיות לתיקוף מערך הבקרה הפנימית על דוח כספי. הבדיקות כללו: עדכון התיעוד הקיים בגין תהליכים עסקיים המשליכים על דוח כספי, סקירת הבקרות הקיימות בגין תהליכים אלו, סקירת בקרות חדשות שנוספו בתקופת הדוח.

ג. הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי

בהתבסס על בחינת הבקרות הקיימות בתהליכי הפקת והעברת המידע הקשורים לדוח הכספי, ועל תוצאות הדיונים שנערכו ב"ועדת הגילוי", העריכה הנהלת הבנק בשיתוף המנהל כללי והחשבונאי הראשי של הבנק את האפקטיביות של הבקרות והנהלים בתקופה המכוסה בדוח זה - לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק, הסיקו - כי לתום תקופה זו, הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק - הינן אפקטיביות כדי: לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הרבעוני, בהתאם להוראות הדוח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ד. שינויים בבקרה הפנימית

בשנים האחרונות מיישם הבנק מהלך אסטרטגי, במסגרתו מוסבות מערכות מידע מקומיות ששימשו את הבנק בעבר - ומוחלפות במערכות מקבילות של החברה האם. בתקופת הדוח הטמיע הבנק מערכות מידע מקומיות הקשורות לדוח כספי, כדלקמן:

- מערכת הספר הראשי (G.L) - המהווה את המערכת המרכזית לניהול ספרי הבנק ולהפקת דוחות כספיים, שהחליפה את מערכת המידע המקומית ששימשה את הבנק בנושא זה בשנים האחרונות.

• מערכת לניהול ודווח על חובות בעייתיים והפרשות לחובות מסופקים (מערכת "חותם") שהוטמעה בסניפים, יחידות המטה בתחום האשראי, יחידות לטיפול באשראים מיוחדים - שהחליפה את מערכת המידע המקומית ששימשה את הבנק לצרכי דווח בלבד בתחום זה.

המערכות החדשות משפרות את תהליכי זרימת הנתונים הכספיים, יכולות התחקור של נתונים אלו, מכילות מידע מפורט יותר (במערכת הספר הראשי) - ומשפרות את הבקורות הקיימות בדווח וניהול החובות הבעייתיים (במערכת חותם).

במהלך הטמעת המערכות הנ"ל ננקטו על ידי הבנק אמצעי בקרה שנועד להבטיח את הסבתן הנאותה של מערכות אלו. הטמעת המערכות הנ"ל הייתה כרוכה בשינויים ארגוניים ושינויים בתהליכי העבודה. לפיכך, נכללו בתהליכי העבודה החדשים מנגנוני בקרה שנועדו להבטיח את נאותות המידע המופק באמצעות מערכות אלו.

מעבר לאמור לעיל לא ארעו במהלך הרבעון שמסתיים ביום 31.3.2009, שינויים כלשהם בבקרה הפנימית של הבנק על דווח כספי אשר השפיעו באופן מהותי, או שסביר שצפויים להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דווח כספי.

18. שינויים בדירקטוריון

- ביום 28.2.2009 סיים מר מאיר שביט* את כהונתו בדירקטוריון הבנק.
- ביום 15.3.2009 מונה מר אבי אקשטיין* כחבר בדירקטוריון הבנק.

*דירקטור חיצוני

יעקב טננבאום
מנהל כללי

שלמה זהר
יו"ר הדירקטוריון

26 במאי, 2009

נתונים כספיים עיקריים

שעור השניוני באחוזים	לשלושה חודשים שנסתיימו ביום	
	31.3.2008 מיליוני ש"ח	31.3.2009 מיליוני ש"ח
(13.2)	167	145
9.1	33	36
25.0	*76	95
3.2	*158	163
(21.2)	52	41
(23.5)	34	26

רווח ורווחיות

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
 הפרשה לחובות מסופקים
 הכנסות תפעוליות ואחרות
 הוצאות תפעוליות ואחרות
 רווח מפעולות רגילות לפני מסים
 רווח נקי

שעור השניוני לעומת				
31.12.2008	31.3.2008	31.12.2008	31.3.2008	31.3.2009
באחוזים	באחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
4.4	12.8	20,384	18,864	21,278
(0.9)	7.0	14,326	13,276	14,202
39.7	11.3	2,098	2,632	2,930
5.4	13.7	17,037	15,801	17,963
6.7	12.2	1,479	1,407	1,578

מאזן - סעיפים עיקריים

סך כל המאזן
 אשראי לציבור
 ניירות ערך
 פקדונות הציבור
 הון עצמי

31.12.2008	31.3.2008	31.3.2009
באחוזים	באחוזים	באחוזים
7.3	7.5	7.4
12.7	12.9	12.8
70.3	70.4	66.7
83.6	83.8	84.4
50.4	*48.1	58.3
32.7	31.0	39.4
0.9	1.0	1.0
2.8	2.8	2.1
10.3	10.2	7.1

יחסים פיננסיים עיקריים

הון עצמי לסך מאזן
 הון לרכיבי סיכון
 אשראי לציבור לסך המאזן
 פקדונות הציבור לסך המאזן
 הכנסות תפעוליות להוצאות תפעוליות
 הכנסות תפעוליות לסך ההכנסות
 הפרשה לחובות מסופקים מתוך האשראי לציבור**
 מרווח פיננסי כולל**
 תשואת הרווח הנקי להון העצמי**

* סוג מחדש

** על בסיס שנתי

סקירת הנהלה

שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹

בסכומים מדווחים

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 31 במרס							
2008				2009			
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸				שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח	נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים
	7.62	200	10,818		4.85	146	12,236
		2	237			2	334
7.55		202	11,055	4.78		148	12,570
	(3.22)	(83)	10,481		(1.09)	(31)	11,555
		(1)	85			(1)	179
(3.22)		(84)	10,566	(1.10)		(32)	11,734
4.33	4.40			3.68	3.76		
	6.47	65	4,096		1.75	18	4,242
		1	21			-	-
6.49		66	4,117	1.75		18	4,242
	(5.50)	(43)	3,174		(0.54)	(5)	3,415
		(19)	438			(22)	561
(7.06)		(62)	3,612	(2.70)		(27)	3,976
(0.57)	0.97			(0.95)	1.21		
	(19.74)	(141)	2,628		42.41	253	2,737
		(41)	2,051			103	1,767
(14.64)		(182)	4,679	35.58		356	4,504
	21.69	166	2,802		(40.43)	(262)	2,955
		29	1,816			(75)	1,488
15.85		195	4,618	(34.00)		(337)	4,443
1.21	1.95			1.58	1.98		
	2.87	124	17,542		8.97	417	19,215
		(38)	2,309			105	2,101
1.76		86	19,851	10.16		522	21,316
	0.98	40	16,457		(6.81)	(298)	17,925
		9	2,339			(98)	2,228
1.04		49	18,796	(8.10)		(396)	20,153
2.80	3.85			2.06	2.16		

מטבע ישראלי לא צמוד

נכסים^{4, 4A}
 השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
 סה"כ נכסים
 התחייבויות^{4A}
 השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
 סה"כ התחייבויות
 פער הריבית

מטבע ישראלי צמוד למדד

נכסים^{4, 4A}
 השפעת נגזרים ALM
 סה"כ נכסים
 התחייבויות^{4A}
 השפעת נגזרים ALM
 סה"כ התחייבויות
 פער הריבית

מטבע חוץ⁵

נכסים^{4, 4A}
 השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
 סה"כ נכסים
 התחייבויות^{4A}
 השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
 סה"כ התחייבויות
 פער הריבית

סך הכל

נכסים כספיים שהניבו הכנסות
 מימון^{4, 4A}
 השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
 סה"כ נכסים
 התחייבויות כספיות
 שגרמו הוצאות מימון^{4A}
 השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
 סה"כ התחייבויות
 פער הריבית

סקירת הנהלה (המשך)

שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹ (המשך)

בסכומים מדווחים

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 31 במרס

2008				2009			
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸				שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸			
כולל השפעת נגזרים ³	ללא השפעת נגזרים	הכנסות (הוצאות) מימון	יתרה ממוצעת ²	כולל השפעת נגזרים ³	ללא השפעת נגזרים	הכנסות (הוצאות) מימון	יתרה ממוצעת ²
אחוזים	מיליוני ש"ח			אחוזים	מיליוני ש"ח		
	135				126		סך הכל הכנסות מימון מנכסים כספיים נטו, לרבות נגזרים הכנסות מימון אחרות: בגין אופציות
	5			(4)			בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (לא כולל אופציות, נגזרים בגידור, ב-ALM ונגזרים משובצים שהופרדו) עמלות מעסקי מימון והכנסות מימון אחרות ⁶
	1			-			רווח מפעולות מימון לפני ההפרשה לחובות מסופקים
	26			23			הפרשה לחובות מסופקים (לרבות הפרשה כללית ונוספת)
	167			145			רווח מפעילות מימון לאחר ההפרשה לחובות מסופקים
	(33)			(36)			
	134			109			
	17,542			19,215			סך הכל נכסים כספיים שהניבו הכנסות מימון ⁴
	43			39			נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ⁷
	131			108			נכסים כספיים אחרים ⁴
	(70)			(59)			הפרשה כללית והפרשה נוספת לחובות מסופקים
	17,646			19,303			סך כל הנכסים הכספיים
	16,457			17,925			סך הכל התחייבויות כספיות שגרמו הוצאות מימון ⁴
	73			166			התחייבויות הנובעות ממכשירים נגזרים ⁷
	222			200			התחייבויות כספיות אחרות ⁴
	16,752			18,291			סך כל ההתחייבויות הכספיות
	894			1,012			סך הכל עודף נכסים כספיים על התחייבויות כספיות
	575			566			נכסים לא כספיים
	(87)			(60)			התחייבויות לא כספיות
	1,382			1,518			סך כל האמצעים ההוניים

סקירת הנהלה (המשך)

שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹ (המשך)

לשלושה חודשים שנתיים ביום 31 במרס							
2008				2009			
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸				שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון		נגזרים ³	נגזרים	מימון	
מיליוני \$ ארה"ב				מיליוני \$ ארה"ב			
אחוזים				אחוזים			
	4.50	*8	710	3.22	5	675	
		9	555		7	436	
5.31		17	1,265	4.60	12	1,111	
	(2.85)	(5)	757	(1.28)	(2)	729	
		(7)	491		(7)	367	
(4.01)		(12)	1,248	(3.35)	(9)	1,096	
1.30	1.65			1.25	1.94		

מטבע חוץ נומינלי ב-\$ ארה"ב⁵:

נכסים⁴

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³

סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³

סה"כ התחייבויות

פער הריבית

* הוצג מחדש

הערות לגבי הנתונים בדבר שיעורי הכנסה והוצאה

1. הנתונים בלוח זה ניתנים לפני ולאחר השפעת מכשירים נגזרים (לרבות השפעות חוץ מאזניות של מכשירים נגזרים).
2. על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולאחר ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות ספציפיות לחובות מסופקים.
3. מכשירים נגזרים מגדרים, נגזרים משובצים שהופרדו ונגזרים (ALM) המהווים חלק ממערך ניהול נכסים והתחייבויות של הבנק (למעט אופציות).
4. מהיתרה הממוצעת של הנכסים נוכחה (נוספה) היתרה הממוצעת של רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות חוב זמינות למכירה, הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בסך של 3.1, (39.7) -0.007 מיליוני ש"ח, במגזרים: הלא צמוד, צמוד מדד והמט"ח, בהתאמה.
4. למעט מכשירים נגזרים.
5. לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
6. לרבות רווחים והפסדים ממכירת השקעות באגרות חוב ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב למסחר.
7. יתרות מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים (לא כולל יתרות חוץ מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים).
8. שיעור התשוואה על בסיס שנתי.

החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 במרס 2009

בסכומים מדווחים

מ-3 ועד 5 שנים	מ-3 ועד שנים	מ-3 ועד שנה	מחודש ועד 3 חודשים	עם דרישה ועד 3 חודשים	מיליוני ש"ח
					מטבע ישראלי לא צמוד
-	33	310	953	11,403	סך הכל נכסים
151	251	1,136	1,121	10,003	סך הכל התחייבויות
(151)	(218)	(826)	(168)	1,400	הפרש
10	12	86	39	-	השפעת עסקאות עתידיות
(141)	(206)	(740)	(129)	1,400	החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
184	325	531	1,271	1,400	החשיפה המצטברת במגזר
					מטבע ישראלי צמוד למדד
810	1,736	601	125	174	סך הכל נכסים
476	1,223	684	107	31	סך הכל התחייבויות
334	513	(83)	18	143	הפרש
(35)	(38)	(118)	-	-	השפעת עסקאות עתידיות
299	475	(201)	18	143	החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
734	435	(40)	161	143	החשיפה המצטברת במגזר
					מטבע חוץ**
10	44	402	496	1,882	סך הכל נכסים
20	32	324	897	1,884	סך הכל התחייבויות
(10)	12	78	(401)	(2)	הפרש
(5)	(6)	16	326	-	השפעת עסקאות עתידיות
(15)	6	94	(75)	(2)	החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
8	23	17	(77)	(2)	החשיפה המצטברת במגזר
					חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית
820	1,813	1,313	1,574	13,459	סך הכל נכסים***
					יתרות חוב הנובעות מעסקאות בכרטיסי אשראי
					סה"כ נכסים במאזן
647	1,506	2,144	2,125	11,918	סך הכל התחייבויות***
					זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
					סה"כ התחייבויות במאזן
173	307	(831)	(551)	1,541	הפרש
(30)	(32)	(16)	365	-	השפעת עסקאות עתידיות
143	275	(847)	(186)	1,541	החשיפה לשינויים בשיעורי ריבית במגזר
926	783	508	1,355	1,541	החשיפה המצטברת במגזר

- נתונים מלאים על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מציגים את הערך הנוכחי של זרמים עתידיים כשהם מהווים לפי שיעור התשואה הפנימי של הסעיף המאזני. הזרמים העתידיים שהונו כאמור, כוללים ריבית שתצטבר עד למועד הפרעון, או עד למועד שינוי הריבית, המוקדם שבהם.
- השפעת עסקאות גידור כלולה בסך כל הנכסים או סך ההתחייבויות לפי העניין.

31.3.2008		31.3.2009		ללא תקופת לפי מידת פרעון* הגביה			מעל	מ-10 ועד	מ-5 ועד
שיעור תשואה פנימי	ממוצע	שיעור תשואה פנימי	ממוצע	סך הכל	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
שנים	אחוזים	שנים	אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
0.11	6.07	0.11	4.60	12,944	-	245	-	-	-
0.25	2.32	0.25	1.65	12,714	-	-	3	26	23
(0.14)	3.75	(0.14)	2.95	230	-	245	(3)	(26)	(23)
				194	-	-	-	29	18
				424	-	245	(3)	3	(5)
				424	-	424	179	182	179
3.36	5.04	3.46	3.96	4,599	-	-	20	169	964
3.45	3.65	3.38	3.63	3,409	-	-	-	212	676
(0.09)	1.39	0.08	0.33	1,190	-	-	20	(43)	288
				(514)	-	-	-	(172)	(151)
				676	-	-	20	(215)	137
				676	-	676	676	656	871
0.31	4.36	0.34	3.91	2,864	-	-	-	16	14
0.31	3.59	0.33	3.32	3,205	-	-	-	23	25
-	0.77	0.01	0.59	(341)	-	-	-	(7)	(11)
				318	-	-	-	(16)	3
				(23)	-	-	-	(23)	(8)
				(23)	-	(23)	(23)	(23)	-
0.85	-	0.90	-	20,988	-	826	20	185	978
				290					
				21,278					
0.86	-	0.81	-	19,410	-	82	3	261	724
				290					
				19,700					
(0.01)	-	0.09	-	1,578	-	744	17	(76)	254
				-	-	2	-	(159)	(130)
				1,578		746	17	(235)	124
				1,578		1,578	832	815	1,050

* בטור "ללא תקופת פרעון" מוצגות יתרות מאזניות.
 ** פעילות מקומית, לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
 *** כולל נכסים והתחייבויות לא כספיים המוצגים בטור "ללא תקופת פרעון".

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

31 במרס 2009					
סיכון אשראי מאזני ¹	סיכון אשראי חוץ מאזני ²	סיכון אשראי כולל לציבור	ההוצאה בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים ³	יתרות חובות בעייתיים ³	
285	102	387	1	20	חקלאות
2,127	1,224	3,351	8	159	תעשייה
1,443	2,177	3,620	6	389	בינוי
1,115	416	1,531	-	52	נדל"ן
157	51	208	-	1	חשמל ומים
2,101	880	2,981	5	151	מסחר
230	50	280	-	23	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
764	189	953	-	20	תחבורה ואחסנה
177	87	264	-	5	תקשורת ושרותי מחשב
789	552	1,341	-	21	שירותים פיננסיים
1,188	391	1,579	3	87	שירותים עסקיים אחרים
320	191	511	-	27	שירותים ציבוריים וקהילתיים
1,216	208	1,424	-	43	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
2,076	330	2,406	12	176	אנשים פרטיים - אחר
820	62	882	-	175	בגין פעילות לווים בחו"ל
14,808	6,910	21,718	35	1,349	סך הכל
					סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:
28	12	40	-	1	תנועות ההתיישבות ⁴
38	27	65	-	11	רשויות מקומיות ⁵

1. אשראי לציבור בסך 14,261 מיליון ש"ח, וכן השקעות באגרות חוב של הציבור בסך 537 מיליון ש"ח ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 10 מיליון ש"ח.
2. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
3. יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
4. קיבוצים ומושבים, ארגונים אזרחיים וארציים ותאגידים שבשליטת תנועות ההתיישבות.
5. לרבות תאגידיים בשליטתם.

סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים) (המשך)

31 במרס 2008

הוצאה בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים	יתרות חובות בעייתיים*3	סיכון אשראי כולל לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני*4	סיכון אשראי מאזני ¹	
-	5	355	102	253	חקלאות
3	133	3,598	1,339	2,259	תעשייה
16	605	2,555	1,324	1,231	בינוי
-	87	1,676	698	978	נדל"ן
-	2	251	61	190	חשמל ומים
10	169	3,017	1,057	1,960	מסחר
-	9	256	39	217	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
-	18	1,008	199	809	תחבורה ואחסנה
-	6	232	118	114	תקשורת ושרותי מחשב
(2)	18	1,268	551	717	שירותים פיננסיים
4	78	1,685	543	1,142	שירותים עסקיים אחרים
1	25	633	289	344	שירותים ציבוריים וקהילתיים
-	38	1,180	180	1,000	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
3	142	2,390	384	2,006	אנשים פרטיים - אחר
-	9	976	316	660	בגין פעילות לווים בחו"ל
35	1,344	21,080	7,200	13,880	סך הכל
					סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:
-	2	51	18	33	תנועות ההתיישבות ⁴
-	12	64	24	40	רשויות מקומיות ⁵

1. אשראי לציבור בסך 13,337 מיליון ש"ח, וכן השקעות באגרות חוב של הציבור בסך 532 מיליון ש"ח ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 11 מיליון ש"ח.
2. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
3. יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
4. קיבוצים ומושבים, ארגונים אזורים וארציים ותאגידים שבשליטת תנועות ההתיישבות.
5. לרבות תאגידים בשליטתם.

סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקי.

* הוצג מחדש.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים) (המשך)

31 בדצמבר 2008

ההוצאה בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים	יתרות חובות בעייתיים ³ *	סיכון אשראי כולל לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני ² *	סיכון אשראי מאזני ¹	
-	23	376	81	295	חקלאות
15	160	3,394	1,237	2,157	תעשייה
34	386	3,471	2,063	1,408	בינוי
-	59	1,745	637	1,108	נדל"ן
-	2	239	59	180	חשמל ומים
33	174	3,044	813	2,231	מסחר
-	8	272	101	171	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
6	38	953	196	757	תחבורה ואחסנה
2	3	270	89	181	תקשורת ושרותי מחשב
(5)	20	1,339	596	743	שירותים פיננסיים
15	70	1,688	440	1,248	שירותים עסקיים אחרים
2	27	478	176	302	שירותים ציבוריים וקהילתיים
(1)	41	1,389	197	1,192	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
27	155	2,503	331	2,172	אנשים פרטיים - אחר
-	180	877	96	781	בגין פעילות לווים בחו"ל
128	1,346	22,038	7,112	14,926	סך הכל
					סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:
-	2	41	15	26	תנועות ההתיישבות ⁴
-	*11	65	31	34	רשויות מקומיות ⁵

1. אשראי לציבור בסך 14,385 מיליון ש"ח, וכן השקעות באגרות חוב של הציבור בסך 533 מיליון ש"ח ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 8 מיליון ש"ח.
2. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
3. יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
4. קיבוצים ומושבים, ארגונים אזוריים וארציים ותאגידים שבשליטת תנועות ההתיישבות.
5. לרבות תאגידים בשליטתם.

סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

* הוצג מחדש.

חשיפות למדינות - זרות על בסיס מאוחד⁽¹⁾

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות

מועד הפרעון של החשיפה המאזנית		חשיפה מאזנית מעבר לגבול					סך כל החשיפה למדינות זרות:
מעל שנה	עד שנה	חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾	יתרת חובות בעייתיים ⁽³⁾	סך הכל			
				מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
78	730	154	5	808	175	633	• ליום 31.3.09:
103	747	138	4	850	192	658	• ליום 31.12.08:

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערביות ובטחונות נזילים. ליום 31.3.2009 לא היתה לבנק חשיפת אשראי בגין מדינה בודדת, בשיעור העולה על 1% מסך נכסי הבנק (31.12.2008 - זהה).

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה.

(3) יתרת חובות בעייתיים, בניכוי חובות המכוסים בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים. לא כולל רכיבי סיכון חוץ מאזניים.

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן עולה על 0.75% מסך נכסי הבנק

ליום 31.3.2009 לא קיימות בבנק חשיפות אשראי בגין מדינות - כנ"ל - ששיעור כל אחת מהן עולה על 0.75% מסך נכסי הבנק. ליום 31.12.2008 היתה לבנק חשיפה כנ"ל בגין שתי מדינות (בריטניה והולנד) שהסתכמה בסך של 318 מיליון ש"ח.

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות

ליום 31.3.2009 לא הייתה לבנק חשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות.

הצהרה (Certification)

אני, יעקב טננבאום, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") ליום 31 במרס 2009 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דוח כספי, וכן:
 - 4.1 קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
 - 4.2 קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
 - 4.3 הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - 4.4 גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - 5.1 את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - 5.2 כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

הצהרה (Certification)

אני, אבי רישפן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") ליום 31 במרס 2009 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דוח כספי, וכן:
 - 4.1 קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
 - 4.2 קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
 - 4.3 הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - 4.4 גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה, שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - 5.1 את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - 5.2 כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של בנק מרכנתיל דיסקונט בערכון מוגבל והחברות הבנות שלו (להלן - "הבנק"), הכולל את המאזן התמציתי ביניים המאוחד ליום 31 במרס 2009 ואת הדוחות התמציתיים ביניים המאוחדים על רווח והפסד, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך.

הדירקטוריון והנהלה אחראים לעריכה ולהצגה של מידע כספי לתקופת ביניים זו בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות "דיווח כספי לתקופות ביניים" ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופת ביניים זו בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה 1 של לשכת רואי חשבון ישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות" ותקן סקירה שיישמו בסקירה של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבירורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מביעים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

בכבוד רב,

זיו האפט	סומך חייקין
רואי חשבון	רואי חשבון

מבקרים משותפים

26 במאי 2009

תמצית מאזנים מאוחדים

בסכומים מדווחים
(במיליוני שקלים חדשים)

2008 בדצמבר 31 (מבוקר)	2008 במרס 31 (בלתי מבוקר)	2009 במרס 31 (בלתי מבוקר)	
			נכסים
3,396	2,378	3,604	מזומנים ופקדונות בבנקים
2,098	2,632	2,930	ניירות ערך
14,326	13,276	14,202	אשראי לציבור
9	9	-	אשראי לממשלה
76	74	74	השקעה בחברות כלולות
344	342	343	בניינים וציוד
135	153	125	נכסים אחרים
20,384	18,864	21,278	סך הכל נכסים
			התחייבויות והון
17,037	15,801	17,963	פקדונות הציבור
427	270	342	פקדונות מבנקים
45	47	50	פקדונות הממשלה
636	692	608	כתבי התחייבות נדחים
760	647	737	התחייבויות אחרות
18,905	17,457	19,700	סך הכל התחייבויות
1,479	1,407	1,578	הון עצמי
20,384	18,864	21,278	סך הכל התחייבויות והון

אבי רישפן
סמנכ"ל בכיר, חשבונאי ראשי

יעקב טננבאום
מנהל כללי

שלמה זהר
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 26 במאי 2009
באורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות רווח והפסד מאוחדים

לתקופות שנסתיימו ביום 31 במרס

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 31 במרס		
	2008	2009	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
681	167	145	רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
123	33	36	הפרשה לחובות מסופקים
558	134	109	רווח מפעילות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים
			הכנסות תפעוליות ואחרות
			עמלות
*322	*76	85	רווח מהשקעות במניות, נטו
9	-	-	הכנסות אחרות
*-	*-	10	סך הכל הכנסות תפעוליות ואחרות
331	76	95	
			הוצאות תפעוליות ואחרות
			משכורות והוצאות נלוות
378	*95	95	אחזקה ופחת בניינים וציוד
106	25	29	הוצאות אחרות
173	38	39	סך הכל הוצאות תפעוליות ואחרות
657	158	163	
			רווח מפעולות רגילות לפני מיסים
232	52	41	הפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות
87	18	15	רווח מפעולות רגילות לאחר מס
145	34	26	חלק הבנק בתוצאות הפעולות נטו, של חברות כלולות לאחר מס
3	1	-	
148	35	26	רווח נקי מפעולות רגילות
-	(1)	-	הפסד מפעולות בלתי רגילות, נטו
148	34	26	רווח נקי
			רווח למניה (באלפי שקלים חדשים)
			• מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב
1.19	0.28	0.21	רווח נקי מפעולות רגילות
-	(0.01)	-	הפסד מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס
1.19	0.27	0.21	סך הכל
			• מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב
0.12	0.03	0.02	רווח נקי מפעולות רגילות
-	-	-	הפסד מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס
0.12	0.03	0.02	סך הכל

* סווג מחדש

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות על השינויים בהון העצמי

בסכומים מדווחים
(במיליוני שקלים חדשים)

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 31 במרס 2009 (בלתי מבוקר)					
הון מניות נפרע	קרנות הון	סך הכל הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר*	יתרת רווח	סך הכל הון עצמי
51	152	203	(16)	1,292	1,479
-	-	-	118	-	118
-	-	-	(4)	-	(4)
-	-	-	(41)	-	(41)
-	-	-	-	26	26
51	152	203	57	1,318	1,578

יתרה לתחילת התקופה (מבוקר)
התאמות בגין הצגת ניירות ערך
זמינים למכירה לפי שווי הוגן;
התאמת ערך
נזקף לרווח והפסד בגין מימושים
השפעת המס המתייחס
רווח נקי לתקופה
יתרה לסוף התקופה

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 31 במרס 2008 (בלתי מבוקר)					
הון מניות נפרע	קרנות הון	סך הכל הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר*	יתרת רווח	סך הכל הון עצמי
51	152	203	16	1,144	1,363
-	-	-	27	-	27
-	-	-	(11)	-	(11)
-	-	-	(6)	-	(6)
-	-	-	-	34	34
51	152	203	26	1,178	1,407

יתרה לתחילת התקופה (מבוקר)
התאמות בגין הצגת ניירות ערך
זמינים למכירה לפי שווי הוגן;
התאמת ערך
נזקף לרווח והפסד בגין מימושים
השפעת המס המתייחס
רווח נקי לתקופה
יתרה לסוף התקופה

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008 (מבוקר)					
הון מניות נפרע	קרנות הון	סך הכל הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר*	יתרת רווח	סך הכל הון עצמי
51	152	203	16	1,144	1,363
-	-	-	(56)	-	(56)
-	-	-	(17)	-	(17)
-	-	-	22	-	22
-	-	-	19	-	19
-	-	-	-	148	148
51	152	203	(16)	1,292	1,479

יתרה לתחילת השנה
התאמות בגין הצגת ניירות ערך
זמינים למכירה לפי שווי הוגן;
התאמת ערך
נזקף לרווח והפסד בגין מימושים
נזקף לרווח והפסד בגין ירידת ערך
השפעת המס המתייחס
רווח נקי לשנה
יתרה לסוף לשנה

* מהווה "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות על תזרימי המזומנים - מאוחדים

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 31 במרס	
2008	2009	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
		תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
148	26	רווח נקי לתקופה
290	(2)	התאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעולות (נספח א')
438	24	מזומנים נטו מפעילות שוטפת
		תזרימי מזומנים לפעילות בנכסים
28	(52)	פקדונות בבנקים, נטו
(1,801)	(874)	רכישת ניירות ערך זמינים למכירה
1,991	105	תמורה ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה
250	51	תמורה מפדיון ניירות ערך זמינים למכירה
25	(4)	ניירות ערך למסחר, נטו
(1,384)	91	אשראי לציבור, נטו
-	9	אשראי לממשלה, נטו
2	2	דיבידנד שהתקבל מחברה מוחזקת
(48)	(11)	רכישת בניינים וציוד
(937)	(683)	מזומנים נטו לפעילות בנכסים
		תזרימי מזומנים מפעילות בהתחייבויות ובהון
1,301	926	פקדונות מהציבור, נטו
85	(85)	פקדונות מבנקים, נטו
(5)	5	פקדונות מהממשלה, נטו
(157)	(31)	פרעון כתבי התחייבות נדחים
1,224	815	מזומנים נטו מפעילות בהתחייבויות ובהון
725	156	גידול במזומנים
1,891	2,616	יתרת מזומנים לתחילת השנה
2,616	2,772	יתרת מזומנים לסוף התקופה

נספחים לתמצית דוחות על תזרימי המזומנים - מאוחדים

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 31 במרס	
2008	2009	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
		נספח א' - התאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעולות
(3)	-	חלקו של הבנק ברווחים, נטו, של חברות מוחזקות
45	12	פחת והפחתות
126	37	הפרשה לחובות מסופקים
(69)	3	ריבית, נטו, ורווח ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה
(1)	(1)	רווח שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר
24	-	הפרשה לירידת ערך השקעות
17	(20)	מסים נדחים, נטו
(3)	(6)	גידול ביעודה לפיצוי פרישה, נטו
64	3	התאמת ערכם של כתבי התחייבות נדחים
		שינויים בסעיפים מאזניים
(26)	(13)	נכסים אחרים
116	(17)	התחייבויות אחרות
290	(2)	סה"כ התאמות למזומנים מפעולות
		נספח ב' - פעולות שלא במזמן
1	1	רכישת בניינים וציוד
36	-	השאלת ניירות ערך

1. מדיניות חשבונאית

א. כללי

- (1) דוחות הביניים נערכו על פי כללי דיווח מקובלים, המיושמים כמתחייב לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים.
- (2) דוחות הביניים הנ"ל ערוכים (בכפוף לאמור להלן) לפי אותם כללי חשבונאות שלפיהם נערכו הדוחות הכספיים המבוקרים ליום 31 בדצמבר 2008. יש לעיין בהם יחד עם הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008 והבאורים המצורפים להם.

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישום

- (1) בחודש דצמבר 2006, פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 23, בדבר "הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה". תקן זה מחליף את תקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדוחות הכספיים), התשנ"ו - 1996, שאומצו בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים. התקן קובע כי נכסים והתחייבויות הנובעים מעסקה שבוצעה בין הישות לבין בעל השליטה בה - יימדדו במועד העסקה לפי שווי הוגן - וההפרש שבין השווי ההוגן כאמור, לבין התמורה שנקבעה בעסקה - ייזקף להון העצמי.
- התקן חל על עסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה שבוצעו לאחר 1 בינואר 2007, ועל הלוואה שניתנה (או נתקבלה) מבעל שליטה, החל ממועד יישום התקן (גם אם תאריך הביצוע קדם לתאריך יישום התקן).
- ביום 4 במאי 2008 פרסם בנק ישראל טיוטת הוראות בנוגע ליישום הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל השליטה בה בתאגידי הבנקאיים. על פי ההנחיות הכלולות בטייטה יחולו על עסקאות אלה תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים. לגבי סוגי עסקאות מסוימים, כאמור - שעבורן לא נקבעה התייחסות בתקנים הבינלאומיים - יחולו כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב. ההוראות שבתקן חשבונאות 23 ייושמו על ידי התאגידי הבנקאיים - רק אם אינן סותרות את תקני החשבונאות הבינלאומיים או כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב - או בעסקאות שבהן לא נקבעו כללים מחייבים בתקנים ובכללי החשבונאות הנ"ל. בנוסף, הודיע בנק ישראל כי ככוונתו להחיל את ההנחיות, כאמור על הדוחות הכספיים של התאגידי הבנקאיים לתקופות המתחילות ב-1 בינואר 2008 ואילך.
- עד כה טרם פורסמו על ידי בנק ישראל הוראות מחייבות בנושא זה. עם זאת, להערכת הבנק - ליישום ההנחיות שנכללו בטייטת ההוראה לא יהיה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.
- (2) בחודש יולי, 2006 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 29, בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (להלן: "התקן"). התקן קובע כי ישויות הכפופות לחוק ניירות ערך, התשכ"ה - 1968 ומחויבות לדיווח על פי תקנותיו של חוק זה, יערכו את דוחותיהן הכספיים לפי תקני IFRS - לתקופות המתחילות מיום 1 בינואר 2008. האמור אינו חל על תאגידי בנקאיים שדוחותיהם הכספיים ערוכים לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

בהקשר לכך, פרסם בנק ישראל ביום 8 במרס 2009 טיוטת הנחיות, הכוללת מתווה מוצע לאימוץ תקני הדוח הכספי הבינלאומיים בדוחים הכספיים של התאגידים הבנקאיים בישראל.

המתווה עורך אבחנה בין תקני דוח הנוגעים לנושאים הנמצאים בליבת העסק הבנקאי, לבין תקני דוח אחרים, כדלקמן:

א. תאריך היעד המוצע ליישום תקני הדוח הכספי הבינלאומיים שאינם נוגעים בנושאים הקשורים לליבת העסק הבנקאי יהיה 1.11.2011. הוראות הדוח לציבור של בנק ישראל יותאמו לתקנים אלו עד ליום 31.12.2009.

ב. תאריך היעד המקדמי המוצע ליישום תקני הדוח הכספי הבינלאומיים הנוגעים לנושאים הקשורים לליבת העסק הבנקאי יהיה 1.1.2013. תאריך זה כפוף להחלטה סופית שעתידי בנק ישראל לקבל במהלך שנת 2011. החלטת בנק ישראל תושפע מלוח הזמנים שיקבע בארה"ב, ומהתקדמות "תהליך ההתכנסות" - בין גוף התקינה הבינלאומית וגוף התקינה בארה"ב.

(3) ביום 31 בדצמבר 2007 פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה חדשה בנושא: "המדידה והגילוי של חובות בעייתיים והפרשה לחובות מסופקים, בדוחות כספיים של תאגידים בנקאיים". ההוראה מבוססת על התקינה החשבונאית הקיימת בארה"ב לגבי תאגידים בנקאיים. העקרונות הגלומים בבסיס ההוראה, מהווים שינוי מרחיק לכת ביחס להוראות הנוכחיות - בנושא סוג חובות בעייתיים ומדידת הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלו.

השינויים העיקריים שנכללו בהוראה, ביחס להוראות הקיימות, הינם:

- הוטל על התאגידים הבנקאיים לערוך הפרשות לירידת ערך נכסים, בגין אשראים בעייתיים, באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית" - כמפורט להלן:

- **"הפרשה פרטנית להפסדי אשראי"** - תיושם בגין ירידת ערך של אשראים בעייתיים שהיקפם החוזי עולה על מיליון ש"ח, וכן בגין חייבים בעייתיים מזוהים אחרים (שההפרשה לירידת ערך בגינם אינה נכללת ב"הפרשה הקבוצתית").

ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי תערך בהתבסס על תזרימי התקבולים המהוונים הצפויים מהחייבים, או על פי השווי ההוגן של הבטוחות ששועבדו להבטחת אותם אשראים.

- **"הפרשה ספציפית להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי"** - תיושם עבור הפרשות לירידת ערך של קבוצות אשראים הומוגניות, המורכבות מאשראים בסכומים קטנים יחסית (כגון: אשראים בגין כרטיסי אשראי, אשראי לדיוור, אשראי "צרכני" בתשלומים וכו'), וכן בגין אשראים אחרים - שנבדקו פרטנית - ולא סווגו כ"חובות פגומים". ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי תערך בהתבסס על שיעורי ההפסד שתועדו בעבר בגין כל אחת מהקבוצות ההומוגניות.

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

- הוגדרו סוגים חדשים של חובות בעייתיים, כגון:
 - **"סיכון אשראי נחות" (substandard)** - מוגדר כאשראי שאינו מוגן באופן מספק על ידי בטחונות ו/או יכולת התשלום של החייב - באופן שקיימת אפשרות שהבנק יספוג הפסד מסוים בגין אשראי זה - אם לא יתוקנו הליקויים.
 - **"חוב פגום"** - אשראי שהתאגיד הבנקאי צופה כי לא יגבה במועד את כל הסכומים המגיעים בגינו - וההפרשה להפסדי אשראי בגינו נמדדת במסלול "הפרשה פרטנית".
 - על פי ההוראה יש להחיל את הסווג הנ"ל, לכל הפחות על: אשראים המצויים בפיגור העולה על 90 יום, חובות ש"אורגנו מחדש", ויתרות בחשבונות עובר ושכ הנמצאים בחריגה - שהוגדרו כ"חובות בעייתיים בפיגור" בהתאם לסעיף 4 (ג') בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 325.
 - על פי ההוראה נאסר על התאגידים לרשום הכנסות ריבית (לא כולל הפרשי הצמדה ושער על קרן החוב) בגין חובות פגומים - על בסיס צבירה.
- **"סיכון אשראי בסווג שלילי" (classified)** - המונח מתייחס לקבוצת אשראים (לרבות סיכוני אשראי) בעייתיים - הכוללת את כל האשראים שסווגו: כ-"סיכון אשראי נחות" או כ-"חוב פגום".
- הוחמרו ההוראות בגין מחיקה חשבונאית של חובות בעייתיים. בין היתר קובעת ההוראה בנושא זה, כי:
 - יש למחוק חשבונאית כל חוב שנחשב בלתי ניתן לגביה, או חוב בעל ערך נמוך מאוד שהותרתו כנכס - אינה מוצדקת.
 - יש למחוק חשבונאית באופן מיידי (כנגד הפרשה להפסד אשראי), כל חלק של חוב העודף על שווי הבטחונות - שזוהה כסכום שאינו בר גביה.
 - אין לדחות מחיקה חשבונאית של חוב - שנערכה בגינו הפרשה להפסדי אשראי, אלא אם צפויים ארועים ספציפיים שיחזקו את שווי החוב. דחייה זו לא תמשך, בדרך כלל, למעלה משנתיים.
 - לגבי חובות בעייתיים שההפרשה בגינם נמדדת על בסיס "הפרשה קבוצתית", נקבע כי:
 1. חובות בפיגור המובטחים בבטחון שאינו דירת מגורים, או חובות שאינם מובטחים - יימחקו חשבונאית אם תקופת הפיגור בגינם עולה על 150 יום.
 2. בחובות המובטחים בבטחון דירת מגורים - יש למחוק את חלק החוב העודף על שווי הבטחון, אם תקופת הפיגור עולה על 180 יום.
 3. חובות של יחידים בפשיטת רגל או של תאגידים שניתן לגביהם צו פרוק - יימחקו חשבונאית תוך 60 יום ממועד מתן צו הכינוס (או הפירוק לפי העניין).

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישום (המשך)

- הורחבו דרישות הגילוי בדוחות הכספיים בגין חובות בעייתיים ונקבעו כללים לעריכת נהלים, תעוד ובקרה פנימית - בגין השיטות והתהליכים לזיהוי מדידה ודווח של חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם.

ההנחיות הכלולות בהוראה, יישמו החל מיום 1 בינואר 2010 ואילך. בנוסף, כוללת ההוראה "הוראות מעבר", שיחולו בעת יישומה לראשונה של ההוראה (1.1.2010):

- יימחקו חשבונאית יתרות החובות הבעייתיים העומדים בקריטריונים למחיקה חשבונאית.
- יבוטלו כל הכנסות הריבית שנצברו ליום 1.1.2010 - וטרם נגבו בפועל, בגין חובות פגומים העונים על הקריטריונים שנקבעו בהוראה.
- הפרשים שיווצרו במועד היישום לראשונה של ההנחיות החדשות - בין יתרת ההפרשות להפסדי אשראי, על פי ההנחיות הקיימות, לבין יתרתן המחושבת על פי ההנחיות החדשות - ייזקפו לסעיף העודפים בהון העצמי.

יישום ההנחיות החדשות הכלולות בהוראה, מחייב הערכות ושינויים מהותיים במערכות המידע הקיימות, שאינן מותאמות בשלב זה, לדווח על פי הכללים החדשים.

מכיוון שהבנק טרם גיבש את עמדתו בנושאי המתודולוגיה ובסיסי הנתונים הכלולים בהוראה (לרבות: השיטות לפיצול תיק האשראי, השיטות לקביעת "קבוצות הומוגניות" והתאמת שיעור ההפרשה להפסדי אשראי - לכל אחת מהקבוצות) - לא ניתן להעריך, בשלב זה את השלכות יישום ההוראה - על תוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים שיישמו לראשונה בתקופת הדוח

בחודש ינואר 2009 פורסמו על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות - תקן חשבונאות מס' 15 (מתוקן), "ירידת ערך נכסים" (להלן: "התקן") והבהרה מס' 10 בנושא: "הטיפול החשבונאי בירידת ערך של השקעה בחברה מוחזקת שאינה חברה בת".

התיקון לתקן משנה בעיקר את הטיפול החשבונאי באופן ההקצאה של מוניטין שנרכש במהלך של צרוף עסקים - ליחידות מניבות מזומנים. הבהרה מס' 10 קובעת - כי על הישויות הרלבנטיות לבחון בכל תאריך דווח אם מתקיימים סימנים המצביעים על ירידת ערך, לכאורה, של השקעותיהן בחברות כלולות - ולאמוד את ערכן בר ההשבה של השקעות אלו. ההפסד שיוכר, בעקבות אמדן זה - ייוחס לסעיף: "השקעות בחברות כלולות", בכללותו.

הבנק יישם בתקופת הדוח את הוראות התקן והבהרה מס' 10, כאמור. ליישום הכללים החדשים לא הייתה השפעה על הדוחות הכספיים.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

2. ניירות ערך

31 במרס 2009				
(בלתי מבוקר)				
הערך במאזן	עלות	רווחים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	שווי הוגן**
מזפחתת* מיליוני ש"ח	מזפחתת* מיליוני ש"ח	מזפחתת* מיליוני ש"ח	מזפחתת* מיליוני ש"ח	מזפחתת* מיליוני ש"ח
ניירות ערך זמינים למכירה				
2,217	2,155	62	-	2,217
508	515	13	20	508
2,725	2,670	75	20	2,725
140	109	31	-	140
2,865	2,779	106	20	2,865
ניירות ערך למסחר				
18	18	-	-	18
47	48	-	1	47
65	66	-	1	65
-	-	-	-	-
65	66	-	1	65
2,930	2,845	106	21	2,930

* במניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.
 ** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי ההוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 18 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שווי הוגן.
 *** כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.
 **** נזקפו לדוח רווח הפסד

הערות:

- (1) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעות באגרות חוב - ראה באור 8.
- (2) הסעיף כולל יתרה בסך של כ-122 מיליון ש"ח בגין השקעה במניות חברת "בזק", המייצגת את חלקו היחסי של הבנק בכטוחה שקיבל הבנק מלווה, בגין הלוואה שהועמדה לו במסגרת קונסורציום בנקים, לרכישת מניותיה של חברת "בזק". לאחר שהלקוח לא עמד בתנאי הלוואה ולא שילם את הריבית התקופתית מינה בית המשפט, לבקשת קונסורציום הבנקים, כונס נכסים למימוש הבטוחה. על פי הנחיה שהוצאה על ידי הפיקוח על הבנקים, נדרשו הבנקים החברים בקונסורציום - לאור מצבו של הלווה - להפסיק ולנהוג ביתרת החוב של הלווה כביתרת אשראי ולסווגה, לסעיף "ניירות ערך" במסגרת ה"תיק הזמין למכירה" - על פי שווי השוק של הבטוחה (עד לגובה יתרת החוב של הלווה). השינויים בשווי השוק של הבטוחה, מעבר ליתרת הלוואה (בניכוי הפרשות ספציפיות), נקפים באופן שוטף לקרן ההון "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן". ליום 31 במרס 2009, עולה שווי השוק של הבטוחה בסך של כ-31 מיליון ש"ח על עלותה (שנקבעה בהנחיות הפיקוח על הבנקים).
- הסעיף כולל יתרה בסך 1 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 10% בחברת נ.פ.א. ניהול פיננסי בע"מ (להלן: "נ.פ.א."). לבנק ניתנה אופציה למכור ל"נ.פ.א." עד ליום 3 בספטמבר 2010 את מלוא אחזקותיו ב"נ.פ.א." תמורת 1 מיליון ש"ח. במקביל, העניק הבנק ל"נ.פ.א." אופציה לרכוש את מלוא אחזקות הבנק בחברה עד ליום 3 בספטמבר 2010 תמורת 1.5 מיליון ש"ח. ביום 22.4.09 מימש הבנק את אופציית המכר וחדל להיות בעל מניות ב"נ.פ.א."

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

2. ניירות ערך (המשך)

31 במרס 2008					
(בלתי מבוקר)					
שווי הוגן**	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	עלות מופחתת* מיליוני ש"ח	הערך במאזן מיליוני ש"ח	
1,851	-	12	1,839	1,851	ניירות ערך זמינים למכירה
548	7	6	549	548	אגרות חוב ⁽¹⁾ - ממשלתיות
2,399	7	18	2,388	2,399	- של חברות אחרות
142	-	30	112	142	מניות ⁽²⁾
2,541	***7	***48	2,500	2,541	סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה
ניירות ערך למסחר					
55	-	-	55	55	אגרות חוב ⁽¹⁾ - ממשלתיות
36	1	-	37	36	- של חברות אחרות
91	1	-	92	91	
-	-	-	-	-	מניות
91	****1	-	92	91	סך הכל ניירות ערך למסחר
2,632	8	48	2,592	2,632	סך הכל ניירות ערך

* מניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.

** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי הוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 20 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שווי הוגן.

*** כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.

**** נזקף לדוח רווח והפסד

הערות:

(1) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעות באגרות חוב - ראה באור 8.

(2) • הסעיף כולל יתרה בסך של כ- 121 מיליון ש"ח בגין השקעה במניות חברת "בזק", המייצגת את חלקו היחסי של הבנק בכטוחה שקיבל הבנק מלווה, בגין הלוואה שהועמדה לו במסגרת קונסורציום בנקים, לרכישת מניותיה של חברת "בזק". לאחר שהלקוח לא עמד בתנאי הלוואה ולא שילם את הריבית התקופתית מינה בית המשפט, לבקשת קונסורציום הבנקים, כונס נכסים למימוש הכטוחה.

על פי הנחיה שהוצאה על ידי הפיקוח על הבנקים, נדרשו הבנקים החברים בקונסורציום - לאור מצבו של הלווה - להפסיק ולנהוג ביתרת החוב של הלווה כביתרת אשראי ולסווגה, לסעיף "ניירות ערך" במסגרת ה"תיק הזמין למכירה" - על פי שווי השוק של הכטוחה (עד לגובה יתרת החוב של הלווה). השינויים בשווי השוק של הכטוחה, מעבר ליתרת הלוואה (בניכוי הפרשות ספציפיות), נזקפים באופן שוטף לקרן ההון "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן". ליום 31 במרס 2008 עלה שווי השוק של הכטוחה בסך של כ- 30 מיליון ש"ח על עלותה (ושנקבעה בהנחיות הפיקוח על הבנקים).

• הסעיף כולל יתרה בסך 1 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 10% בחברת נ.פ.א. ניהול פיננסי בע"מ (להלן: "נ.פ.א."). לבנק נתנה אופציה למכור ל"נ.פ.א." עד ליום 3 בספטמבר 2010 את מלוא אחזקותיו ב"נ.פ.א." תמורת 1 מיליון ש"ח. במקביל, העניק הבנק ל"נ.פ.א." אופציה לרכוש את מלוא אחזקותיו בחברה עד ליום 3 בספטמבר 2010 תמורת 1.5 מיליון ש"ח.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

2. ניירות ערך (המשך)

31 בדצמבר 2008					
(בלתי מבוקר)					
שווי הוגן**	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	עלות מופחתת* מיליוני ש"ח	הערך במאזן מיליוני ש"ח	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					ניירות ערך זמינים למכירה
1401	5	7	1399	1401	אגרות חוב ⁽¹⁾ - ממשלתיות
505	53	3	555	505	- של חברות אחרות
1906	58	10	1954	1906	
132	-	23	109	132	מניות ⁽²⁾
2038	***58	***33	2063	2038	סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה
					ניירות ערך למסחר
19	-	-	19	19	אגרות חוב ⁽¹⁾ - ממשלתיות
41	2	-	43	41	- של חברות אחרות
60	2	-	62	60	
-	-	-	-	-	מניות
60	****2	-	62	60	סך הכל ניירות ערך למסחר
2098	60	33	2125	2098	סך הכל ניירות ערך

* במניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.
 ** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי הוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 18 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שווי הוגן.
 *** כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.
 **** נזקף לדוח רווח והפסד

הערות:

- (1) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעות באגרות חוב - ראה באור 8.
- (2) הסעיף כולל יתרה בסך של כ-114 מיליוני ש"ח בגין השקעה במניות חברת "בזק", המייצגת את חלקו היחסי של הבנק בכטוחה שקיבל הבנק מלווה, בגין הלוואה שהועמדה לו במסגרת קונסורציום בנקים, לרכישת מניותיה של חברת "בזק". לאחר שהלקוח לא עמד בתנאי הלוואה ולא שילם את הריבית התקופתית מינה בית המשפט, לבקשת קונסורציום הבנקים, כונס נכסים למימוש הכטוחה. על פי הנחיה שהוצאה על ידי הפיקוח על הבנקים, נדרשו הבנקים החברים בקונסורציום - לאור מצבו של הלווה - להפסיק ולנהוג ביתרת החוב של הלווה כביתרת אשראי ולסווגה, לסעיף "ניירות ערך" במסגרת ה"תיק הזמין למכירה" - על פי שווי השוק של הכטוחה (עד לגובה יתרת החוב של הלווה). השינויים בשווי השוק של הכטוחה, מעבר ליתרת הלוואה (בניכוי הפרשות ספציפיות), נזקפים באופן שוטף לקרן ההון "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן". ליום 31 בדצמבר 2008 עלה שווי השוק של הכטוחה בסך של כ-23 מיליון ש"ח על עלותה (ושנקבעה בהנחיות הפיקוח על הבנקים).
- הסעיף כולל יתרה בסך 1 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 10% בחברת נ.פ.א. ניהול פיננסי בע"מ (להלן: "נ.פ.א."). לבנק נתנה אופציה למכור ל"נ.פ.א." עד ליום 3 בספטמבר 2010 את מלוא אחזקותיו ב"נ.פ.א." תמורת 1 מיליון ש"ח. במקביל, העניק הבנק ל"נ.פ.א." אופציה לרכוש את מלוא אחזקותיו בחברה עד ליום 3 בספטמבר 2010 תמורת 1.5 מיליון ש"ח.

באורים באורים לתמצית הדוחות הכספיים

3. מידע על הפרשה לחובות מסופקים

בסכומים מדווחים (במליוני שקלים חדשים)

(בלתי מבוקר)

א. הפרשה לחובות מסופקים

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 31 במרס							
2009				2008			
הפרשה ספציפית*				הפרשה ספציפית*			
לפי עומק פיגור	אחרת	הפרשה נוספת**	סך הכל	לפי עומק פיגור	אחרת	הפרשה נוספת**	סך הכל
3	718	65	786	3	635	70	708
-	54	2	56	1	45	2	48
-	(18)	(1)	(19)	(1)	(9)	(4)	(14)
-	(1)	-	(1)	-	(1)	-	(1)
-	35	1	36	-	35	(2)	33
-	(62)	-	(62)	-	(11)	-	(11)
3	691	66	760	3	659	68	730
-	9	6	15	-	1	6	7

יתרת הפרשה לתחילת התקופה (מבוקר)

הפרשות במהלך התקופה הקטנת הפרשות

גביית חובות שנמחקו בעבר

סכום שנזקף לדוח רווח והפסד מחיקות, נטו

יתרת הפרשה לסוף התקופה מזה- יתרת הפרשה שלא נוכתה מסעיף אשראי לציבור

* (1) בהלוואות שלגביהן נערכה הפרשה לפי עומק הפיגור, לא כולל הפרשה לריבית בגין החוב שבפיגור.
 (2) בהלוואות אחרות, לא כולל הפרשה בגין ריבית על חובות מסופקים לאחר שהחובות נקבעו כמסופקים.
 ** כולל הפרשה כללית לחובות מסופקים.

ב. פרטים על אופן חישוב ההפרשה הספציפית בהלוואות לדיור

ליום 31 במרס 2009						
חובות בעייתיים לדיור						
הפרשה ספציפית						
אשראי	יתרת חוב מאזנית	מזה: סכום בפיגור*	לפי עומק הפיגור	אחרת	סך הכל	
803	22	-	3	-	3	הלוואות לדיור**
389	20	2	-	4	4	הלוואות גדולות***
24	1	-	-	-	-	הלוואות אחרות
1,216	43	2	3	4	7	סך הכל

ליום 31 במרס 2008						
חובות בעייתיים לדיור						
הפרשה ספציפית						
אשראי	יתרת חוב מאזנית	מזה: סכום בפיגור*	לפי עומק הפיגור	אחרת	סך הכל	
660	19	1	3	-	3	הלוואות לדיור**
327	16	3	-	3	3	הלוואות גדולות***
13	3	2	-	1	1	הלוואות אחרות
1,000	38	6	3	4	7	סך הכל

* הוצג מחדש.
 ** ההלוואות, שעל פי הוראות בנק ישראל, קיימת חובה לערוך בגינן הפרשה לפי עומק פיגור.
 *** הלוואות לדיור שיתרת כל אחת מהן עולה על 837 אלפי ש"ח (31 במרס 2008 - 810 אלפי ש"ח).

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

4. הלימות הון

הלימות ההון מחושבת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים מספר 311 ו-341 בדבר "יחס הון מזערי" ו"הקצאת הון בגין החשיפה לסיכונים שוק". הנתונים הינם על בסיס מאוחד.

31 בדצמבר 2008	31 במרס 2008	31 במרס 2009	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
			א. הון לצורך חישוב יחס הלימות ההון (במיליוני ש"ח)
1,495	1,381	1,521	הון ראשוני
37	37	37	הון משני - עליון*
345	383	302	- אחר
<u>1,877</u>	<u>1,801</u>	<u>1,860</u>	סה"כ הון כולל

* ההפרשה הכללית לחובות מסופקים בסך 37 מיליוני ש"ח נכללה בהון המשני העליון.

31 בדצמבר 2008		31 במרס 2008		31 במרס 2009		
(מבוקר)		(בלתי מבוקר)		(בלתי מבוקר)		
יתרות סיכון	יתרות*	יתרות סיכון	יתרות*	יתרות סיכון	יתרות*	
						ב. יתרות משוקללות של סיכון (במיליוני ש"ח)
						סיכון אשראי
13,445	20,416	12,796	18,896	13,180	21,310	נכסים
1,247	1,503	1,101	1,349	1,267	1,525	מכשירים חוץ מאזניים
14,692	21,919	13,897	20,245	14,447	22,835	סה"כ נכסי סיכון אשראי
82	-	60	-	66	-	סיכון שוק
<u>14,774</u>	<u>21,919</u>	<u>13,957</u>	<u>20,245</u>	<u>14,513</u>	<u>22,835</u>	סה"כ נכסי סיכון

* נכסים - יתרות מאזניות; מכשירים חוץ מאזניים - יתורת ערך נקוב משוקללות במקדמי ההמרה לאשראי.

31 בדצמבר 2008	31 במרס 2008	31 במרס 2009	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אחוזים	אחוזים	אחוזים	
10.1	9.9	10.5	ג. יחס ההון לרכיבי סיכון:
12.7	12.9	12.8	יחס ההון הראשוני לרכיבי סיכון
			יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.0	9.0	9.0	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

5. מידע על נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

בסכומים מדווחים (במליוני שקלים חדשים)

(בלתי מבוקר)

31 במרס 2009						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים**	מטבע חוץ*		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
						נכסים
3,604	-	200	1,101	335	1,968	מזומנים ופקדונות בבנקים
2,930	140	-	43	1,957	790	ניירות ערך
14,202	-	368	1,126	2,307	10,401	אשראי לציבור
-	-	-	-	-	-	אשראי לממשלה
74	74	-	-	-	-	השקעה בחברות כלולות
343	343	-	-	-	-	בניינים וציוד
125	24	10	16	-	75	נכסים אחרים
21,278	581	578	2,286	4,599	13,234	סך הכל נכסים
						התחייבויות
17,963	-	812	2,169	2,761	12,221	פקדונות הציבור
342	-	13	78	1	250	פקדונות מבנקים
50	-	-	42	1	7	פקדונות הממשלה
608	-	-	-	608	-	כתבי התחייבות נדחים
737	82	57	34	38	526	התחייבויות אחרות
19,700	82	882	2,323	3,409	13,004	סך הכל התחייבויות
1,578	499	(304)	(37)	1,190	230	הפרש
						מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:
-	-	285	75	(514)	154	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(33)	-	33	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	1	1	(10)	-	8	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
1,578	500	(18)	(5)	676	425	סך הכל כללי
-	-	-	(66)	-	66	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	2	17	(46)	-	27	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

* כולל צמודי מטבע חוץ.

** לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

5. מידע על נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

בסכומים מדווחים (במליוני שקלים חדשים)

(בלתי מבוקר)

31 במרס 2008						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים**	מטבע חוץ*		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
						נכסים
2,378	-	139	1,016	375	848	מזומנים ופקדונות בבנקים
2,632	142	-	42	1,417	1,031	ניירות ערך
13,276	-	393	1,009	2,344	9,530	אשראי לציבור
9	-	-	-	-	9	אשראי לממשלה
74	74	-	-	-	-	השקעה בחברות כלולות
342	342	-	-	-	-	בניינים וציוד
153	24	25	15	11	78	נכסים אחרים
<u>18,864</u>	<u>582</u>	<u>557</u>	<u>2,082</u>	<u>4,147</u>	<u>11,496</u>	סך הכל נכסים
						התחייבויות
15,801	-	765	1,810	2,498	10,728	פקדונות הציבור
270	-	16	106	2	146	פקדונות מבנקים
47	-	-	37	-	10	פקדונות הממשלה
692	-	-	54	638	-	כתבי התחייבות נדחים
647	88	17	12	62	468	התחייבויות אחרות
<u>17,457</u>	<u>88</u>	<u>798</u>	<u>2,019</u>	<u>3,200</u>	<u>11,352</u>	סך הכל התחייבויות
<u>1,407</u>	<u>494</u>	<u>(241)</u>	<u>63</u>	<u>947</u>	<u>144</u>	הפרש
						מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:
-	-	218	(35)	(377)	194	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(74)	-	74	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	-	(1)	-	1	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
<u>1,407</u>	<u>494</u>	<u>(23)</u>	<u>(47)</u>	<u>570</u>	<u>413</u>	סך הכל כללי
-	-	-	(108)	-	108	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	1	(7)	4	-	2	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

* כולל צמודי מטבע חוץ.

** לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

5. מידע על נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

בסכומים מדווחים (במליוני שקלים חדשים)

(מבוקר)

31 בדצמבר 2008						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים**	מטבע חוץ*		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
						נכסים
3,396	-	328	859	364	1,845	מזומנים ופקדונות בבנקים
2,098	132	-	39	1,416	511	ניירות ערך
14,326	-	366	1,165	2,438	10,357	אשראי לציבור
9	-	-	-	-	9	אשראי לממשלה
76	76	-	-	-	-	השקעה בחברות כלולות
344	344	-	-	-	-	בניינים וציוד
135	8	13	11	6	97	נכסים אחרים
20,384	560	707	2,074	4,224	12,819	סך הכל נכסים
						התחייבויות
17,037	-	862	1,947	2,770	11,458	פקדונות הציבור
427	-	16	77	2	332	פקדונות מבנקים
45	-	-	38	-	7	פקדונות הממשלה
636	-	-	-	636	-	כתבי התחייבות נדחים
760	88	74	31	72	495	התחייבויות אחרות
18,905	88	952	2,093	3,480	12,292	סך הכל התחייבויות
1,479	472	(245)	(19)	744	527	הפרש
						מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:
-	-	243	51	(495)	201	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(52)	-	52	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	1	(2)	-	1	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
1,479	472	(1)	(22)	249	781	סך הכל כללי
-	-	-	(90)	-	90	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	-	5	(9)	-	4	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

* כולל צמודי מטבע חוץ.

** לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

6. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2008 (מבוקר)	31 במרס 2008 (בלתי מבוקר)	31 במרס 2009 (בלתי מבוקר)	
			עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי
73	150	72	אשראי תעודות
302	296	304	ערבויות להבטחת אשראי
637	517	671	ערבויות לרוכשי דירות
669	591	644	ערבויות והתחייבויות אחרות
			מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
652	664	665	מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות
1,000	956	1,018	בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
1,588	1,012	1,537	התחייבויות להוצאת ערבויות
			התחייבויות בלתי חוזרות למתן אשראי שאושר ועדיין לא ניתן
774	551	755	

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

(1) קיימות התחייבויות והתקשרויות אחרות לתאריך המאזן כדלקמן (במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר 2008 (מבוקר)	31 במרס 2009 (בלתי מבוקר)	
7	12	התקשרות להשקעה בבניינים וציוד
117	137	חוזי שכירות לזמן ארוך
		להלן פירוט דמי השכירות לתשלום בשנים הבאות:
	16	שנה ראשונה
14	15	שנה שניה
13	15	שנה שלישית
13	14	שנה רביעית
12	77	שנה חמישית ואילך
65	77	
117	137	

(2) בנוסף לאמור לעיל, חלק מסניפי הבנק נמצאים במבנים השכורים בשכירות מוגנת. דמי השכירות לתשלום בשנה הקרובה, מסתכמים בכ-1 מיליוני ש"ח.

(3) הבנק התקשר בהסכמים להשקעה בחמש קרנות הון סיכון. ההתחייבות העתידית המכסימלית של הבנק להשקעה בקרנות אלו, מעבר להשקעה שבוצעה עד ליום המאזן, מסתכמת בכ-2 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2008 - זהה).

6. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(4) הבנק התחייב לפצות את עמיתי "הקופה המרכזית לפיצויים שלידי מרכנתיל דיסקונט", במקרה בו יפחת שווי זכויותיהם, מהסכום הנומינלי שהופקד על ידם בקופה. סכומי ההפקדות הנומינליים של העמיתים בקופה, שבגינם ניתנה הערבות, כאמור, מסתכמים ליום 31 במרס 2009 בסך של כ-165 מיליון ש"ח. ליום 31 במרס 2009 מסתכמת חשיפת הבנק (בגין ההפרשים השלייליים שבין שווי זכויות העמיתים, לבין סכום הפקדות הנומינלי, כאמור), בסך של כ-2 מיליון ש"ח. בהתאם להוראות בנק ישראל חישב הבנק את שוויה ההוגן של התחייבויות זו, בהתבסס על הערכה אקטוארית. ההפרשה בגין התחייבות זו כלולה בדוחות הכספיים בסעיף "התחייבויות אחרות".

ביום 23.1.08 אושר חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 3), התשס"ח - 2008, לפיו תאסר בעתיד הצטרפות עמיתים חדשים ל"קופות מרכזיות לפיצויים".

(5) במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק תובענות משפטיות, לרבות תביעות ייצוגיות ובקשות לאישור תביעות ייצוגיות. לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכוי התובענות, לרבות הבקשות לאישור התביעות הייצוגיות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי חבות אפשרית של הבנק כתוצאה מהתובענות האמורות.

בבאור 18 ג' (7) ו- (8) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008, הובאו פרטים בדבר התובענות המהותיות שהוגשו כנגד הבנק. סכום החשיפה המכסימלי הנוסף - בשל כלל התובענות שהוגשו נגד הבנק, כאמור לעיל, בנושאים שונים, שהתממשותן אפשרית - מסתכם ליום 31 במרס 2009 - בסך של כ-30 מיליון ש"ח.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2009 לא חלו התפתחויות משמעותיות בתובענות המהותיות שהוגשו כנגד הבנק (שלגביהן ניתן היה להעריך את סיכויי התביעה) - לפרטים נוספים לגבי תובענות אלו ראה באור 18 ג' (7) בדוחות הכספיים ליום 31.12.2008.

(6) להלן פרטים לגבי התפתחויות שחלו בתקופת הדוח בתובענות שדווחו בדוחות הכספיים ליום 31.12.2008, אשר לא ניתן היה להעריך את סיכויי הצלחתן:

(א) בבאור 18 ג' (8) (א') בדוחות הכספיים ליום 31.12.2008 תוארו "הודעות צד ג'" שהועברו לבנק ולבנקים אחרים (ובכללם החברה האם של הבנק), בחודשים אפריל 2007 ופברואר 2008, על ידי בנק זר (להלן: "הבנק הנתבע") בגין תובענות שהוגשו כנגדו לבית המשפט בניו יורק, על ידי אזרחים וחיילים בצה"ל (המחזיקים בנתינות אמריקאית), שנפגעו בפעולות טרור - בטענה שלבנק הנתבע הייתה מעורבות בפעולות הקשורות למימון פעילות וגופים שעסקו בטרור.

התביעות כנגד "הבנק הנתבע" מתבססות על הדין האמריקאי ואינן נוקבות בסכום - בין היתר, משום שחוקים שחוקקו בארה"ב - קובעים פיצוי קבוע לכל נפגע - ללא הוכחת נזק. לטענת "הבנק הנתבע" (הכלולה בהודעות צד ג'), יש להטיל אחריות - בגין פעולותיו ומחדליו, אם יחויב בדין - על הבנק ובנקים אחרים בישראל (שנכללו בהודעת צד ג'), מבלי לנקוב בחלקם היחסי של כל אחד מהבנקים - ולחייב אותם לשפות אותו במלוא הסכום בו יחויב.

"הודעות צד ג'" שנתקבלו - אינם כוללות תימוכין ממשיים הקושרים את הבנק ויתר הבנקים לפעולות שתוארו בתובענות - ומבוססות על טענה, לפיה - הבנק היה מעורב, לכאורה, בחלק מן ההעברות הכספיות שיוחסו ל"בנק הנתבע", וכי על יסוד חקיקה אמריקאית - די בכך כדי לייצור זכות ל"בנק הנתבע" - להשתתפות מצד הבנק בכל פיצוי שייפסק כנגדו.

6. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

הבנק ויתר הבנקים הנתבעים הגישו בקשה לסילוק על הסף של ההודעות.

בתאריך 2.4.2009 החליט בית המשפט בניו יורק לקבל את בקשת הבנקים הנתבעים (ובכללם הבנק) ולסלק על הסף את כל הודעות צד ג' הנ"ל. עד כה טרם הוגש ערעור על ההחלטה. עם זאת שמורה עדיין זכות לבנק הנתבע להגיש ערעור על ההחלטה, עם סיום כל ההליכים בתביעה - במסגרת ערעור על פסק דין סופי.

(ב) בבאור 18 ג' (8) (ב') בדוחות הכספיים ליום 31.12.2008, תוארה תביעה שהוגשה כנגד הבנק כיום (28.11.2007, על ידי אחד מבעלי מניותיו (להלן: "התובע") של תאגיד (שקיבל בעבר מהבנק מימון למטרת ביצוע פרויקט בניה ונקלע לקשיים) - עקב נזקים שגרמו לו, לטענתו - פעולותיהם של הבנק והמנהל המיוחד שמונה לתאגיד (בשל הקשיים הכספיים אליהם נקלע, כאמור) - שנעשו, לטענתו, תוך רשלנות שגרמה להוצאות מיותרות והפסדים כספיים ניכרים לתאגיד - תוך העדפת האינטרסים של הבנק ושל אחרים - על טובת התאגיד.

התביעה כוללת דרישה לפיצוי כספי בגין הנזקים - המוערכים על ידי התובע בכ-41 מיליון ש"ח - והוגשה כנגד הבנק והמנהל המיוחד. על אף שמרבית טענותיו של התובע מופנות כנגד המנהל המיוחד, סבור התובע כי יש להטיל גם על הבנק אחריות בגין פעולותיו של המנהל המיוחד, מכיוון שהמנהל המיוחד שימש כבא כוחו של הבנק ופעולותיו בוצעו בידיעת הבנק. כמו כן, מייחס התובע לבנק נזקים ספציפיים בסך של כ-12 מיליון ש"ח - מתוך כלל הנזקים, כאמור.

במקביל להגשת כתב התביעה הגיש התובע בקשה לפטור מאגרה - והבנק מצידו הגיש התנגדות לבקשת התובע ביום 24.12.2007.

ביום 26.4.2009 החליט בית המשפט לדחות את בקשת התובע לפטור מאגרה וקצב לו ארכה של שלושה חודשים לתשלום האגרה. אי תשלום האגרה יגרום למחיקת התביעה.

(7) מערכות המחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכת המחשב של החברה האם המתפעלת ומתחזקת אותן. שרותי המחשב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם מעוגנים בסכמים רב שנתיים על בסיס כלכלי. הסכמים אלו מפרטים את היקף איכות וזמינות שרותי המחשב המסופקים לבנק ומבטיחים את רציפותם, הן בתנאי ההתקשרות הנוכחית והן בתקופת המעבר - אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת.

העלות השנתית הנוכחית של שרותי המחשב שמקבל הבנק מהחברה האם, כאמור - מסתכמת בכ-48 מיליון ש"ח לשנה. עלות זו עודכנה לאחרונה בשנת 2004. בחודשים האחרונים מתנהל משא ומתן בין הבנק לחברה האם בנוגע לעדכון עלות שרותי המחשב - באופן שיביא בחשבון את השינויים ופיתוחי התכנה שבוצעו בחברה האם בשנים האחרונות והועברו גם לבנק. עדכון עלות השרותים צפוי לחול על הבנק מיום גיבוש ההסכם ואילך. עד כה טרם הבשיל המשא ומתן בין הצדדים לכדי הסכם - עם זאת, מהמגעים שהתנהלו עד כה בין הצדדים מסתמן, כי שיעור התוספת השנתית המכסימלית לעלות הנוכחית של שרותי המחשב, שיתכן ותחול על הבנק - לא יעלה על כ-20%-10%.

(8) התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות נוספות של הבנק פורטו בבאור 18 ג' (4), (5), ו-(10) - בדוחות הכספיים ליום 31.12.2008.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

7. מכשירים נגזרים

1. היקף הפעילות (במיליוני ש"ח)

31 במרס 2009					
(בלתי מבוקר)					
חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית		
			במטבע חוץ	שקל-מדד	
(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים					
1. נגזרים ALM ^{2,1}					
-	-	735	-	100	חוזי Forward
חוזי אופציה לא סחירים ⁴ :					
-	-	-	-	-	אופציות שנכתבו
-	2	180	-	-	אופציות שנקנו
-	-	974	627	-	Swaps ³
-	2	1,889	627	100	סה"כ נגזרים ALM
2. נגזרים אחרים ¹					
14	-	-	-	76	חוזי Forward
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:					
-	530	195	-	-	אופציות שנכתבו
-	530	195	-	-	אופציות שנקנו
חוזי אופציה אחרים:					
-	-	120	-	-	אופציות שנכתבו
-	-	120	-	-	אופציות שנקנו
14	1,060	630	-	76	סה"כ נגזרים אחרים
3. חוזי החלפת מטבע חוץ (SPOT)					
-	-	71	-	-	
(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים					
1. נגזרים ALM ^{2,1}					
-	1	35	4	1	שווי הוגן ברוטו חיובי
-	-	81	54	-	שווי הוגן ברוטו שלילי
2. נגזרים אחרים ¹					
-	6	10	-	1	שווי הוגן ברוטו חיובי
-	6	10	-	1	שווי הוגן ברוטו שלילי

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
3. מזה חוזי החלפת שעורי ריבית בהם הסכים הבנק לשלם שעור ריבית קבוע: 558 מיליון ש"ח.
4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משוכצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

7. מכשירים נגזרים (המשך)

1. היקף הפעילות, (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 במרס 2008					
(בלתי מבוקר)					
חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית		
			במטבע חוץ	שקל-מדד	
(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים					
1. נגזרים ALM ^{2,1}					
-	-	574	-	-	חוזי Forward
-	-	4	-	-	חוזי אופציה לא סחירים ⁴ :
-	-	187	-	-	אופציות שנכתבו
-	1	-	-	-	אופציות שנקנו
-	-	1,535	508	-	Swaps ³
-	1	2,300	508	-	סה"כ נגזרים ALM
2. נגזרים אחרים ¹					
24	-	-	-	60	חוזי Forward
-	550	140	-	-	חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:
-	550	140	-	-	אופציות שנכתבו
-	-	-	-	-	אופציות שנקנו
-	-	86	-	-	חוזי אופציה אחרים:
-	-	86	-	-	אופציות שנכתבו
-	-	86	-	-	אופציות שנקנו
24	1,100	452	-	60	סה"כ נגזרים אחרים
3. חוזי החלפת מטבע חוץ					
-	-	44	-	-	(SPOT)
(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים					
1. נגזרים ALM ^{2,1}					
-	-	50	7	-	שווי הוגן ברוטו חיובי
-	-	74	6	-	שווי הוגן ברוטו שלילי
2. נגזרים אחרים ¹					
2	6	6	-	1	שווי הוגן ברוטו חיובי
2	6	6	-	1	שווי הוגן ברוטו שלילי

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.

2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

3. מזה חוזי החלפת שעורי ריבית בהם הסכים הבנק לשלם שעור ריבית קבוע: 432 מיליון ש"ח.

4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משוכצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

7. מכשירים נגזרים (המשך)

1. היקף הפעילות (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2008				
(מבוקר)				
חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית שקל-מדד	במטבע חוץ
(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים				
1. נגזרים ALM ^{2,1}				
-	-	654	-	100
חוזי Forward				
חוזי אופציה לא סחירים ⁴ :				
-	-	4	-	-
אופציות שנכתבו				
-	-	167	-	-
אופציות שנקנו				
-	-	904	585	-
Swaps ³				
-	-	1,729	585	100
סה"כ נגזרים ALM				
2. נגזרים אחרים ¹				
8	-	-	-	36
חוזי Forward				
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:				
-	426	178	-	-
אופציות שנכתבו				
-	426	178	-	-
אופציות שנקנו				
-	-	146	-	-
חוזי אופציה אחרים:				
-	-	146	-	-
אופציות שנכתבו				
-	-	146	-	-
אופציות שנקנו				
8	852	648	-	36
סה"כ נגזרים אחרים				
3. חוזי החלפת מטבע חוץ				
-	-	162	-	-
(SPOT)				
(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים				
1. נגזרים ALM ^{2,1}				
-	-	38	3	1
שווי הוגן ברוטו חיובי				
-	-	105	56	-
שווי הוגן ברוטו שלילי				
2. נגזרים אחרים ¹				
-	6	16	-	1
שווי הוגן ברוטו חיובי				
-	6	16	-	-
שווי הוגן ברוטו שלילי				

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
3. מזה חוזי החלפת שעורי ריבית בהם הסכים הבנק לשלם שעור ריבית קבוע: 522 מיליון ש"ח.
4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משוכצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

7. מכשירים נגזרים (המשך)

2. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה, במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 במרס 2009					
(בלתי מבוקר)					
בורסות	בנקים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סה"כ	
3	15	-	40	58	שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ¹
1	-	-	11	12	בניכוי הסכמי קיזוז
2	15	-	29	46	יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ²
13	155	-	101	269	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ³
15	170	-	130	315	סה"כ סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

31 במרס 2008					
(בלתי מבוקר)					
בורסות	בנקים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סה"כ	
4	28	-	40	72	שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ¹
1	-	-	3	4	בניכוי הסכמי קיזוז
3	28	-	37	68	יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ²
12	183	-	99	294	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ³
15	211	-	136	362	סה"כ סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

- מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משוכצים בסך 8 מיליון ש"ח (31.3.2008 - 21 מיליון ש"ח).
- מתוך זה יתרה מאזנית של מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 38 מיליון ש"ח (31.3.2008 - 47 מיליון ש"ח) ויתרה בסך 2 מיליון ש"ח בגין מכשירים נגזרים משוכצים, שלא יוחסו למכשיר פיננסי, הכלולה בסעיף נכסים אחרים (31.3.2008 - 4 מיליון ש"ח). לא קיימים בבנק הסדרי התחשבות, נטו, בגין מכשירים נגזרים אלו.
- סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

7. מכשירים נגזרים (המשך)

2. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה, במאוחד (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2008					
(מבוקר)					
סה"כ	אחרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	בנקים	בורסות	
65	39	-	20	6	שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ¹
13	12	-	-	1	בניכוי הסכמי קיזוז
52	27	-	20	5	יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ²
250	92	-	154	4	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ³
302	119	-	174	9	סה"כ סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

- מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משוכצים בסך 14 מיליון ש"ח.
- מתוך זה יתרה מאזנית של מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 37 מיליון ש"ח ויתרה בסך 3 מיליון ש"ח בגין מכשירים נגזרים משוכצים, שלא יוחסו למכשיר פיננסי, הכלולה בסעיף נכסים אחרים. לא קיימים בבנק הסדרי התחשבות, נטו, בגין מכשירים נגזרים אלו.
- סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

3. פירוט מועדי פרעון - סכומים נקובים במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 במרס 2009					
(בלתי מבוקר)					
סה"כ	מעל 5 שנים	מעל 3 חודשים ועד 5 שנים	מעל 3 חודשים ועד שנה	עד 3 חודשים	
176	-	40	136	-	חוזי ריבית: שקל - מדד
627	367	153	101	6	מטבע חוץ
2,590	501	220	454	1,415	חוזי מטבע חוץ
1,062	-	2	2	1,058	חוזים בגין מניות
14	-	-	12	2	חוזי סחורות ואחרים
4,469	868	415	705	2,481	סה"כ
4,489	889	257	419	2,924	31 במרס 2008 (בלתי מבוקר)
4,120	815	245	743	2,317	31 בדצמבר 2008 (מבוקר)

8. רווח מאוחד מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

(בלתי מבוקר)

לשלושה חודשים שנתיים ביום 31 במרס		
2008	2009	
		א. בגין נכסים
		מאשראי לציבור
165	289	מפקדונות בכנק ישראל וממזומנים
(4)	48	מפקדונות בכנקים
(68)	70	מאגרות חוב
31	10	
124	417	
		ב. בגין התחייבויות
		על פקדונות הציבור
44	(283)	על פקדונות הממשלה
2	(4)	על פקדונות מבנקים
2	(7)	על כתבי התחייבות נדחים
(8)	(4)	
40	(298)	
		ג. בגין מכשירים נגזרים
		הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים ALM*
(24)	3	הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים אחרים
1	-	
(23)	3	
		ד. אחר
		עמלות מעסקי מימון
5	5	רווחים ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה, נטו
11	4	הכנסות מימון אחרות**
10	14	
26	23	
167	145	סך הכל רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
		מזה: הפרשי שער, נטו
(1)	5	

* מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
** כולל סכומי ריבית שנגבו מחובות בעייתיים בסך 11 מיליוני ש"ח (בתקופה מקבילה אשתקד - 8 מיליוני ש"ח).

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

9. מידע על מגזרי פעילות

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 31 במרס 2009

(בלתי מבוקר)

עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים**
2	51	10	31
(1)	(4)	(6)	11
1	47	4	42
-	28	-	38
1	75	4	80
-	14	1	12
-	11	1	8

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:
 מחיצוניים -
 בינמגזרי -
 סך הכל רווח מפעולות מימון
 הכנסות תפעוליות ואחרות
 סך ההכנסות
 הפרשה לחובות מסופקים
 רווח נקי (הפסד)

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 31 במרס 2008

(בלתי מבוקר)

עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים**
2	*55	16	16
(1)	(7)	(15)	25
1	48	1	41
-	*25	-	28
1	73	1	69
-	9	(1)	5
-	13	-	8

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:
 מחיצוניים -
 בינמגזרי -
 סך הכל רווח מפעולות מימון
 הכנסות תפעוליות ואחרות
 סך ההכנסות
 הפרשה לחובות מסופקים
 רווח נקי (הפסד)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008

(מבוקר)

עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים**
14	*210	88	*31
(11)	*(16)	(80)	*142
3	194	8	173
-	98	2	114
3	292	10	287
(5)	27	(3)	38
4	54	2	18

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:
 מחיצוניים -
 בינמגזרי -
 סך הכל רווח מפעולות מימון
 הכנסות תפעוליות ואחרות
 סך ההכנסות
 הפרשה לחובות מסופקים
 רווח נקי

הערה: הנתונים הכלולים בנספח זה, מבוססים בחלקם על הנחות ואומדנים שונים (בעיקר בנושא הקצאת עלויות ומקורות). בעתיד, לאחר שהמידע המופק מהמערכת יילמד וינתח לאורך זמן, ייתכן שיחולו שינויים בהנחות ובאומדנים הנ"ל.

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית**	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			בנקאות ופיננסים**	נדל"ן	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**
145	3	(29)	16	26	3	32
-	(21)	41	(5)	(7)	(2)	(6)
145	(18)	12	11	19	1	26
95	1	10	2	4	-	12
240	(17)	22	13	23	1	38
36	-	-	(1)	6	(1)	5
26	(17)	5	6	4	1	7

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית**	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			בנקאות ופיננסים**	נדל"ן	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**
167	*26	*(56)	*11	*52	*5	*40
-	*(14)	*69	*(7)	*(32)	*(3)	*(15)
167	12	13	4	20	2	25
76	(1)	9	1	3	-	11
243	11	22	5	23	2	36
33	-	-	(1)	18	(1)	4
34	1	5	4	(4)	2	5

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית**	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			בנקאות ופיננסים**	נדל"ן	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**
681	156	*(271)	*47	224	*31	151
-	(124)	*323	*(25)	*(135)	*(21)	*(53)
681	32	52	22	89	10	98
331	9	38	5	16	1	48
1,012	41	90	27	105	11	146
123	-	-	(2)	39	6	23
148	3	21	14	11	3	18

* סווג מחדש.

** כולל פעילות בתחום "שוק ההון" ובתחום "כרטיסי אשראי".

